

Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон

Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқи конститутсияи (сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асосҳои сиёсати давлатиро дар соҳаи муносибатҳои меҳнатӣ муайян намуда кафолати давлатии ҳуқуқи меҳнати шахрвандонро муқаррар мекунад ва ба таъмини риояи манфиатҳои қонунии кормандон, корфармоён ва давлат равона шудааст.

Боби 1. Муқарароти умумӣ

Моддаи 1. Муносибатҳои меҳнат танзим менамояд

Муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобастаи ашхоси воқеӣ, ки тибқи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳои ҳама гуна шакли моликият қор мекунанд, қори шахрвандони алоҳидаро иҷро менамоянд, инчунин ашхосе, ки узв ва ё иштирокчии ташкилот мебошанд, бо санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санади меъёри оид ба меҳнат танзим мегардад.

Моддаи 2. Манбаҳои танзимкунандаи муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста

Манбаҳои танзимкунандаи муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста инҳо мебошанд:

- 1) конститутсияи (сарқонуни) ҷумҳурии тоҷикистон;
- 2) кодекси мазкур;
- 3) қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- 4) санадҳои ҳуқуқии маҷлиси олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти ҳокимияти маҳаллӣ;
- 5) санадҳо – созишномаҳо: созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ шахрӣ);
- 6) шартномаҳои коллективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилӣ (локалӣ) оид ба меҳнат (қоидаҳои дохилии меҳнат, қадвали рухсатиҳо, инчунин фармонҳо, амриҳо, нишондодҳо ва дигар санадҳо, ки роҳбари ташкилот дар доираи салоҳияти худ мебарорад);
- 7) санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки ҷумҳурии тоҷикистон эътироф кардааст.

Моддаи 3. Таносуби танзими қонунӣ ва шартномавии муносибатҳои меҳнатӣ

Сатҳи ҳадди ақали ҳуқуқи меҳнатӣ ва кафолатҳоро барои кормандон санадҳои қонунгузорӣ ва санадҳои дигари меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат муқаррар менамоянд.

Созишномаҳои генералӣ, соҳавӣ (тарифӣ), минтақавӣ (вилоятӣ, ноҳиявӣ, шахрӣ), шартномаҳои коллективӣ, шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнатӣ метавонанд ҳуқуқ ва кафолати меҳнатиро, ки дар санадҳои қонунгузорӣ пешбинӣ нагардидаанд, муқаррар намоянд.

Шартҳои созишнома ва шартномаҳо, ки вазъи кормандонро нисбат ба муқарароти санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат бадтар менамоянд, эътибор надоранд.

Шартҳои созишнома ва шартномаҳо оид ба меҳнат, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, наметавонанд яққониба тағйир дода шаванд. Масъалаҳое, ки бо санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат танзим нагардидаанд, бо розигии тарафҳо тавассути шартномаҳои меҳнатӣ ҳаллу фасл мегарданд. Дар сурати байни онҳо ба даст наомадани созиш тибқи тартибе, ки барои ҳалли баҳсҳои меҳнати коллективӣ ва ё инфиродӣ мутобиқан муқаррар гардидаанд, ҳаллу фасл мешаванд.

Моддаи 4. Ҳуқуқҳои асосии меҳнатӣ ва вазифаҳои корманд

Мутобиқи конституцияи ҷумҳурии Тоҷикистон ҳар шахс ба меҳнат, интихоби касб, кор, ҳифзи меҳнат ва ҳимояи иҷтимоӣ аз бекорӣ ҳақ дорад.

Давлат ба ҳар як корманд ҳуқуқро барои инҳо кафолат медиҳад:

Хизматрасонии бепул барои интихоби касб, омодагии касбӣ, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисос;

2) ба таври одилона қадр кардани меҳнат ва сари вақт пардохтани музди он;

3) мусоидати ройгон дар интихоби кори мувофиқ ва мутобиқи ихтисос, қобилият ва омодагии тахассусӣ таъмин будан бо кор;

4) шароити меҳнате, ки ба талаботи беҳатарӣ ва гигиена ҷавобгӯ бошад;

5) истироҳате, ки бо роҳи муқаррар намудани давомнокии вақти корӣ, рӯзҳои истироҳати ҳарҳафтаина, рухсатии ҳарсолаи пардохтшаванда, рӯзҳои кӯтоҳи кор барои як қатор ихтисос ва корҳо таъмин карда мешавад;

6) иштирок дар идора намудани ташкилот;

7) муҳайё намудани кори мувофиқ ба мӯҳлати на камтар аз се сол барои мутахассисони ҷавон – хатмкунандагони муассисаҳои таълимии давлатӣ, ки бо дархости корхнаҳо ба кор омадаанд;

8) ҷуброни хароҷоти моддӣ барои кӯчидан ба ҷои нави истиқомат ва кор тибқи муқаррароти қонунҳо;

9) ҷуброни зарари вобаста ба кор, ки ба саломатӣ ё амволи ӯ расидааст;

10) муттаҳид шудан дар итифокҳои касаба ва дигар ташкилотҳое, ки манфиати кормандон ва коллективҳои меҳнатиро ифода мекунанд;

11) корпартоӣ;

12) ҳимояи судии ҳуқуқи меҳнатӣ ва ёрии тахассусии ҳуқуқӣ;

13) ёрдампулӣ мувофиқи суғуртаи иҷтимоӣ дар ҳолатҳои муваққатан гум кардани қобилияти меҳнатӣ ва дигар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонун;

14) ҳимоя аз бекорӣ;

Корманд вазифадор аст:

Мутобики шартномаи (қарорди) меҳнатӣ вазифаи хешро софдилона иҷро намояд;
Интизоми меҳнатӣ ва технологияро риоя кунад;
Бо амволи корфармо эҳтиёткорона муносибат намояд;

Моддаи 5. Ҳуқуқ ва вазифаҳои асосии корфармо
Корфармо ҳуқуқ дорад:

Ташкилотро идора кунад ва дар доираи салоҳияти худ қарор қабул намояд;
Шартномаҳои (қарододҳои) меҳнатӣ бандад ва онҳоро бекор кунад;

3) шумораи зарурии кормандонро барои иҷрои кор муайян кунад;

4) дар доираи салоҳияти худ санадҳои ҷузъии ҳуқуқӣ қабул намояд, ки барои кормандони ташкилот ҳатмист;

5) кормандонро барои меҳнатӣ сермахсули намунавӣ ҳавасманд гардонад;

Аз кормандон иҷрои қоидаҳои таритиботи дохилии меҳнатӣ, дигар қоидаҳо ва муқаррарот, инчунин шартномаҳои меҳнатиро талаб намояд. Дар сурати вайрон кардани (аз ҷониби корманд роҳ додан ба амали ғайриинтизомӣ) интизоми меҳнатӣ кормандро ба ҷавобгариҳои интизомӣ кашад;

Якҷоя бо дигар корфармоён барои ҳимояи манфиатҳои касбии хеш иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ ташкил диҳад ва ба чунин иттиҳодияҳо шомил гардад.

Корфармо ӯҳдадор аст:

Конститутсияи ҷумҳурии Тоҷикистон, кодекси мазкури меҳнат, қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ ва шартномаҳои меҳнатиро риоя намояд, барои кормандон шароити мусоиди истеҳсоли фароҳам орад, дар ташкилот риоя гардидани қоида ва меъёрҳои ҳифзи меҳнат, техникаи беҳатарӣ, санитарияи истеҳсоли ва ҳимоя аз сӯхторро таъмин намояд;

Ҳангоми бастании шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ кормандро бо шартномаи коллективӣ ва дигар санадҳои меъёрии дохилӣ ташкилот шинос намояд;

Музди меҳнати кормандро сари вақт пардозад;

4) ба кормандон васоит (таҷҳизот) ва маводи барои иҷрои кор заруриро муҳйё намояд.

Моддаи 6. Хусусиятҳои танзими ҳуқуқии меҳнати гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон
Амали кодекси меҳнат ба ҳамаи кормандон татбиқ мегардад.

Меҳнати гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон вобаста ба шакли моликияти ташкилот, ки корманд бо он муносибати меҳнатӣ дорад, шароит ва характери меҳнат, характери алоқии меҳнати корманд бо ташкилот, шароити табиӣ ва иқлимӣ ва дигар омилҳои объективӣ метавонад дорои хусусиятҳои хос бошад ва бо санадҳои қонунгузорӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии алоҳидаи ҷумҳурии Тоҷикистон танзим мегардад. Дар айни замон сатҳи умумии ҳуқуқ ва кафолатҳои меҳнатӣ набояд аз сатҳи муқаррарнамудаи кодекси мазкур паस्तтар бошад.

Моддаи 7. Манъи маҳдудсозии ҳуқуқ дар муносибатҳои меҳнатӣ

Ҳамаи шаҳрвандон дар соҳаи муносибатҳои ҳуқуқии меҳнатӣ имконияти баробар доранд. Ҳама гуна фарқиятгзорӣ, иҷозат надодан ва ё қабул накардан ба кор аз рӯи аломатҳои мансубияти миллӣ, наҷодӣ ранги пӯст, чинсият, синну сол, дин, ақидаи сиёсӣ, маҳалли таваллуд, баромади хориҷӣ ё иҷтимоӣ, ки баробарии имкониятро дар соҳаи меҳнат барҳам мезанад, манъ аст.

Фарқият дар соҳаи меҳнат вобаста ба талаботи ҳосаи навъи муайяни кор ва ё вобаста ба ғамхорӣ махсуси давлат нисбат ба ашхосе, ки мӯҳтоҷи ҳимояи ҳоси иҷтимоӣ мебошанд (занон, ноболиғон, маъҷубон), маҳдудсозии (поймолкунии) ҳуқуқ намебошад.

Ашхосе, ки дар соҳаи муносибатҳои меҳнатӣ ҳуқуқи худро поймолшуда меҳисобанд, метавонанд бо аризаи дахлдор ба суд муроҷиат намоянд.

Моддаи 8. Манъи меҳнати маҷбурӣ
Меҳнати маҷбурӣ манъ аст.

Чунин корҳо меҳнати маҷбурӣ намебошанд:

1) корҳое, ки иҷрои онҳо мутобиқи қонун оид ба хизмати ҳарбӣ талаб карда мешавад;

Корҳое, ки иҷрои онҳо дар шароти ҳолатҳои фавқулодда, хангоми таҳти хатар будани ҳаёт, амнияти шахсӣ ва ё саломатии аҳоли талаб карда мешавад;

Корҳое, ки дар натиҷаи эътибор пайдо намудани ҳукми суд талаб карда, таҳти назорати мақомоти давлатӣ, ки масъули назорати қонуният хангоми иҷрои ҳукми суд мебошанд, иҷро карда мешаванд.

Дар ин сурат кормандро ба ихтиёри шахси алоҳида, ширкатҳои хусусӣ гузоштан мумкин нест.

Моддаи 9. Ҳифзи ҳуқуқии меҳнатии кормандон

Ҳифзи ҳуқуқии меҳнатии кормандон аз тарафи мақомоти назорат ба риояи қонунҳо оид ба меҳнат, мақомоти баррасикунандаи бахшҳои меҳнатӣ ва суд ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 10. Идораи давлатӣ дар соҳаи меҳнат

Мақоми давлатӣ оид ба меҳнат ва шуғли аҳолии ҷумҳурии Тоҷикистон ва мақомоти минтақавӣ он идораи давлатии соҳаи меҳнатро дар ҷумҳурии Тоҷикистон ба амал бароварда барои таҳия, татбиқ ва ҳамхангсозии сиёсат дар соҳаи мазкур, ки шароити меҳнат ва шуғл, муносибатҳои меҳнатӣ, тайёр кардани кадрҳои коргарӣ, ҳичрати меҳнатии онҳоро дар бар мегирад, масъулият доранд.

Моддаи 11. Шартномаҳои байналмилалӣ

Агар санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф намудааст, нисбат ба санади қонунгзорӣ ва дигар санади меъёрии ҷумҳурӣ оид ба меҳнат қоидаҳои бештар имтиёзнокро барои кормандон муқаррар карда бошанд, дар ин ҳолат қоидаҳои санади ҳуқуқии байналмилалӣ татбиқ мегарданд.

Моддаи 12. Татбиқи қонунҳои меҳнат нисбат ба шаҳрвандони хориҷӣ, шахсони бетабаа ва ташкилотҳои хориҷӣ

Шаҳрвандони хориҷӣ ва ашхоси бетабаа, ки дар ҷумҳурии Тоҷикистон иқомат мекунанд, метавонанд, ба сифати коргар ва хизматчи дар ташкилотҳо, ташкилоту муассисаҳо кор кунанд

ва ё дар асос ва тибқи тартиби барои шахрвандони ҷумҳурии тоҷикистон муқарраргардида, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки қонунҳои ҷумҳурии тоҷикистон муайян кардаанд, бо фаъолияти дигари меҳнатӣ машғул шаванд.

Амали қонунҳои ҷумҳурии тоҷикистон дар бораи меҳнат ба ашхосе, ки шахрванди ҷумҳурии тоҷикистон намебошанд, вале тибқи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ташкилотҳои воқеъ дар қаламрави ҷумҳурии тоҷикистон кор мекунад, агар дар қонуни ҷумҳурии тоҷикистон ва ё шартномаи байналмилалӣ бо иштироқи ҷумҳурии тоҷикистон тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, татбиқ мегардад.

Дар ташкилотҳое, ки пурра ва ё қисман ба ашхоси ҳуқуқӣ ва ё воқеии хориҷӣ мансубанд ва дар қаламрави ҷумҳурии тоҷикистон ҷойгир шудаанд, қонунҳои ҷумҳурии тоҷикистон оид ба меҳнат бо илова ва истисноҳое, ки санадҳои қонунгузорӣ ва ё дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ мумкин аст, муқаррар намоянд, татбиқ мегарданд.

Моддаи 13. Баҳисобгирри мӯҳлате, ки кодекси мазкур пешбини намудааст
Мӯҳлате, ки кодекси мазкур оғоз, тағйир ва ё қатъи муносибатҳои ҳуқуқии меҳнатиро вобаста мекунад, аз рӯзи дигари баъди санаи тақвимӣ, ки оғози онро муайян намудааст, сар мешвад.

Мӯҳлатҳое, ки бо солҳо, моҳҳо ва ҳафтаҳо ба ҳисоб гирифта шудаанд, дар санаҳои дахлдори соли охир, моҳ ва ё ҳафтаи охири мӯҳлат ба охир мерасанд. Ба мӯҳлатҳои ба ҳисоби ҳафта ва ё рӯзҳои тақвимӣ шуморидашаванда рӯзҳои ғайриқорӣ низ дохил мегарданд.

Агар рӯзи охирини мӯҳлат ба рӯзи ғайриқорӣ рост ояд, пас рӯзи аввали қорӣ минбаъда рӯзи ба охир расидани мӯҳлат ба ҳисоб меравад.

Моддаи 14. Амали замони қонунҳо оид ба меҳнат
Санадҳои қонунгузорӣ амали баръакс надоранд ва ба муносибатҳои пас аз ба амал ҷорӣ шудани он ба миён омада татбиқ мегарданд.

Амали қонун ба муносибатҳое, ки то ҷорӣ гардидани он ба миён омадаанд, танҳо дар ҳолатҳои дар қонун бевосита пешбинишуда татбиқ мегардад.

Агар баъди бастанӣ шартнома қонуне қабул шавад, ки он барои тарафҳо назар ба шартҳои ҳангоми бастанӣ шартнома мавҷуд буда, шартҳои дигари ҳатмиро муқаррар намоёнд, он гӯш шартҳои шартномаи имзошуда эътибори худро нигоҳ медоранд, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки дар қонун ба муносибатҳои аз шартномаҳои пештар баста шуда ба миён омада татбиқ гардидани амали он муқаррар шудааст.

Моддаи 15. Мафҳумҳои асосӣ
Дар кодекси мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

1) санадҳои меъёрии дохилӣ (локалӣ) - санадҳои меъёрии ҳуқуқии аз тарафи мақомоти дахлдори идоракунии ташкилот бо розигии мақомоти намоёндагии қормандон қабулнамудае, муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба онҳо алоқамандро танзим намуда, дар ҳудуди ташкилот амал мекунад;

2) тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ – қорфармо ва қорманди қороя;

- 3) корфармо - мақомоти дахлдори ҳокимияти давлатӣ, шахси ҳуқуқӣ, ҳамчунин намояндагӣ ва филиалҳои он ва шахси воқеие, ки тибқи қонунгузорӣ дорои ҳуқуқи бо қарор бастан ва қатъ намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ мебошанд;
- 4) қарордоди кироӣ (қарордод) – шахсе, ки дар муносибатҳои меҳнатӣ бо қарордод дар асоси шартномаи (қарордоди) меҳнатии басташуда қарор дорад ;
- 5) намояндаи вақолатдори шахси қарордод – роҳбари (муовиннони ӯ) ташкилот (воҳиди таркибӣ), усто, мутахассис ё қарордод дигаре, ки қонунгузорӣ ё қарордод ба ӯ ҳуқуқи қабули ҳамаи қарорҳо ё қарорҳои ҷудоғонаро, ки аз муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста бармеоянд, додааст;
- 6) ташкилот – шахси ҳуқуқӣ: қарордод, муассиса, ташкилот, сарфи назар аз шакли моликият ва фаъолияти хоҷагидорӣ;
- 7) воҳидҳо – қарордод, қитъа, бригада, шӯъба, идора ва дигар бахшҳои таркибии ташкилот;
- 8) омилҳои иҷтимоии фаъолияти меҳнатӣ - андозаи музди меҳнат, давомнокии вақти қарордод, рӯҳсатӣ ва дигар шартҳои, ки қарордод ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ инчунин созишномаи тарафҳо муайян намудаанд;
- 9) омилҳои истеҳсолии меҳнатӣ – шартномаҳои техникӣ, санитарияи гигиенӣ, истеҳсоли маишӣ ва дигар шароитҳои, ки қарордод ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ муайян намудаанд;
- 10) шароити меҳнат – маҷмӯи омилҳои иҷтимоию истеҳсолий дар қарордоди фаъолияти меҳнатӣ;
- 11) шартҳои муҳими қарордод – низом ва андозаи пардохти музди меҳнат, имтиёзҳо, низоми қарордод, муқаррар намудан ва ё барҳам додани вақти нопурраи қарордод, яқҷоякунии ихтисос, тағйир додани қарордод ва номгӯи вазифаҳо;
- 12) касб – навъи фаъолияти меҳнатӣ, ки қарордод малакаи тавассути омӯзиш ва таҷриба андӯхтаро тақозо менамояд;
- 13) қарордоди тахассус – сатҳи омодагии умумӣ ва махсуси қарордод, ки дар асоси навъи ҳуҷҷатҳои тибқи қонунгузорӣ муқарраргардида (номаи қарордод, диплом, шаҳодатнома ва ғайра) таъдиқ мешавад;
- 14) ихтисос – маҷмӯи қарордод, қарордод ва малакаи тавассути омодагии махсус ва таҷрибаи қарордод андӯхташудае, ки қарордод иҷрои навъи муайяни фаъолияти меҳнатӣ дар доираи касби маъмур зарур аст;
- 15) вазифа – мавқеи хизмати қарордод буда, ба қарордод додани ӯҳдадорӣҳо, ҳуқуқҳои вазифавӣ ва хусусиятҳои масъулияти ӯ вобастагӣ дорад;
- 16) қарордодони мавсимӣ – қарордодоне, ки вобаста ба шароити табию иқлимӣ дар тамоми қарордод соли тақвимӣ қарордод иҷро қарордод наметавонанд ва қарордод дар қарордод қарордод (мавсими) муайян қарордод иҷро меқарордод;

17) мутахассисони ҷавон – шахсоне, ки ба ташкилот баъд аз хатми мактабҳои олии ва миёнаи махсус аз рӯи роҳхати муассисаҳои мазкур ба кор қабул шудаанд;

18) брон (чудо карда мондан) – таъмини кор аз ҳисоби ҷойҳои холии кор барои гурӯҳи муайяни кормандон;

19) квота – ҳиссаи (қисми) ҷойҳои кориест, ки ташкилот сарфи назар аз шакли моликият ва хоҷагидорӣ барои бо кор таъмин кардани шахсе, ки ба ҳимояи иҷтимоӣ эҳтиҷ дорад, пешниҳод мекунад;

20) шахсоне, аъзо ё иштирокчии ташкилот мебошанд – ҳаммолик ва соҳибони амвол, ки бо ин ташкилот муносибатҳои меҳнатӣ доранд;

21) мунтазам вайрон кардани интизومي меҳнат – такроран гунаҳкорона вайрон кардани ӯҳдадорҳои меҳнатӣ дар давраи амали ҷазои интизומии ба ӯ додасида;

22) дағалона вайрон кардани интизومي меҳнатӣ – ба ҷои кор дар ҳолати мастӣ, нашъамандӣ ё токсикоманӣ ҳозир шудан, бе сабабҳои узрнок дар ҷои кор набудан (аз ҷумла, зиёда аз 3 соати рӯзи корӣ набудан), дар ҷои кор қасдан вайрон намудан ва дуздидани моликияти корфармо, аз тарафи корманд вайрон кардани қоидаҳои техникаи бехатарӣ, бехатарӣ аз сӯхтор, ки боиси оқибатҳои вазнин, аз он ҷумла ҷароҳат, садама ё сӯхтор гаштааст;

23) иттифоқи касаба – ташкилоти ҷамъиятии ихтиёрие, мебошад, ки шахрвандонро аз лиҳози манфиатҳои умумиашон ҳам дар соҳаҳои фаъолияти истеҳсоли ва ҳам ғайриистеҳсоли барои ҳифзи ҳуқуқҳои меҳнатӣ, иҷтимоию иқтисодӣ ва дигар ҳуқуқи манфиатҳои аъзоёнаш муттаҳид менамояд;

24) иттиҳодияи корфармоён – ташкилоти ғайритиҷоратии ихтиёронро созмондодаи корфармоён баҳри намояндагӣ ва ҳифзи манфиатҳои аъзоёни он дар доираи шарикӣ иҷтимоӣ.

Боби 2 Коллективи меҳнатӣ. Намояндагии манфиатҳои кормандон

Моддаи 16. Коллективи меҳнатӣ

Тамоми кормандони ташкилот коллективи меҳнати ташкилотро ташкил медиҳанд.

Ҳуқуқи коллективи меҳнатӣ, тартиб ва шакли татбиқи онро қонунҳо ва дигар санади меъриии ҳуқуқӣ, шартномаи меҳнатӣ ва оинномаи (низомномаи) ташкилот муайян мекунад.

Моддаи 17. Намояндагии кормандон дар ташкилот

Намояндагони кормандон дар ташкилотҳо ашхосе мебошанд, ки аз тарафи мақомоти меҳнаткашон ташкилотҳо мутобиқи қонунҳои ҷумҳурии тоҷикистон интихоб гардидаанд.

Намояндагӣ аз манфиатҳои кормандон дар муносибатҳои меҳнатӣ ва ҳимояи манфиатҳои онҳоро иттифоқҳои касаба ва мақомоти интихобии онҳо дар ташкилот, дигар мақомоти аз тарафи кормандон интихобшуда ба амал бароварда метавонанд.

Ҳуқуқи иттифоқҳои касаба ва мақомоти интихобии онҳоро дар муносибат бо мақомоти давлатӣ ва хоҷагӣ, корфармоён қонун, созишномаҳо, шартномаҳои коллективӣ муайян менамоянд.

Кормандон худашон он мақомро, ки намояндагӣ ва ҳимояи манфиатҳои онро бовар мекунад, муайян менамоянд.

Ҳамаи мақомоти намояндагии кормандони ташкилот дар доираи ваколати ба онҳо додашуда амал карда, ҳангоми ҳимояи манфиати кормандон аз ҳуқуқҳои баробар истифода мекунанд. Ҳамкорӣ миёни мақомоти гуногуни намояндагии кормандони ташкилот ҳавасманд карда мешавад.

Мавҷудияти мақомоти гуногуни намояндагӣ дар ташкилот набояд дар фаъолияти он оиди амалӣ гардонидани вазифаҳо ҳалал расонанд.

Манфиатҳои кормандон ва корфармоёни наметавонад ҳамон як мақоми намояндагии кормандони ташкилот намояндагӣ ва ҳимоя намояд.

Моддаи 18. Ҳуқуқҳои мақомоти намояндагӣ дар ташкилот
Мақомоти намояндагии кормандони ташкилот ҳуқуқ доранд:

1) гуфтушунидҳои коллективона гузаронанд, шартнома ва созишномаҳои коллективӣ ба имзо расонанд, дар таҳияи санадҳои дигари меъёрии меҳнат дар ташкилот ширкат варзанд ва ба корфармо лоиҳаи чунин санадро пешниҳод кунанд;

2) дар баррасии масъалаҳои рушди иҷтимоӣ-иқтисодии ташкилот иштирок намоянд;

3) ба риояи қонунҳо оид ба меҳнат, шартномаҳо ва созишномаҳои коллективӣ назорат кунанд;

4) дар мақомоти баррасикунандаи бахсҳои меҳнатӣ манфиати кормандро ҳимоя кунанд;

5) дар бораи қарори корфармо ва шахси ваколатдори ӯ, агар қарор ҳилофи санади қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат бошад ё бо роҳи дигар ҳуқуқҳои кормандонро поймол созад, ба суд шикоят кунанд;

6) тибқи тартиби пешбинамудаи қонунҳо корпартоӣ эълон кунанд;

7) ҳангоми фаъолияти намояндагӣ дигар амалӣ қонуниро анҷом диҳанд;

Ҳамаи мақомоти намояндагии аз тарафи кормандон ваколатдоршуда ҳуқуқи баробар доранд.

Моддаи 19. Манъи ҳалалрасонӣ ба фаъолияти қонунии мақомоти намояндагии кормандони ташкилот

Ҳалалрасонӣ ба фаъолияти қонунии мақомоти намояндагии кормандони ташкилот дар қадом шакле, ки бошад манъ аст.

Қаъ намудани фаъолияти мақомоти намояндагии кормандони ташкилот бо ташаббуси корфармо ва ё шахси ваколатдори ӯ манъ мекунанд.

Корфармо, ашхоси ваколатдори ӯ, ки амали дар қисмҳои 1 ва 2 моддаи мазкур нишондодашударо анҷом додаанд, тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунҳои ҷумҳурии Тоҷикистон масъулият доранд.

Моддаи 20. Вазифаи корфармо нисбат ба мақомоти намояндагии кормандон
Корфармо ва ашхоси ваколатдори ӯ вазифадоранд:

- 1) ба фаъолияти мақомоти намояндагии кормандон мусоидат намуда, ҳуқуқҳои онҳоро риоя кунанд;
- 2) қабл аз қабули қарорҳое, ки ба манфиати кормандон дахл доранд, бо мақомоти намояндагии онҳо машварат кунанд;
- 3) пешниҳоди мақомоти намояндагии кормандонро сари вақт баррасӣ намуда, дар бораи қарорҳои қабулнамуздаи хеш иттилои асоснок диҳанд;
- 4) ба аъзоёни мақомоти намояндагии кормандон барои беамониат ба ҷои кори кормандоне, ки манфиати онҳоро ифода менамоянд, рафтани онҳо иҷозат диҳанд;
- 5) ба мақомоти намояндагии кормандон оид ба масъалаҳои меҳнат ва рушди иҷтимоӣ иқтисодӣ бепул маълумоти зарури диҳанд;
- 6) барои иҷрои вазифаҳояшон ба мақомоти намояндагии кормандон шароити мусоид фароҳам оранд;
- 7) барои фаъолияти мақомоти намояндагии кормандон бино, воситаҳои нақлиётӣ, алоқа, дигар шароитҳоро, ки тартиби воғузори онҳо дар шартномаҳои (созишномаҳои) коллективӣ муайян гардидааст, диҳанд;
- 8) дар муносибат бо мақомоти намояндагии кормандон дигар вазифаҳоро, ки қонунҳои ҷумҳурии Тоҷикистон, шартномаҳо ва созишномаҳои коллективӣ пешбинӣ намудаанд, иҷро намоянд.

Моддаи 21. Кафолатҳои иловагии меҳнатӣ барои аъзоёни мақомоти намояндагии кормандон
Ба аъзоёни мақомоти намояндагии кормандон вобаста ба амалӣ гардонидани фаъолияти намояндагӣ ҳимоят аз ҳар гуна шакли таъқиби корфармо кафолат дода мешавад.

Ба кормандоне, ки бинобар интиҳоб шуданашон ба мақомоти намояндагӣ аз фаъолияти истехсолӣ озод гардидаанд, пас аз хатми ваколатҳои интиҳобиашон ҷои кори (вазифаи) пештараашон пешниҳод карда мешавад, агар чунин ҷои кор мавҷуд набошад, ҷои корӣ (вазифаи) ба он баробар дар ҳамон ташкилот пешниҳод мегардад.

Моддаи 22. Мақомоти намояндагии корфармоён

Корфармоён ҳуқуқ доранд дар иттифоқҳо, ассосиасияҳо, конгрессҳо ва дигар иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ муттаҳид шаванд. Иттиҳодияҳои ҷамъиятии корфармоён чун созмонҳои ҷамъиятӣ таъсис ёфта, фаъолият мекунанд ва мақсади асосиашон мусоидат ба рушди иқтисодӣ, баланд бардоштани самаранокии иқтисодӣ ва ташаббуси соҳибкорӣ, инчунин бо роҳи ифода намудани манфиатҳои ташкилотҳо ва соҳибони амвол, ҳимояи ҳуқуқи онҳо дар соҳаи муносибатҳои хоҷагӣ ва меҳнатӣ дар мақомоти ҳокимияти давлатӣ ва идоракунӣ, дар муносибатҳои ҳамдигарӣ бо мақомоти намояндагии меҳнаткашон ба амал баровардани шарикӣ иҷтимоӣ мебошад.

Боби 3 Шартномаҳо ва созишномаҳои коллективӣ

Моддаи 23. Мақсади бастани шартномаҳо ва созишномаҳои коллективӣ

Шартнома ва созишномаҳои коллективӣ бо мақсади илова ба санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ муқаррар намудани шароити меҳнат, шуғл ва кафолати иҷтимоӣ баста мешаванд.

Тартиби таҳия, ба имзо расонидан ва амали шартномаҳо ва созишномаҳои коллективиро қонуни ҷумҳурии тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 24. Назорати иҷрои шартнома ва созишномаи коллективӣ

Назорати иҷрои шартнома ва созишномаи коллективӣ аз ҷониби тарафҳо ва намоёндагони онҳо тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунҳо амалӣ мегардад.

Ҳангоми ба амал баровардани назорат тарафҳо вазифадоранд ҳамаи иттилооти зарурии дар даст дошташонро пешниҳод намоянд.

Намоёндагони тарафҳо, ки шартномаи коллективиро имзо намудаанд, ҳар сол ва ё дар мӯҳлатҳои дар шартномаи коллективӣ муқаррар гардида оид ба иҷрои дар маҷлиси умумии (конференсияи) коллективи меҳнатӣ ҳисобот медиҳанд.

Моддаи 25. Масъулият барои иҷро накардани қонунҳо оид ба шартномаҳо ва созишномаҳои коллективӣ

Масъулиятро барои саркашӣ аз иштирок дар гуфтушунид, барои вайрон намудан ва иҷро накардани шартнома ва созишномаи коллективӣ қонуни ҷумҳурии тоҷикистон муайян мекунад.

Боби 4 Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 26. Мафуми шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ- созишномаи байни корфармо ва корманд мебошад, ки тибқи он корманд вазифадор аст корхоро аз рӯи як касб, якчанд касби муайян, ихтисос, ё вазифа бо дараҷаҳои дахлдор, бо риояи тартиби дохилии меҳнатӣ иҷро намояд, корфармо бошад, вазифадор аст барои ҳамин кор ба корманд музд диҳад ва шароити меҳнатиро, ки санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат ва созишномаҳои тарафҳо муайян намудаанд, таъмин кунад.

Моддаи 27. Тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Шаҳрванде, ки ба синни 15 расидааст, метавонад чун корманд, тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бошад. Хонандагоне, ки ба синни чор-даҳсолагӣ расидаанд, метавонанд тибқи ҳолат ва тартиби муқаррарнамудаи кодекси мазкур (моддаи 174, қисми дуюм) шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнатӣ банданд.

Инҳо метавонанд чун корфармо, тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бошанд:

1) мақомоти дахлдори ҳокимияти давлатӣ, ташкилот, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун ба сифати шахси ҳуқуқӣ ба қайд гирифта шудаанд, инчунин намоёндагӣ ва филиалҳои он;

2) шахси воқеӣ, ки тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонун ба сифати соҳибкори фардӣ ва ё ба сифати истифодабарандаи меҳнати ашхоси дигар барои эҳтиёҷи хоҷагии истеъмолии худ ба қайд гирифта шудааст.

Моддаи 28. Озод будани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Тарафҳо ҳангоми ба имзо расонидани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ озод ва дорои ҳуқуқи баробар мебошанд.

Маҷбур намудан барои бастанӣ шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ба ғайр аз ҳолатҳое, ки кодекси мазкур, дигар қонунҳо ва ё ўҳдадорихои ихтиёран қабулнамудаи корфармо пешбинӣ намудаанд, мумкин нест.

Рад кардани беасосӣ бастанӣ шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо кормандоне, ки аз ҷониби хадамоти шуғли давлатӣ аз ҳисоби квота, брон ба кормандон фиристода шудааст, инчунин дар дигар ҳолатҳое, ки бевосита дар ҳамин кодекс ва дигар қонунҳо муқаррар гардидаанд, манъ мебошад.

Рад кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо корманде, ки барои кор тибқи тартиби гузариш аз дигар ташкилот бо мувофиқаи роҳбарони ташкилотҳо даъват шудааст, мумкин нест.

Бо талаби корманд ва ё мақоми манфиатдор корфармо вазифадор аст дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи кодекси мазкур ба онҳо дар бораи сабабҳои рад карда шудани қабул ба кор ба таври хаттӣ иттилоъ диҳад.

Пеш аз бастанӣ шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ҳолатҳои пеш-би--ни-намудаи қонун метавонад шартҳои иловагӣ гузошта шавад (гузаштан аз озмун, интихоб шудан ба вазифа).

Моддаи 28(1). Муқаррароти умумӣ оиди дар ду (якчанд) ҷой кор кардан

Дар ду (якчанд) ҷой кор кардан – тибқи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ аз тарафи корманд дар баробар ва дар давраи фориғӣ аз кори (мансаби) асосӣ иҷро намудани кори дигар ё ишғол намудани дигар вазифаи доимии муздаш пардохтшаванда.

Барои дар ду (якчанд) ҷой кор кардан, розигии корфармо аз ҷои кори асосӣ талаб карда намешавад, ба истиснои ҳолатҳое, ки қонунгузориҳои ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудааст.

Ҳангоми ба кор қабул намудани корманд бо тартиби дар ду (якчанд) ҷой кор кардан ӯ ба корфармо бояд ҳуҷҷатҳои дар бандҳои 1 ва 3 қисми дуюми моддаи 32 ҳамин кодекс муайяншударо пешниҳод намояд. Ҳангоми дар дигар ташкилот ба кори вазнин ё кор дар шароити барои саломатӣ зараровару хатарноки шароити меҳнатӣ қабул намудан бо тартиби дар ду (якчанд) ҷой кор кардан бошад, корманд ўҳдадор аст, ки дар бораи хусусият ва характери шароити меҳнат дар ҷои кори асосӣ маълумот пешниҳод намояд.

Хусусиятҳои дар ду (якчанд) ҷой кор карданро барои категорияҳои алоҳидаи кормандон (кормандони соҳаҳои омӯзгорӣ, тиббию дорусозӣ, фарҳанг) ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамояд.

Моддаи 29. Кафолатҳо ҳангоми қабул кардан ба кор

Ғайриқонунӣ ба кор қабул накардан манъ аст. Рад кардани беасоси қабул ба кор, ки талаботи қисми 1 моддаи 7 кодекси мазкурро вайрон мекунад, инчунин ба кор қабул накардани ашхоси зайл ғайриқонунӣ ҳисобида мешавад:

-ашхосе, ки аз тарафи корфармо ба кор даъват шудаанд;

-ашхосе, ки корфармо мутобиқи қонун вазифадор аст бо онҳо шартно-маи (қарордоди) меҳнатӣ бандад (маъюбон ва ашхоси синнашон аз ҳаждаҳ поёнтар, ки аз ҳисоби квотаи муқарраргардида ба кор фиристода шудаанд, занони ҳомила ва заноне, ки кӯдакони то синни сесола доранд, мутаносибан бо сабаби ҳомила ва ё кӯдак доштани онҳо), дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунҳо.

Дар сурати рад кардани қабул ба кор корфармо вазифадор аст бо талаби корманд дар мӯҳлати 3 рӯз ба таври хаттӣ, бо имзои шахси мансабдоре, ки ҳуқуқи ба кор қабул карданро дорад, бо нишон додани сабаби асосноки рад кардани қабул ба кор ҷавоб диҳад. Оиди чунин радқунӣ ба суд шикоят кардан мумкин аст.

Модди 29(1). Маҳдудиятҳои дар ду (якчанд) ҷой кардан

Дар ташкилотҳои давлатӣ дар ду вазифаи роҳбарикунанда бо шартҳои дар ду (якчанд) ҷой кардан роҳ дода намешавад, агар дар қонунгузорӣ ҳолатҳои дигар муайян нашуда бошанд.

Дар ду (якчанд) ҷой кардани шахси синнашон то 18 – сола, занҳои ҳомила, ҳамчунин дар корҳои шароити меҳнатии зарарнок дошта, агар кори асосӣ низ ҳамин гуна шароитҳоро дошта бошад, манъ карда мешавад.

Дар ду (якчанд) ҷой кардани ташкилотҳои давлатӣ ҳамроҳ кардани ҳешовандоне, ки тахти итоату назорати бевоситаи ҳамдигарӣ қарор доранд, манъ аст (моддаи 292 ҳамин кодекс).

Барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон маҳдудиятҳои дар ду (якчанд) ҷой кардани кормандон, ҳамчунин дар масъалаи пардохти музди рухсатии меҳнатӣ ё пардохти ҷубронпулӣ барои рухсатии меҳнатии истифоданашударо ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон муқаррар мекунад.

Модди 29(2). Маҳдудияти якҷоя кардани ҳешовандони наздик

Дар як ташкилоти давлатӣ (воҳидҳои таркибӣ) ба вазифаи роҳбар, сармуҳосиб (муовинони ӯ) ва хазинадор якҷоя кардани шахсоне, ки байни худ алоқаи ҳешутаборӣ (волидон, зану шавҳар, бародарон, хоҳарон, писарон, духтарон, ҳамчунин бародарону хоҳарони волидон, фарзандони зану шавҳар) дошта бошанд ва агар кори онҳо ба итоату назорати бевоситаи ҳамдигарӣ алоқаманд бошад, манъ карда мешавад.

Маҳдудиятҳои, ки дар қисми якуми моддаи мазкур пешбинӣ шудаанд, метавонанд бо қарори соҳибмӯлк дар ташкилотҳои ғайридавлатӣ низ муқаррар карда шаванд.

Моддаи 30. Мазмуни шартномаи (қарардоди) меҳнатӣ

Мазмуни шартномаи (қарардоди) меҳнатиро созишномаи тарафҳо, инчунин санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат, аз ҷумла созишномаи генералӣ, соҳавӣ ва шартномаи коллективӣ муайян мекунад.

Дар матни шартномаи (қарардоди) меҳнатӣ бояд ҷои кор (ташкilot ва ё воҳидҳои муайян), вазифаи меҳнатии корманд, рӯзи оғози кор мӯҳлати амалӣ шартномаи (қарардоди) меҳнатӣ, ҳаҷми музди меҳнат, давомнокӣ ва низоми вақти корӣ, давомнокии руҳсатии меҳнатӣ ва дигар шароитҳои меҳнат нишон дода шавад.

Сатҳи ҳуқуқҳо ва кафолатҳои меҳнатии кормандонро, санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ муқаррар намуданд, ҳангоми бастанӣ шартномаи (қарардоди) меҳнатӣ паст кардан мумкин нест.

Моддаи 31. Мӯҳлати шартномаи (қарардоди) меҳнатӣ

Шартномаҳои (қарардодҳои) меҳнатӣ ба мӯҳлатҳои зайл баста мешаванд:

Ба мӯҳлатҳои номуайян;

Ба мӯҳлати муайян (на бештар аз 5 сол);

Барои иҷрои вазифаҳои корманди ҳозирнабуда, ки мутобиқи кодекси мазкур ҷои кораш нигоҳ дошта мешавад;

Ба мӯҳлати иҷрои кори муайян;

Барои иҷрои корҳои мавсимӣ;

Шартномаҳои (қарардодҳои) меҳнатӣ барои иҷрои корҳои мавсимӣ дар ҳолатҳои баста мешаванд, ки вобаста ба шароити табию иқлимӣ кор метавонад дар давраи муайян (мавсим), на бештар аз шаш моҳ анҷом дода шавад.

Агар дар шартномаи (қарардоди) меҳнатӣ мӯҳлати амали он нишон надода шуда бошад, пас шартнома ба мӯҳлати номуайян басташуда ҳисоб гардида, бидуни розигии корманд аз нав барои мӯҳлати муайян баста намешавад.

Шартномаҳои (қарардодҳои) меҳнатӣ ба мӯҳлати муайян дар ҳолатҳои баста мешаванд, ки агар бо назардошти хусусияти кор ва ё шароити иҷрои он ва ё манфиати корманд, инчунин дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонун бастанӣ шартнома барои мӯҳлати номуайян имконпазир бошад.

Моддаи 32. Бастанӣ шартномаи (қарардоди) меҳнатӣ

Шартномаи меҳнатӣ метавонад хаттӣ ва ё шифоҳӣ баста шавад, қарардод бошад танҳо ба шакли хаттӣ баста мешавад. Шартномаи (қарардоди) меҳнатии дар шакли хаттӣ басташуда дар ду нусха тартиб додашуда, ба он тарафҳо имзо мегузоранд. Як нусхаи шартномаи (қарардоди) меҳнатӣ ба корманд дода мешавад, нусхаи дигарро корфармо маҳфуз медорад.

Ҳангоми ба кор дохил шудан ҳуҷжатҳои зерин пешниҳод карда мешаванд;

- 1) дафтарчаи меҳнатӣ (ба ғайр аз ҳолатҳои бори аввал ба кор дохил гардидан);
- 2) шиноснома (шаҳодатномаи таваллуд барои шахсоне, ки ба синни шонздаҳсолагӣ нарасидаанд);
- 3) ҳуҷжатҳо дар бораи маълумот дар ҳолатҳои пешбининамудаи санади меъёрӣ;
- 4) барои ӯҳдадорони ҳарбӣ – билети ҳарбӣ ё шаҳодатномаи бақайдгирӣ.

Корфармо ҳуқуқ надорад, агар дар қонун тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, аз шахси ба кор қабулшаванда дигар санадро талаб кунад.

Ба кор қабул намудан бо фармони (амри) ташкилот ё шахси ваколатдори ӯ ба расмият дароварда мешавад.

Фармон (амр) ба корманд бо гузаштани имзо эълон карда мешавад.

Амали шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ аз рӯзи оғози воқеии кор сар мешавад, агар дар шартнома тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

Корманд дар сурати мавҷуд набудани шартномаи (қарордоди) хаттии меҳнатӣ бо огоҳии корфармо амалан ба кор шурӯъ карда бошад, пас шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ аз рӯзи оғози кор баимзорасида ҳисоб шуда, бояд дар давоми се рӯзи оғози кор ба расмият дароварда шавад.

Моддаи 33. Санҷиш ҳангоми қабул ба кор

Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ метавонад бо санҷиши пешакӣ баста шавад. Санҷиш бо созишномаи тарафайн муқаррар гардида ба ғайр аз ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонун, наметавонад аз се моҳ бештар бошад.

Дар давраи санҷиш амали санади қонунгузорӣ ва санади меъёрии ҳуқуқии оид ба меҳнат ба корманд татбиқ мегардад.

Санҷиш ҳангоми ба кор қабул намудани ашхоси синнашон ба ҳаждаҳ нарасида, мутахассисони ҷавон, ҳангоми гузаронидан ба кор ба маҳалли дигар, гузаронидан ба кор ба ташкилоти дигар, инчунин ҳангоми тибқи озмун ба кор қабул намудан муқаррар карда намешавад.

Давраи муваққатан гум кардани қобилияти корӣ ва дигар даврахое, ки корманд бо сабабҳои узрнок дар кор ҳозир набуд, ба ҳисоби мӯҳлати санҷиш дохил намегардад.

Гузаштани санҷиш бояд дар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ қайд карда шавад. Дар сурати мавҷуд набудани қайд чунин ҳисоб мешавад, ки корманд бидуни санҷиши пешакӣ ба кор қабул карда шудааст.

Агар пас аз гузашти мӯҳлати санҷиш ҳеч яке аз тарафҳо дар бораи қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ изҳороте надиханд, пас амали шартнома идома меёбад ва қатъи минбаъдаи он дар асосҳои умумӣ роҳ дода мешавад.

Моддаи 34. Шартномаи шогирдӣ

Корфармо ҳуқуқ дорад ба ашхосе, ки кор мекобанд, барои мӯҳлати дар шартнома муқарраргардида барои таълими касбӣ шартномаи шогирдӣ бандад. Шартномаи шогирд бо мақсади омӯختани ихтисоси ибтидоӣ доир ба соҳаи ташкилот баста мешавад.

Пас аз ба итмом расидани мӯҳлати шартнома бо ашхосе, ки омӯзишро хатм намудаанд, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ баста мешавад.

Музди меҳнат ҳангоми таълим тибқи шартнома муқаррар карда мешавад.

Тартиби баستاني шартномаи шогирдиро ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 35. Гузаронидан ба кори дигари доимӣ

Ба дигар кори доимӣ гузаронидан (тағйир ёфтани вазифаи меҳнати корманд), супоридани кор аз рӯи ихтисоси дигар, таҳассус ва вазифаи дигар танҳо бо розигии корманд мумкин аст.

Супоридани коре, ки ҳангоми иҷрои он шароити меҳнати дар созишномаи тарафҳо муайяншуда хеле тағйир меёбад ва бо сабабҳои асоснокгардидаи истеҳсолӣ, ташкилӣ, технологӣ ва иқтисодӣ алоқаманд намебошанд, низ ба дигар кор гузаронидан ҳисоб мешавад ва розигии кормандро талаб мекунад.

Розигии корманд барои дар ҳуди ҳамон ташкилот ба дигар кор гузаронидан, ба дигар ташкилот гузаронидан ва ё ба маҳалли дигар, ҳатто якҷоя бо ташкилот гузаронидан ҳам, бояд ба таври хаттӣ гирифта шавад.

Дар ҳуди ҳамон ташкилот ба ҷои дигари кор гузаронидан, ба бахши таркибии ҳамон маҳал гузаронидан, дар доираи таҳассус, дараҷаи ихтисос ё вазифа ва дигар дастгоҳ ё таҷҳизот кор супоридан, ки аз шартҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бармеояд ва дар айни замон шароити меҳнат моҳиятан тағйир намеёбад, ба кори дигар гузаронидан ҳисоб карда ва розигии корманд гирифта намешавад. Қорфармо ҳуқуқ надорад кормандро ба коре, ки ҳилофи вазъи саломатиаш аст, гузаронад.

Агар давом додани кор аз рӯи вазифаи меҳнатӣ, ки дар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ муқаррар гардидааст, бо сабабҳои объективи, ки қонун пешбинӣ намудааст, имконнопазир бошад, қорфармо вазифадор аст ба корманд кори дигареро, ки дар ташкилот мавҷуд аст, пешниҳод намояд. Ҳангоми аз тарафи корманд рад гардидани пешниҳоди гузариш ба кори дигар амали шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ метавонад дар асосҳои умумӣ қатъ гардад.

Моддаи 36. Тағйир ёфтани шароити меҳнат

Қорфармо ҳуқуқ дорад шароити меҳнатро тағйир диҳад, агар чунин тағйирот дар технология ва ташкили истеҳсолии меҳнат пешакӣ муқаррар шуда бошад.

Дар шартномаҳои коллективӣ метавонад машварати пешакӣ бо мақомоти ҳифзқунандаи манфиати кормандони ташкилот оид ба тағйироти шароити меҳнат барои гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон пешбинӣ карда шавад.

Қорфармо вазифадор аст кормандонро оид ба тағйирёбии ояндаи шароити меҳнат на дертар аз ду моҳ оғох созад. Агар корманд дар шароити нави меҳнат ба идомаи кор розӣ набошад, пас шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ метавонад қатъ карда шуда, ба ӯ барои аз кор рафтани ба андозаи на камтар аз ду моҳи миёнаи моҳона маблағ пардохта шавад. Қорфармо ҳуқуқ дорад дар бораи аз ҷониби қорфармо тағйир додани шароити меҳнат ба суд арз кунад. Ҳангоми баррасии баҳс қорфармо вазифадор аст исбот кунад, ки нигоҳ доштани шароити пештари меҳнат имконнопазир аст.

Дар мавридҳои, ки тағйирот дар истеҳсолот, меҳнат ва ҳаҷми кор боиси ба таври оммавӣ аз кор озод гардидани кормандон мегардад, қорфармо бо мақсади нигоҳ доштани ҷои корӣ ҳуқуқ дорад бо розигии мақомоти намоёндагии дахлдори кормандони ташкилот, бидуни риояи

мӯҳлати огоҳонӣ, ки қисми 3 ҳамин модда пешбинӣ намудааст, шароити меҳнати кормандонро тағйир диҳад.

Моддаи 37. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан дар сурати бекористӣ

Дар сурати бекористӣ кормандон бо назардошти ихтисос ва дараҷаи касбашон дар ҳуди ҳамон ташкилот дар тамоми давраи бекористӣ ба кори дигар, бо розигии онҳо ба ташкилоти дигар, вале дар ҳамон маҳал ба мӯҳлати то як моҳ гузаронида мешаванд, агар дар шартномаи коллективӣ мӯҳлати дигар муқаррар нашуда бошад.

Ҳангоми гузаронидан ба кори каммузд дар натиҷаи бекористӣ музди меҳнати корманд дар ҳаҷми на камтар аз маблағи миёнаи моҳона (маош) дода мешавад.

Моддаи 38. Муваққатан боздоштани истеҳсолот

Агар ташкилот душвориҳои дорои хусусиятҳои истеҳсолӣ, иқтисодӣ, технологӣ ё ташкилиро ҳис намояд, дар ин ҳолат корфармо метавонад бо розигии мақомоти намоёндагии дахлдори кормандони ташкилот кори воҳидҳои (цехҳо, участкаҳо, бригадаҳои) алоҳидаро бидуни гузаронидани чораҳои ихтисори шумора ё штати кормандон муваққатан боз дорад.

Муваққатан боздоштани ташкилот чун бекористии бидуни гуноҳи корманд ҳисобида мешавад ва дар сурати имконнопазир будани гузаронидани кормандон ба кори дигар дар ҳаҷми маблағи моҳона (маош) ҳақ дода мешавад.

Муваққатан боз доштани кор бидуни додани ҳаққи бекористӣ манъ карда мешавад, агар корфармо барои ба кори дигар гузаронидани кормандон имконият надошта бошад.

Моддаи 39. Маҳдуд кардани гузаронидан ба корҳои ғайритаҳассусӣ

Дар вақти бекористӣ ва ҳолатҳои муваққатан иваз намудани корманди ҳозирнабуда кормандони ихтисоснокро бидуни розигии онҳо ба корҳои ғайритаҳассусӣ гузаронидан мумкин нест.

Моддаи 40. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан бинобар зарурати истеҳсолӣ ва бекористӣ
Бинобар зарурати истеҳсолӣ ва бекористӣ кормандро бидуни розигии ӯ ба мӯҳлати то як моҳ ба кори дигар муваққатан гузаронидан мумкин аст. Дар айни замон кормандро ба коре, ки хилофи вазъи саломатии ӯ мебошад, гузаронидан мумкин нест. Дар давраи муваққатан гузаронидан ба корманд аз рӯи кори иҷрокардааш, вале на камтар аз музди миёнаи пештара ҳақ дода мешавад.

Дар ҳолатҳои зарурати истеҳсоли мӯҳлатҳои ниҳони гузаронидан ба кори дигар, инчунин ҳаҷми мушаххаси музди меҳнат дар шартномаи коллективӣ муқаррар карда мешавад, агар шартнома баста нашуда бошад, онро корфармо баъди машварат бо мақоми намоёндагии кормандон муайян менамояд.

Моддаи 41. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан бо ташаббуси ташкилот

Ҳоҳиши корманд дар бораи гузаронидан ба кори дигар бояд аз ҷониби корфармо қонеъ гардонда шавад, агар ин хоҳиш сабабҳои узрнок дошта, чунин кор дар ташкилот мавҷуд бошад.

Номгуи сабабҳои узрнокро барои муваққатан ба кори дигар гузаронидан, инчунин тартиби пардохти музди меҳнатро ҳангоми гузаронидан ҳамин кодекс, шартномаи коллективӣ агар он

баста нашуда бошад, корфармо баъди машварат бо мақоми намояндагии кормандон ва розигии тарафҳо муайян менамояд.

Моддаи 42. Вазифаи корфармо оиди пешгирии аз кор озодкунии оммавии кормандон Ҳангоми таҳдид кардани хавфи аз кор озодкунии оммавии кормандон корфармо вазифадор аст, бо розигии мақоми намояндагии кормандони ташкилот ва мақоми дахлдори меҳнат ва шуғли аҳоли чораҳои махсусе, ки корҳои зеринро пешбинӣ менамоянд, бинанд:

- 1) маҳдуд ё муваққатан қатъ кардани қабули кормандони нав, озод кардани онҳое, ки дар ду (чанд) ҷой кор мекунанд;
- 2) маҳдуд намудани иҷрои корҳои зиёда аз вақтҳои муқаррарӣ;
- 3) тағйир додани шароити меҳнат тибқи қисми чоруми моддаи 36 ҳамин кодекс;
- 4) муваққатан боз доштани истехсолот тибқи моддаи 38 ҳамин кодекс;
- 5) давра ба давра озод кардани кормандон;
- 6) дигар чорабиниҳо, агар онҳоро шартномаи коллективӣ пешбинӣ карда бошад.

Моддаи 43. Муносибатҳои меҳнатӣ ҳангоми иваз шудани молик ва аз нав ташкил кардани ташкилот

Ҳангоми иваз шудани молики ташкилот, ҳамчунин аз нав ташкил кардани (якҷоя, ҳамроҳ, ҷудо шудан ва дигаргун сохтани) он муносибатҳои меҳнатӣ бо розигии корманд давом мекунад. Дар ин маврид бо ташаббуси корфармо қатъ кардани шартномаи меҳнатӣ танҳо дар асосҳои пешбинишудаи ҳамин кодекс ва бо риояи ҳатмии кафолатҳои муқарраргардидаи онҳо мумкин аст.

Молики нав дар давоми шаш моҳи пайдо кардани ҳуқуқи молик ҳақ дорад шартномаҳои (қарордодҳои) меҳнатиро, ки молики пештара бо роҳбарони ташкилот ва кормандон, ки вазифаҳои умумии идоракуниро дар ташкилот ба ҷо меоваранд, аз нав бандад ё бекор кунад. Аз тобеияти як мақом ба тобеияти мақоми дигар гузаронидани ташкилот амали шартномаи (қарордоди) меҳнатиро қатъ карда наметавонад.

Моддаи 44. Қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ҳолатҳои зерин қатъ шуда метавонад:

- 1) бо созишномаи тарафҳо. Бо ин асос мумкин аст ҳар гуна шартнома (қарордод) ҳар вақт қатъ карда шавад;
- 2) бо ташаббуси корманд;
- 3) бо ташаббуси корфармо;
- 4) бо гузаштани мӯҳлат;
- 5) бо ҳолатҳои ба иродаи тарафҳо вобаста набуда.

Моддаи 45. Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташаббуси корманд
Корманд ҳақ дорад ду ҳафта пештар корфарморо ба таври хаттӣ огоҳ намуда, шартномаи (қарордоди) меҳнатиро, ки ба мӯҳлати номаълум баста шудааст, бекор кунад.

Баъди гузаштани мӯҳлати огоҳӣ корманд ҳақ дорад корро қатъ намояд, корфармо бошад вазифадор аст ба корманд дафтарчаи меҳнатиашро супорида, бо ӯ ҳисобу китобро баробар кунад.

Бо хоҳиш ва розигии корфармо шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ то ба итмом расидани мӯҳлати огоҳӣ метавонад бекор карда шавад. Дар ҳолате, ки аризаи корманд дар бораи бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо имконнопазирии давом додани кор вобаста аст, корфармо бояд шартномаи (қарордоди) меҳнатиро дар мӯҳлати хоҳишкардаи корманд бекор кунад.

Дар давоми мӯҳлати огоҳӣ корманд ҳақ дорад аризаи худро дар бораи бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ пас гашта гирад, агар ба ҷои кори ӯ ба таври гузарондан, корманди дигар даъват нашуда бошад.

Шартномаи (қарордоди) мӯҳлатноки меҳнатӣ бо талаби корманд дар ҳолатҳои беморӣ ё маъҷуб шудани ӯ, ки барои аз рӯи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ иҷро намудани кор ҳалал мерасонад, аз ҷониби корфармо вайрон кардани санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат ё шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, инчунин бо дигар сабабҳои узрнок бекор карда мешавад.

Корманд ҳақ дорад дар ҳолатҳое, ки ҳангоми бастанӣ шартнома (қарордод) корфармо дар бораи шароити меҳнат дар ҷои кор ба ӯ хабари нодуруст дода аст ё ӯҳдадориаширо оиди таъмини шароитҳои солим ва беҳавфи меҳнат дар ҷои кор вайрон кардааст, шартномаи (қарордоди) меҳнатиро бидуни огоҳии пешакии корфармо бекор кунад.

Моддаи 46. Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташаббуси корфармо
Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташаббуси корфармо бояд асоснок бошад. Инҳо асос шуда метавонанд:

- 1) барҳам хӯрдани ташкилот; қатъ ёфтани фаъолияти соҳибкор; ихтисор шудани шумора ё штати кормандон;
- 2) ошкор гардидани номувофиқии корманд ба вазифаи ишғолкардааш ё кори иҷро мекардагаш дар натиҷаи нокифоягии ихтисос ё аҳволи саломатиаш, ки барои давом додани ҳамон кор ҳалал мерасонад;
- 3) бидуни сабабҳои узрнок вазифаҳои меҳнатиро, ки шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ё қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ ба зиммаи ӯ гузоштааст, мунтазам иҷро накардани корманд, агар ба корманд пештар чораҳои ҷазои интизомӣ дода шуда бошад.
- 4) прогул (аз ҷумла дар давоми рӯзи корӣ зиёда аз се соат набудан дар кор) бидуни сабабҳои узрнок;
- 5) ҳозир нашудан ба кор дар давоми бештар аз чор моҳи бефосила дар натиҷаи корношоямии муваққатӣ, бидуни ҳисоб кардани рухсатии давраи ҳомила ва таваллуд, агар қонунгузорӣ

мӯхлати аз ин зиёдтари нигоҳ доштани ҷои корро (вазифаро) ҳангоми бемории муайян муқаррар накарда бошад. Ба кормандоне, ки ба сабаби латхӯрии меҳнатӣ ё бемории касбӣ қобилияти меҳнатиашонро гум кардаанд, то барқарор шудани қобилияти меҳнатӣ ё муқаррар гардидани маъҷубӣ ҷои кор (вазифа) нигоҳ дошта мешавад.

б) дар ҳолати мастӣ аз шароб, маводи нашъаовар ва токсикӣ ҳозир шудан ба кор;

7) дуздидани амволи корфармо дар ҷои кор, ки онро ҳукми қувваи қонунӣ пайдокардаи суд ё қарори мақома, ки додани ҷазои маъмурӣ ба салоҳияти он дохил мешавад, муқаррар намудааст;

8) қатъ кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо шахсони дар чанд ҷой коркунанда бинобар қабули корманди дигаре, ки дар чанд ҷой кор намекунад, инчунин вобаста ба маҳдуд гардондани кор дар чанд ҷой;

9) қатъ намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо роҳбари ташкилот бинобар иваз шудани молик;

10) вайронкунии дағалонаи якқаратаи қонунгузорӣ оид ба меҳнат аз ҷониби роҳбарони ташкилот (воҳидҳои алоҳидаи он) ва муовинони онҳо;

11) аз ҷониби корманде, ки бо арзишҳои пулию молӣ бевосита сару кор дорад, содир намудани амали гунаҳгоронае, ки барои нисбат ба вай гум шудани боварии корфармо асос медиҳад;

12) аз ҷониби корманде, ки вазифаҳои тарбиявиро иҷро менамояд, содир шудани рафтори бадахлоқона, ки барои давом додани он кор сазовор намебошад;

13) вайрон намудани тартиб ва қоидаҳои муқаррарнамудаи қонун ҳангоми қабул ба кор.

Қонунҳо, оинномаҳо ва низомномаҳои оид ба интизом метавонанд дигар асосҳои иловагии бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатиро низ бо ташаббуси корфармо пешбинӣ намоянд.

Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ аз рӯи асосҳои, ки дар бандҳои 1 (бағайр аз барҳам хӯрдани ташкилот) ва 2 ҳамин модда, банди 2, моддаи 53 ҳамин кодекс роҳ дода мешавад, агар кормандро бо розигии ӯ ба кори дигар гузаронидан имконнопазир бошад.

Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташаббуси корфармо дар давраи корношоямии муваққатӣ (бағайр аз озодкунӣ аз рӯи банди 5 ҳамин модда) ва дар давраи дар рӯхсатӣ будани корманд, ба истисноӣ ҳолатҳои барҳам хӯрдани ташкилот, қатъ шудани фаъолияти соҳибкор, роҳ дода намешавад.

Моддаи 47. Ҳуқуқи афзалиятнок барои дар кор мондан дар сурати бекор шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бино бар тағйир ёфтани шумораи (штати) кормандон ё шароити меҳнат Дар сурати бекор шудан шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бинобар тағйир ёфтани технология, ташкили истеҳсолот ва меҳнат, ки кам шудани ҳаҷми корҳо, ки боиси тағйири шумораи (штати) кормандон ё тағйири хусусияти корҳо гардидааст, ҳуқуқи имтиёзнок барои дар кор

мондан ба кормандоне дода мешавад, ки дорои дараҷаи баландтари ихтисос ва ҳосилнокии меҳнат мебошанд.

Дар сурати баробар будани таҳассус ва ҳосилнокии меҳнат афзалият ба инҳо дода мешавад:

- ба кормандоне, ки ду ва аз ин зиёд хӯранда доранд;
- ба шахсоне, ки дар оилашон дигар кормандони дорои музди меҳнати мустақилона мавҷуд нестанд;
- ба кормандоне, ки дар ҳамаи ташкилот собиқаи тӯлони кор доранд;
- ба кормандоне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда ихтисоси худро аз рӯи таҳассуси дахлдор дар донишқадаҳои олӣ ва миёнаи махсус баланд мебардоранд ва шахсоне, ки аз истеҳсолот ҷудо нашуда донишқадаҳои олӣ ва миёнаи махсус, касбҳои техникиро ба итмом расондаанд, ба шарте ки баъди хатми таҳсил дар давоми ду сол аз рӯи ихтисос кор кунанд;
- ба шахсоне, ки дар ҳамаи ташкилот ҷароҳати меҳнати гирифтаанд ё ба бемории касбӣ гирифта шудаанд;
- ба маъҷубони ҷанги бузурги ватанӣ, иштирокчиёни ҷанги бузурги ватанӣ ва шахсони ба онҳо баробар;
- ба шахсоне, ки ба касалии шуоъ гирифта шудаанд ё онро аз сар гузаронидаанд ва дигар беморӣҳое, ки бо паҳншавии нури радиационӣ вобаста буда, дар натиҷаи оқибатҳои садамаи объектҳои атомӣ ба вучуд омадаанд, ба маъҷубоне, ки алоқамандии, маъҷубии онҳо бо садамаи объектҳои атомӣ муқаррар шудааст, иштирокчиёни корҳои барҳамдиҳии оқибатҳои ин садамаҳо ва фалокатҳо, инчунин шахсоне, ки аз минтақаҳои зикршуда эвакуация ё кӯчонда шудаанд ва дигар шахсоне, ки ба ин гурӯҳ баробар қарда шудаанд;
- ихтироъкорон.

Дар шартномаи (қарордоди) коллективӣ метавонад дигар ҳолатҳое, пешбинӣ қарда шавад, ки дар сурати мавҷуд будани онҳо барои дар кор монандани кормандон афзалият дода мешавад.

Моддаи 48. Бо ташаббуси корфармо бекор қардани шартномаи (қарордоди) меҳнати ва мувофиқаи он бо кумитаи иттифоқи касаба ё дигар мақоми намояндагии кормандон
Бекор қардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо ташаббуси корфармо (моддаи 46) баъди пешакӣ, на дертар аз ду ҳафта, огоҳ намудани иттифоқи касабаи дахлдор ё дигар мақоми намояндагии кормандон сурат мегирад.

Дар ҳолатҳои пешбиникардаи шартнома ва созишномаи меҳнати бекор қардани шартномаи (қарордоди) меҳнати бо ташаббуси корфармо танҳо бо розигии пешакии иттифоқи касабаи дахлдор ё дигар мақоми намояндагии кормандон сурат мегирад.

Кумитаи иттифоқи касабаи дахлдор ё дигар мақоми намояндагии кормандон дар бораи қарори қабулшуда доир ба масъалаи ризоят барои бо корманд қатъ қардани шартномаи (қарордоди) меҳнати дар мӯҳлати даҳ рӯзи гирифтани пешниҳоди шахсе, ки ҳуқуқи бекор

намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатиро дорад, дар шакли хатгӣ ба корфармо бояд хабар диҳад.

Корфармо ҳақ дорад шартномаи (қарордоди) меҳнатиро на дертар аз як моҳи гирифтани розигии кумитаи иттифоқи касаба ё мақоми дигари намояндагии кормандон қатъ намояд.

Моддаи 49. Огоҳонӣ дар бораи бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ
Корфармо вазифадор аст кормандро дар бораи бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, ки ба мӯҳлати номуайян баста шудааст, дар мӯҳлатҳои зерин ба таври хатгӣ огоҳонад:

1) ҳангоми бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бинобар барҳам хӯрдани ташкилот, ихтисор шудани шумора ё штати кормандон на дертар аз ду моҳ;

2) ҳангоми бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бинобар ба кори иҷро мекардагаш мувофиқ наомадани корманд аз сабаби нокифоягии таҳассус ё аҳволи саломатӣ на камтар аз як моҳ.

Дар давраи огоҳонӣ ба корманд ҳуқуқ дода мешавад, ки барои ҷустуҷӯи кори дигар ҳафтае на камтар аз як рӯз ба кор набарояд ва музди кораш нигоҳ дошта шавад.

Бо созишномаи тарафҳо шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ метавонад аз рӯи асосҳои зикршуда то ба охир расидани мӯҳлати огоҳонӣ бо додани ҷубронпулӣ дар ҳаҷми на камтар аз музди миёнаи рӯзона барои ҳар рӯзи боқимондаи то ба охир расидани ин мӯҳлат бекор карда шавад.

Корфармо вазифадор аст дар мӯҳлати муқарраркардаи конун дар бораи аз кор озодшавии дар пешистодаи кормандон бо нишон додани ихтисос, дараҷаи касбӣ ва ҳаҷми музди меҳнати онҳо ба мақоми дахлдори хадамоти шуғли аҳолии маълумот диҳад.

Моддаи 50. Кафолату имтиёзҳо барои кормандони аз кор озодшаванда
Ба кормандоне, ки бинобар ихтисор шудани кор ё тағйир ёфтани шароити меҳнат аз ташкилот озод мегарданд, кафолатҳои зерин дода мешаванд:

1) кӯмакпулии аз корравӣ дар ҳаҷми на камтар аз музди миёнаи якмоҳа;

2) нигоҳ доштани музди миёнаи якмоҳа дар давраи бо кор таъмин кардан дар давоми моҳи дуюм ва сеюми аз кор озод шудан бо қарори мақоми шуғли аҳолии, агар корманд дар мӯҳлати даҳ рӯзи баъди аз кор озод шудан сари вақт ба ин мақом муроҷиат карда, бо кор таъмин нашуда бошад;

3) ҳуқуқ барои як сол пеш аз мӯҳлати муқарраркардаи конунгузорӣ ба нафақа баромадани шахсони синни нафақа, ки собиқаи меҳнатӣ доранд ва он барои аз рӯи синну сол ба нафақа баромадан ҳуқуқ медиҳад.

Шахсоне, ки бинобар ҳодисаи нохуш дар истехсолот ё бемории касбӣ барои иҷрои кори пештара қобилиятшонро гум кардаанд, бо кормандони аз кор озодшуда баробар карда мешаванд.

Санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ метавонанд мӯҳлати аз ин дарозтари нигоҳ доштани музди миёнаро ба кормандони аз кор озодшуда дар давраи ба кор таъмин шудани онҳо пешбинӣ намоянд.

Моддаи 51. Қатъ кардани шартномаи (қарордоди) мӯҳлатноки меҳнатӣ

Шартномаи (қарордоди) мӯҳлатноки меҳнатӣ баробари ба итмом расидани мӯҳлати он қатъ мегардад. Агар баъди гузаштани мӯҳлат муносибатҳои меҳнатӣ давом кунад ва ягон тараф бекор намудани онро талаб накунад, он гоҳ шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ба мӯҳлати нав баста мешавад ё дар сурати набудани чунин созишнома ба мӯҳлати номаълум идомадошта ҳисобида мешавад.

Шартномаи (қарордоди) меҳнатие, ки ба вақти набудани корманд баста шудааст ва барои ӯ ҷои кор (вазифа) нигоҳ дошта шудааст, аз рӯзи ба кор баргаштани ин корманд қатъ мегардад.

Шартномаи (қарордоди) меҳнатие, ки ба вақти иҷрои кори муайян баста шудааст, баъди ба охир расидани он қатъ мешавад.

Моддаи 52. Бекор кардани шартномаи (қарордоди) мӯҳлатноки меҳнатӣ то ба охир расидани мӯҳлат

Шартномаи (қарордоди) мӯҳлатноки меҳнатӣ, ки дар бандҳои 2 ва 4 моддаи 31 ҳамин кодекс пешбинӣ шудааст, метавонад то ба охир расидани мӯҳлат аз рӯи асосҳои пешбиникардаи моддаи 43 ва 44 ҳамин кодекс бекор карда шавад. Дар ин ҳолатҳо дар шартҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ мумкин аст пардохти ҷаримаи аҳдшиканӣ пешбинӣ карда шавад.

Корфармо аз пардохти ҷаримаи аҳдшиканӣ озод карда мешавад, агар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташаббуси корманд ё бинобар вазифаҳои меҳнатии худро вайрон кардани корманд пеш аз мӯҳлат бекор карда шавад.

Моддаи 53. Қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ҳолатҳое, ки ба иродаи тарафҳо вобаста нестанд

Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ҳолатҳои зерин, ки ба иродаи тарафҳо вобаста нестанд, қатъ карда мешавад:

Ҳангоми даъват ё ба хизмати ҳарбӣ дохил шудани корманд;

2) ҳангоми ба кор барқарор намудани корманде, ки пештар ин корро иҷро мекард;

3) ҳангоми қувваи қонунӣ пайдо намудани ҳукмнома, ки бо он корманд ба ҷазо маҳкум шудааст ва давом додани кори пештараашро истисно менамояд;

4) бинобар вафот кардани корманд;

5) дар сурати вайрон кардани қоидаҳои муқарраршудаи қабул ба кор;

6) дар ҳолатҳои дигаре, ки қонун пешбинӣ кардааст.

Моддаи 54. Аз кор дур кардан

Корфармо ӯҳдадор аст бо талаби мақомоти ваколатдори давлатӣ дар ҳолатҳои пешбиникардаи қонунгузорию ҷумҳурии кормандро аз кор дур кунад.

Корфармо ҳақ надорад, ки корманди дар ҳолати мастӣ аз шароб, моддаҳои нашъаовар ва ё токсикӣ ба кор ҳозиршударо дар ҳамон рӯзи (сменаи) корӣ ба кор роҳ диҳад.

Дар давраи аз кор дур кардан музд дода намешавад.

Моддаи 55. Кӯмакпули дар вақти аз кор рафтани

Ба корманд дар сурати қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ барои аз кор рафтани кӯмакпулӣ дода мешавад:

- бо ташаббуси корфармо, ба ғайр аз ҳолатҳои бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар асосҳои пешбиникардаи бандҳои 3, 4, 6, 7, 10, 11, қисми 1 моддаи 46 ҳамин кодекс;

- дар ҳолатҳои ба иродаи тарафҳо вобаста набуда, ба истисноии ҳолатҳои қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ҳангоми қувваи қонунӣ пайдо намудани ҳукминомаи суд (банди 3 моддаи 53 ҳамин кодекс) ва дар сурати фавқидани корманд (банди 4 моддаи 53 ҳамин кодекс).

Ҳаҷми кӯмакпулӣ ҳангоми аз кор рафтани бо роҳи зарб задани чоряки музди миёнаи моҳона ба шумораи солҳои пурраи кор дар ташкилот муайян карда мешавад ва набояд аз ҳаҷми музди миёнаи моҳонаи корманд камтар бошад.

Моддаи 56. Дафтарчаи меҳнатӣ

Дафтарчаи меҳнати намунааш муқарраргардида ҳуҷҷати асосии фаъолияти меҳнатӣ буда, собиқаи меҳнати кормандро тасдиқ менамояд. Тартиби қорӣ кардани дафтарчаҳои меҳнати ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон муайян менамояд.

Корфармо вазифадор аст ба ҳаммаи кормандоне, ки дар ташкилот зиёда аз 5 рӯз кор кардаанд, дафтарчаҳои меҳнатӣ кушояд.

Дар дафтарчаи меҳнатӣ маълумот дар бораи қабул ба кор, ба кори дигари доимӣ гузаронидан бо нишон додани касб (ихтисос), дараҷаи касбӣ, вазифа (мувофиқи санади меъёриё, ки номи касб ва вазифаи кормандро муқаррар менамояд) ва аз кор озод кардани кормандон бо нишон додани асосҳои қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, инчунин дар бораи ҳавасмандгардонӣ ва мукофотонидан барои муваффақиятҳо дар кор кайд карда мешавад.

Ҳангоми аз кор озод кардан дафтарчаи меҳнатӣ дар рӯзи охири кор ба корманд супорида мешавад. Дар сурати роҳ додани кашолқорӣ оиди супридаи дафтарчаи меҳнатӣ бо гуноҳи корфармо ба корманд барои ҳар рӯзи кашолқорӣ музди миёна дода мешавад.

Моддаи 57. Вазифаи корфармо барои ба корманд додани маълумотнома дар бораи кор дар ҳамон ташкилот

Корфармо вазифадор аст ба корманд, аз ҷумла ба корманди собиқ, аз рӯи хоҳишаш дар бораи кор дар ҳамон ташкилот бо нишон додани ихтисос, дараҷаи касбӣ, вазифа, вақти кор ва ҳаҷми музди меҳнат маълумотнома диҳад.

Моддаи 58. Роҳ надодани ғайриқонунӣ аз кор озод намудан ва ба кори дигар гузаронидани корманд

Корманде, ки ғайриқонунӣ ба кори дигар гузаронида ё ғайриқонунӣ аз кор озод карда шудааст, аз ҷониби худи корфармо ё суд ба кор барқарор карда мешавад.

Ҳангоми баррасии баҳс дар суд ба зиммаи корфармо вазифа гузошта мешавад, ки зарурат ва асоснокии ба кори дигар гузаронидан ё аз кор озод кардани кормандро исбот намояд.

Агар дар шартномаи коллективӣ пешакӣ гирифтани розигии мақоми дахлдори иттифоқи касаба ё дигар мақоми намояндагии кормандон ҳангоми аз кор озод намудани кормандон бо ташаббуси корфармо пешбинӣ шуда бошад, он гоҳ суд дар қатори дигар далелҳо розигии мақомоти мазкурро ба ҳисоб мегирад.

Моддаи 59. Масъулияти корфармо барои ғайриқонунӣ ба кори дигар гузарондан ва ғайриқонунӣ қатъ намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ Ҳангоми аз ҷониби суд ба кор барқарор намудани корманд ба зиммаи корфармо оиди ҷуброни зарари ба корманд расонидашуда вазифа гузошта мешавад.

Ҷуброни зарар аз инҳо иборат аст:

- 1) ҳатман пардохтани вақти прогули маҷбурӣ дар ҳаҷми на камтар аз музди аз даст дода;
- 2) ҷуброни хароҷоти иловагӣ вобаста ба шикоят дар бораи ба кори дигар гузаронидан ё озод кардан аз кор (маслиҳати мутахассисон, хароҷоти бурдани кори парванда);
- 3) имконпазирии ҷуброни зарари маънавӣ.

Ҳаҷми ҷуброни зарари маънавиро суд бо назардошти арзёбии амали корфармо муайян мекунад, вале он аз музди миёнаи ҳармоҳаи корманд камтар буда наметавонад.

Боби 5. Вақти кор

Моддаи 60. Мафҳуми вақти кор. Давомнакии мӯътадил вақти кор

Вақти кор вақте ба ҳисоб меравад, ки дар давоми он корманд тибқи тартибот ё нақшаи кор ё шартҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бояд вазифаҳои меҳнатии худро иҷро намояд.

Давомнокии мӯътадили вақти кор дар ташкилотҳо дар як ҳафта набояд аз 40 соат зиёд бошад.

Моддаи 61. Давонокии кӯтоҳии вақти кор

Барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон бо назардошти синну сол, вазъи саломатӣ, шароити меҳнат, хусусияти вазифаи меҳнатии онҳо ва дигар ҳолатҳо санади қонунгузорӣ ва дигар санади меъёрии ҳуқуқии оид ба меҳнат, инчунин шартҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ давомнокии кӯтоҳи вақти кор бидуни кам кардани музди меҳнат муқаррар карда мешавад.

Давомнокии кӯтоҳи вақти кор ба инҳо муқаррар карда мешавад:

- 1) ба кормандоне, ки ба синни ҳаҷдах нарасидаанд (моддаи 17 ҳамин кодекс);
- 2) ба кормандони маъюб (моддаи 152 ҳамин кодекс);
- 3) ба кормандоне, ки бо қорҳои шароити меҳнаташ номусоид (моддаи 62 ҳамин кодекс) машғуланд ё хусусияти махсуси қор доранд (моддаи 63 ҳамин кодекс).

Моддаи 62. Давомнокии кӯтоҳи вақти кор барои кормандоне, ки бо корҳои дорои шароити зарарноки меҳнат машғуланд

Давомнокии кӯтоҳи вақти кор на зиёда аз 35 соат дар як ҳафта барои кормандоне муқаррар карда мешавад, ки дар чараёни меҳнат ба таъсири барои саломатӣ зарарноки омилҳои физикӣ, химиявӣ, биологӣ ва дигар омилҳои истеҳсолӣ дучор мешаванд. Рӯйхати истеҳсолот, ҷехҳо ва вазифаҳоеро, ки кор дар онҳо барои давомнокии кӯтоҳи вақти кор ҳуқуқ медиҳад, ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

Моддаи 63. Давомнокии кӯтоҳи вақти кор барои кормандне, ки қорашон дорои хусусияти хос мебошад

Барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон (духтурон, педагогҳо ва дигарон), ки қори онҳо бо шиддатӣ баланди эҳсосотӣ, зехнӣ, асабӣ алоқаманд аст (ху-----сусияти хос дорад), давомнокии вақти кор дар як ҳафта на бештар аз 35 соат муқаррар карда мешавад.

Номгӯи ҷунин кормандон ва давомнокии мушаххаси вақти қори онҳоро ташкилот қонунгузорӣ ва дигар ташкилот меҳёрии ҳуқуқии оид ба меҳнати ҷумҳурии Тоҷикистон муайян менамоянд.

Моддаи 64. Вақти нопурраи қор

Бо созишномаи байни қорманд ва қорфармо ҷӣ ҳангоми қабул ба қор ва ҷӣ минбаъд рӯзи нопурра ва ё ҳафтаи нопурраи қор бо пардохти музди меҳнат вобаста ба ҳаҷми истеҳсол ва ё мутаносибан ба вақти қор муқаррар карда мешавад.

Қорфармо вазифадор аст дар ҳолатҳои пешбининамудаи кодекси мазкур ва санади дигари меъёрии ҳуқуқӣ оид ба меҳнат вақти нопурраи қорро муқаррар намояд.

Ҳангоми қорӣ намудани низоми вақти нопурраи қор давомнокии вақти қорӣ наметавонад аз нисфи меъёри моҳонаи вақти қор қамтар ва музди меҳнат аз андозаи ҳадди ақали муқаррарнамудаи қонун қамтар бошад.

Қор дар шароити вақти нопурраи қор барои қорманд боиси ягон маҳдудияти давомнокии рухсатии ҳарсола, ҳисоби собиқаи қорӣ ва дигар ҳуқуқҳои меҳнатӣ намегардад.

Моддаи 65. Навъҳои ҳафтаи қор. Низоми вақти қор

Навъҳои ҳафтаи қор (ҳафтаи қори панҷрӯза бо ду рӯзи истироҳат ё ҳафтаи қори шашрӯза бо як рӯзи истироҳат, ҳафтаи қор бо рӯзҳои истироҳати тағйирёбанда) ва низоми вақти қор (давомнокии вақти қори ҳамарӯза (смена), вақти оғоз ва анҷоми қор, вақти танаффус, шумораи смена дар як шабонарӯз, иваз намудани рӯзҳои қорӣ ва ғайриқорӣ, тартиби гузаронидани қормандон аз як смена ба сменаи дигар) дар ташкилот тибқи тартиби дохилии меҳнат, дигар санади маҳдуди меъёрӣ ва ҳангоми мавҷуд набудани онҳо – тибқи созишномаи байни қорманд ва қорфармо муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 66. Қори сменаӣ

Ҳангоми қори сменаӣ давомнокии қори ҳамарӯза (смена) тибқи қадвали сменаӣ, ки аз қониби қорфармо пас аз машварати пешакӣ бо мақомоти дахлдори намояндагии қормандон тасдиқ карда мешавад, муқаррар гардида, дар муддати то як моҳи пеш аз қорӣ гардидани он ба маълумоти қормандон расонида мешавад.

Кормандон якдигарро дар смена баробар иваз мекунанд. Аз як смена ба дигар смена гузаштан мутобиқи чадвали кори сменавӣ сураат мегирад.

Паи ҳам ба кор ҷалб намудани корманд дар давоми ду смена манъ аст.

Моддаи 67. Давомнокии вақти кор

Давомнокии кори ҳаррӯза (смена) набояд аз ин зиёд бошад:

- дар сурати ҳафтаи панҷрӯзаи кор давомнокии кори ҳаррӯза (смена)-ро қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ ё чадвали смена, ки онро корфармо баъди маслиҳати пешакӣ бо мақоми дахлдори намояндагии кормандон бо назардошти хусусияти кор ва риояи давомнокии ҳафтаи корӣ муқарраргардида тасдиқ намудааст, муайян менамоянд.

- барои кормандони синни аз 15 то 16 –5 соат, аз 16 то 18 - 7 соат;

- барои хонандагони муассисаҳои маълумоти умумӣ (мактабҳо), муассисаҳои таълими ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ, ки дар давоми соли хониш таҳсилу кор мекунанд – синни аз 14 то 16 – 2,5 соат, синни аз 16 то 18 – 3,5 соат;

- барои маъҷубон –6 соат.

Ҳангоми ҳафтаи шашрӯзаи кор агар меъёри якҳафтаина 40 соат бошад, давомнокии кори ҳаррӯза аз 7 соат, агар меъёри якҳафтаина 35 соат бошад, аз 6 соат, агар меъёри ҳафтаина 24 соат бошад, аз 4 соат зиёд буда наметавонад.

-ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой кор мекунанд – нисфи давомнокии мӯътадили вақти корие, ки дар моддаҳои 60 – 67 ҳамин кодекс муайян шудаанд.

Моддаи 68. Ба қисмҳо тақсим кардани рӯзи кор

Дар корҳои дорои хусусияти хоси меҳнат агар зарур шавад, рӯзи кор бо розигии корманд метавонад ба қисмҳо тақсим карда шавад, ба шарте, ки давомнокии умумии вақти кор аз давомнокии муқарраргардидаи кори ҳаррӯза зиёд набошад.

Намуди корхое, ки дар онҳо рӯзи кор ба қисмҳо тақсим карда мешавад, миқдор ва давомнокии танаффус дар кор, инчунин намудҳо ва ҳаҷми ҷубронро ба кормандон барои кор дар чунин шароит шартнома ва созишномаи коллективӣ, агар он баста нашуда бошад, корфармо баъди маслиҳати пешакӣ бо мақоми дахлдори намояндагии кормандон муайян менамояд.

Моддаи 69. Давомнокии кор дар арафаи рӯзҳои ид

Давомнокии кори ҳаррӯза (смена) дар арафаи рӯзҳои ид (ғайрикорӣ, моддаи 83 ҳамин кодекс) барои ҳамаи кормандон на камтар як соат кӯтоҳ карда мешавад.

Давомнокии кори ҳаррӯза (смена) пеш аз рӯзи ид дар ҳолатҳое, ки агар пеш аз рӯзи ид рӯзи истироҳат бошад, инчунин агар барои кормандон давомнокии кӯтоҳи ҳафтаи кор муқаррар шуда бошад, кам карда намешавад.

Дар истеҳсолоти муттасил ва намудҳои алоҳидаи кор, ки тибқи шароити истеҳсолот (кор) кӯтоҳ кардани давомнокии кори ҳаррӯза дар рӯзҳои пеш аз ид имконнопазир аст, иҷрои кор дар вақти зиёда аз меъёр бо додани вақти иловагии истироҳат мувофиқи тартибе, ки корфармо

баъди маслиҳати пешакӣ ба мақоми дахлдори намояндагии кормандон муайян намудааст, чуброн карда мешавад ё бо розигии корманд чун кори зиёда аз вақти муқаррарӣ прдохта мешавад.

Моддаи 70. Давомнокии вақти кори шабона

Аз соати 22 то соати 6 саҳар вақти шабона ҳисоб мешавад.

Давомнокии кори шабона бо мутаносибан кӯтоҳ кардани давомнокии ҳафтаи кор як соат кӯтоҳ карда мешавад, агар на камтар аз нисфи давомнокии кори ҳаррӯзаи (смена) барои корманд муқарраргардида ба вақти шабона рост ояд.

Дар истехсолоти муттасил коркунанда ва намудҳои алоҳидаи кор, ки мувофиқи шароити истехсолот кӯтоҳ кардани давомнокии кори ҳаррӯза (смена) дар вақти шабона имкопазир аст, иҷрои кор дар вақти зиёд аз меъёр бо додани вақти иловагии истироҳат мувофиқи тартибе, ки корфармо баъди маслиҳати пешакӣ бо мақоми дахлдори намояндагии кормандон муайян намудааст, чуброн карда мешавад.

Ба кори шабона ҷалб намудани кормандон тибқи риояи маҳдудиятҳои, ки моддаҳои 152, 161, 181 ҳамин кодекс муқаррар кардаанд, сурат мегирад.

Моддаи 71. Якҷоя ба ҳисоб гирифтани вақти кор

Дар ташкилотҳои, ки мувофиқи шароити истехсолот (кор) давомнокии муқарраргардидаи ҳарҳафтаинаи вақти корро риоя кардан мумкин нест, метавонад баҳисобгирии якҷояи вақти кор ҷорӣ карда шавад, ба шарте, ки давомнокии вақти кор дар доираи баҳисобгирӣ аз шумораи мӯътадили соатҳои кор (моддаҳои 67 - 70 ҳамин кодекс) зиёд набошад. Дар ин маврид давраи баҳисобгирӣ набояд аз як сол ва давомнокии кори ҳаррӯза (смена) аз 12 соат зиёд бошад. Тартиби татбиқи баҳисобгирии якҷояи вақти корро шартномаи меҳнатӣ ва агар он баста нашуда бошад, корфармо баъди маслиҳат бо мақоми дахлдори намояндагии кормандон муқаррар менамоянд.

Моддаи 72. Изофакорӣ

Изофакорӣ коре мебошад, ки корманд бо амри корфармо зиёда аз давоми вақти кории ҳаррӯзаи барои корманд муқарраргардида ва ё зиёда аз миқдори муқаррарии соатҳои кори давраи баҳисобгирӣ иҷро мекунад.

Изофакорӣ дар ҳолатҳои истисноӣ, ки моддаи 73 ин кодекс муқаррар намудааст, бо розигии корманд дар асос ва ба тартибе, ки корфармо бо мувофиқаи мақомоти дахлдори намояндагии кормандон муқаррар намудааст, истифода бурда мешавад.

Корфармо вазифадор аст ҳангоми изофакорӣ бехатарии меҳнат ва шароити мӯътадили истехсолӣ ва иҷтимоӣ маиширо таъмин намояд.

Ҷалби кормандон ба изофакорӣ бо риояи маҳдудиятҳои, ки моддаҳои 152, 163, 181 ин кодекс муқаррар намудаанд, сурат мегирад.

Дар сурати 12 соат будани давомнокии смена, инчунин дар корҳои, ки шароиташон махсусан вазнин ва махсусан зарарнок мебошад, изофакорӣ манъ аст.

Изофакорӣ набояд дар давоми ду рӯз пай дар пай беш аз ин бошад;

- ду соат дар корхое, ки шароити меҳнат зараровар ва ё вазнин мебошад;

- чор соат дар дигар корҳо.

Барои ҳар корманд изофакорӣ дар як сол набояд аз 120 соат зиёд бошад.

Моддаи 73. Ҳолатҳои истисноии истифодаи изофакорӣ

Ҳолатҳои истисноии истифодаи изофакорӣ инҳоянд:

А) иҷрои корхое, ки барои мудофияи кишвар, пешгирӣ ва рафъи оқибатҳои офатҳои табиӣ ва хатар зарур аст;

Б) иҷрои корҳо барои рафъи ҳолатҳои тасодуфӣ ва ғайриҷашмдошт, ки фаъолияти мӯътадили истеҳсолотро халалдор месозанд;

В) зарурати ба охир расонидани корҳои шурӯъгардида, ки онро бинобар сабабҳои техникӣ ғайриҷашм-дошт ва тасодуфан ба таъхир афтодани истеҳсолот дар давоми вақти муқаррарии корӣ иҷро кардан имкон надорад, дар сурате, ки зимнан қатъи кори шурӯъгардида боиси ҳаробии маводу таҷҳизот гардад;

Г) иҷрои корҳои муваққатӣ оиди таъсир ва барқарорсозии таҷҳизоту иншооте, ки вайронии онҳо боиси қатъ шудани кори бисёр коркунон мегардад;

Д) давом додани кор дар истеҳсолоти муттасил коркунанда дар сурати ба кор ҳозир нашудани корманди ивазкунанда, дар ин ҳолат корфармо вазифадор аст, ки барои бо корманди дигар иваз намудани корманди навбатӣ чораҳои фаврӣ андешад;

Е) иҷрои корҳои боркунӣ ва борфарорӣ ва корҳои ба он вобаста дар нақлиёт дар сурати зарурати ҳолӣ кардани анборҳои ташкилоти нақлиёт, инчунин барои бор кардан ва фаровардани борҳои воситаи нақлиёт ба мақсади пешгирии ғуншавии бор дар нуқтаҳои борфиристию боргирӣ ва бекористии воситаҳои нақлиёт.

Моддаи 74. Ҳисобкунии вақти корӣ

Корфармо вазифадор аст вақти кореро, ки ҳар корманд иҷро намудааст, аз ҷумла соатҳои изофакориро сари вақт аниқ ҳисоб кунад.

Боби 6. Вақти дамгирӣ

Моддаи 75. Мафҳуми вақти дамгирӣ ва намудҳои он

Вақти дамгирӣ вақте мебошад, ки корманд дар давоми он тибқи қонун аз иҷрои ӯҳдадорихои меҳнатӣ озод буда, онро мувофиқи хоҳишаш барои қонён намудани манфиатҳои худ ва барқарор сохтани қобилияти меҳнатиаш истифода мебарад.

Навъҳои вақти дамгирӣ инҳоянд:

А) танаффусҳо дар давоми рӯзи корӣ;

Б) танаффусҳо байни рӯзҳои (сменаи) корӣ;

В) рӯзҳои истироҳат (истироҳати ҳарҳафтаина);

Г) рӯзҳои ид;

Д) рухсатиҳои меҳнати ҳарсолаи пардохтшаванда;

Е) рухсатиҳои иҷтимоӣ.

Моддаи 76. Танаффус барои дамгирӣ ва ҳӯрокхӯрӣ

Дар давоми рӯзи корӣ (смена) ба кормандон бояд барои дамгирӣ ва ҳӯрокхӯрӣ танаффус дода шавад. Давомнокии мушаххаси ин танаффусҳо дар қоидаҳои тартиби дохилии меҳнатӣ, чадвали кори сменаҳо ва ё шартномаи байни корманд ва корфармо муқаррар мегардад. Чун қоида танаффус бояд камаш баъди чаҳор соати шурӯи дода шавад.

Ин гуна танаффусҳо ба вақти кор дохил намешаванд ва ба онҳо музд дода намешавад ва давомнокии онҳо набояд аз ду соат зиёд бошад.

Дар корхое, ки аз рӯи шароити истеҳсолот додани танаффусҳо барои истироҳат ва ҳӯрокхӯрӣ имкон надорад, корфармо вазифадор аст барои истироҳат ва таомхӯрии корманд дар вақти корӣ шароит муҳайё кунад. Номгӯи чунин корҳо дар қарордодҳои коллективӣ (агар қарордодҳои коллективӣ баста нашуда бошад - аз тарафи корфармо бо машварати пешакӣ бо мақомоти дахлдори намояндагии кормандони ташкилот муайян мегардад), ҷои истироҳат ва таомхӯрӣ аз тарафи корфармо муқаррар карда мешавад.

Моддаи 77. Танаффусҳои дохилии сменавӣ. Танаффусҳои махсус барои гармшавӣ ва дамгирӣ

Дар баъзе намуни корҳо ба кормандон дар давоми вақти корӣ додани танаффусҳои дохилии сменавӣ пешбинӣ мешавад, ки онро хусусияти технологӣ, ташкили истеҳсолот ва меҳнат тақозо менамояд. Навъи ин гуна корҳо, давомнокӣ ва тартиби додани чунин танаффусҳо дар қарордодҳои коллективӣ тасдиқ карда мешавад (агар қарордодҳои кол-лек-тивӣ баста нашуда бошанд - бо мувофиқаи мақомоти дахлдори намояндагии коркунони ташкилот, аз тарафи корфармо муқаррар карда мешавад).

Барои кормандоне, ки дар фаслҳои сард ва ё гарми сол, дар ҳавои кушод ва ё биноҳои пӯшидаи гармшаванда кор мекунанд, борбардороне, ки ба корҳои борфарорӣ ва боркунӣ машғуланд, инчунин ба дигар гурӯҳи коркунон мувофиқи шароит ва тартибе, ки қонунҳо ва дигар санади меъёрию ҳуқуқӣ ва шартномаҳо оид ба меҳнат пешбинӣ намудаанд, барои истироҳат, гармшавӣ, салқиншавӣ, хушк кардани сару либос, варзиши истеҳсоли ва маконидани тифл (моддаи 166 ҳамин кодекс) танаффусҳои махсус барои истироҳат дода мешавад.

Чунин танаффусҳо ба ҳисоби вақти кор дохил гардида, музди онҳо пардохта мешаванд. Корфармо вазифадор аст биноҳоро, ки ҷиҳати гармшавӣ ва ё салқиншавӣ, инчунин истироҳати кормандон пешбинӣ гардидаанд, таъмин намояд.

Моддаи 78. Давомнокии истироҳати ҳаррӯза

Ба кормандон бояд танаффуси байни рӯзҳои корӣ (сменаҳо) бо давомнокии на камтар аз 12 соат дода шавад.

Моддаи 79. Рӯзҳои истироҳат

Ба ҳамаи кормандон рӯзҳои истироҳат (истироҳати бефосилаи ҳарҳафтаина) дода мешавад. Дар ҳафтаи панҷрӯзаи кор ба кормандон дар ҳафта ду рӯзи истироҳат ва дар ҳафтаи шашрӯзаи корӣ - як рӯз истироҳат дода мешавад.

Рӯзи истироҳати умумӣ – якшанбе мебошад. Рӯзи истироҳати дуюм, дар ҳафтаи панҷрӯзаи корӣ, тибқи чадвали кори ташкилот муқаррар карда мешавад. Ҳар ду рӯзи истироҳат, чун қоида паи ҳам дода мешавад.

Моддаи 80. Рӯзҳои истироҳат дар ташкилотҳои муттасил амалкунанда ва ташкилотҳои, ки кор дар рӯзҳои истироҳати умумӣ низ қатъ намегардад

Дар ташкилотҳои, ки вобаста ба шароити истеҳсолию техникӣ ё бо сабаби зарурати таъминоти бефосилаи аҳоли қатъи кор дар онҳо имкон надорад, инчунин дар дигар ташкилотҳои муттасил коркунанда рӯзҳои истироҳат дар рӯзҳои гуногуни ҳафта ба ҳар гурӯҳ кормандон мувофиқи чадвали сменаҳо, ки корфармо бо машварати пешакии мақомоти дахлдори намояндагии кормандони ташкилот муқаррар кардааст, дода мешавад.

Дар ташкилотҳои, ки фаъолият дар рӯзҳои истироҳати умумӣ низ вобаста ба зарурати таъминоти аҳоли (театр, музей, магазин, ташкилотҳои хизматрасонии маишии аҳоли қатъ намегардад, рӯзҳои истироҳат бо мувофиқаи мақомоти ҳокимияти иҷроияи маҳаллӣ (ҳукуматҳо), муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 81. Манъи кор дар рӯзҳои истироҳат. Мавридҳои истисноии ҷалби кормандон ба кор дар рӯзҳои истироҳат

Дар рӯзҳои истироҳат кор кардан манъ аст.

Дар рӯзҳои истироҳат ба кор ҷалб намудани кормандон бо мувофиқаи мақомоти дахлдори намояндагии кормандони ташкилот дар ҳолатҳои истисноии зайл иҷозат дода мешавад:

- барои пешгирӣ ва рафъи офатҳои табиӣ, садамаҳои истеҳсолот ё фавран бартараф намудани оқибатҳои онҳо;

- барои пешгирии ҳодисаҳои фочивӣ, ҳалокат ва нобудшавии амвол;

- барои иҷрои корҳои таъхирнопазири қаблан пешбинигардида, ки аз таъчилан иҷро намудани онҳо умуман кори мӯътадили минбаъдаи ташкилот ва ё бахшҳои алоҳидаи он вобаста мебошад;

- дар дигар ҳолатҳои, ки қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ пешбинӣ намудаанд.

Дар рӯзҳои истироҳат ба кор ҷалб намудани кормандон бо амри хаттии корфармо бо риояи маҳдудиятҳои муайяннамудаи моддаҳои 152, 162, 181 ин кодекс ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 82. Ҷуброни кори рӯзҳои истироҳат

Кори рӯзҳои истироҳат мувофиқи хоҳиши корманд бо додани рӯзи истироҳат ва ё дар шакли пулӣ ба андозаи муқаррарнамудаи моддаи 105 ин кодекс ҷуброн мегардад.

Моддаи 83. Рӯзҳои ид

Ташкилотҳо дар рӯзҳои идҳои зерин кор намекунанд:

1 январ - соли нав;

8 март - рӯзи модар; (қҷт аз 19.05.09. №512)

21- 24 март – иди байналмилалии наврӯз; (қҷт аз 21.07.10. №612)

1 май - рӯзи ҳамраъии байналмилалӣ меҳнаткашон;

9 май - рӯзи ғалабаи халқҳо дар ҷанги бузурги ватанӣ;

27 июн - рӯзи ваҳдати миллӣ (қҷт аз 13.11.98 №118)

9 сентябр - рӯзи истиқлолиятӣ давлатии ҷумҳурии тоҷикистон;

6 - ноябр - рӯзи конституцияи ҷумҳурии тоҷикистон;

Иди рамазон - як рӯз ҳар сол, рӯзе, ки рост меояд;

Иди қурбон - як рӯз ҳар сол, рӯзе, ки рост меояд.

Дар рӯзҳои ид корҳои иҷозат дода мешаванд, ки боздоштани онҳо бинобар шароити истеҳсолию техникӣ (ташкilotҳои муттасил амалкунанда) номумкин аст, корҳои, ки барои хизматрасонии аҳоли зарур мебошанд, инчунин корҳои таъхирнопазири таъмир, борфурорӣ ва боркунӣ.

Кор дар рӯзҳои ид тибқи муқаррароти моддаи 105 ин кодекс қуброн карда мешавад.

Агар рӯзи истироҳат ба рӯзи ид рост ояд, рӯзи истироҳат ба рӯзи аввали қорӣ баъди рӯзи ид гузаронида мешавад.

Рӯзҳои хотиравии зайл бидуни истироҳат ид карда метавонанд:

- 5 октябр-рӯзи забони давлатии ҷумҳурии тоҷикистон; (қҷт аз 21.07.10. №616)

- иди меҳргон;

- иди сада.

Моддаи 84. Мафҳум ва намудҳои рухсатиҳо

Рухсатӣ муддати вақти нисбатан тӯлониест, ки дар давоми он қорманд тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузорӣ бо шартӣ нигоҳдошташавии қойи қору мансаб аз иҷрои вазифаҳои меҳнатӣ озод буда, аз он баҳри фароғат ва барқарор намудани қобилияти меҳнатӣ, ҳамчунин қонеъ гардонидани дигар ниёзмандиҳо истифода менамояд.

Дар зери мафҳуми қори пештара қори иҷрошудае, ки то давраи рухсатӣ бо ҳамин қорфармо, аз рӯи ҳамон ихтисос, вазифа, қасб ва дар ҳамон қойи қорӣ иҷро шудааст, фаҳмида мешавад.

Ба қормандон намудҳои зерини рухсатиҳо дода мешаванд:

1) рухсатиҳои меҳнати ҳарсолаи пардохтшаванда:

А) рухсати асосии ҳарсолаи камтарин;

Б) рухсати асосии ҳарсолаи дарозкардашуда;

В) рухсати иловагии ҳарсола;

Рухсатиҳои иҷтимоӣ:

А) рухсати давраи ҳомиладорӣ ва таваллуд;

Б) рухсати барои нигоҳубини тифл;

В) рухсати таълимӣ;

Г) рухсати эҷодӣ;

Рухсатиҳои бе музди меҳнат.

Моддаи 84(1). Ҳуқуқ ба рухсати меҳнати ҳарсолаи пардохтшаванда ва рухсати иҷтимоӣ Кормандон ба рухсати меҳнати ҳарсолаи пардохтшаванда ва рухсатиҳои иҷтимоӣ (қисми дуюми моддаи 75 ҳамин кодекс) бо мавҷуд будани асосҳои дар ҳамин кодекс пешбинишуда ҳуқуқ доранд.

Иваз кардани рухсати ба ҷуброни пулӣ мумкин нест, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки корманди аз кор озодшуда рухсатиашро истифода набурда бошад.

Моддаи 842. Ҳуқуқ ба рухсати асосии ҳарсолаи камтарин ва рухсати асосии ҳарсолаи дарозкардашуда

Кормандон ҳуқуқ доранд новобаста аз корфармоён ва намуди шартномаи (қарордоди) меҳнати бо онҳо басташуда, шакли ташкилӣ ва музди меҳнат ба рухсати асосии ҳарсолаи камтарин ё рухсати асосии ҳарсолаи дарозкардашуда бароянд.

Моддаи 85. Давомнокии рухсати асосии ҳарсолаи камтарин

Рухсати асосии ҳарсолаи камтарин ба корманд бо давомнокии на камтар аз 24 рӯзи тақвими дода мешавад.

Давомнокии рухсати асосии ҳарсолаи камтарин барои ҳамаи корфармоён ҳатмӣ мебошад.

Корфармо ҳуқуқ дорад, ки аз ҳисоби маблағҳои худӣ мӯҳлати давомнокии рухсати асосии ҳарсолаи камтаринро аз 24 рӯзи тақвими бо тартиб ва шартҳое, ки дар шартномаи (созишномаҳои) коллективӣ ё шартномаҳои (қарордоди) меҳнати зикр ёфтаанд, зиёд намояд.

Рӯзҳои иди ғайрикорӣ, давраи корношоямии муваққатӣ, инчунин рухсати ҳомиладорӣ ва таваллуд ба рухсати асосии ҳарсола дохил намегарданд.

Моддаи 85(1). Давомнокии рухсати асосии ҳарсолаи дарозкардашуда

Ба гурӯҳҳои алоҳидаи кормандон бо назардошти ҳислат ва хусусияти функцияҳои меҳнатӣ, синну сол, собиқаи корӣ, вазъи саломатӣ ва дигар ҳолатҳо руҳсатии асосии дарозкардашуда мутобиқи қонунгузориҳои ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар шуда метавонад.

Руҳсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда муқаррар карда мешавад:

- 1) ба ходимони ташкилотҳои илмӣ – аз 28 то 56 рӯзи тақвимӣ;
- 2) ба кормандони китобхонаҳои ташкилотҳои илмӣ, муассисаҳои таълимӣ ва китобхонаҳои ҷумҳуриявӣ вилоятӣ - аз 28 то 56 рӯзи тақвимӣ;
- 3) ба кормандон – омӯзгорони муассисаҳои олии шакли таълимиашон рӯзонаю ғоибона, аз ҷумла доир ба тайёрӣ, бозомӯзӣ ва ба тақмили ихтисоси кадрҳои муассисаҳои таълимии миёнаи махсус ва касбӣ – техникӣ - аз 28 то 56 рӯзи тақвимӣ;
- 4) ба кормандони мактаб ва муассисаҳои кӯдакони томактабӣ берун аз мактабӣ - аз 28 то 56 рӯзи тақвимӣ;
- 5) ба кормандони муассисаҳои маданияту равшаннамоӣ – аз 28 то 42 рӯзи тақвимӣ;
- 6) ба ҳамшираҳои тиббӣ, ки ба тартбияи кӯдакони синнӣ то сесола машғуланд, мураббияҳои гурӯҳҳои ширхораи муассисаҳои кӯдакони синнӣ томактабӣ ва хонаи кӯдакон – 42 рӯзи тақвимӣ;
- 7) ба кормандони доимии хоҷагии чангал – 28 рӯзи тақвимӣ;
- 8) ба кормандони синнӣ то ҳаждаҳсола, аз ҷумла онҳое, ки барои гузаронидани таҷрибаи истехсолӣ (таълимӣ истехсолӣ) қабул шудаанд – 30 рӯз тақвимӣ (моддаи 180 ҳамин кодекс);
- 9) ба кормандони маъюби гурӯҳҳои яқум ва дуҷум – 42, гурӯҳи сеҷум – 35 рӯзи тақвимӣ;
- 10) ба заноне, ки дар соҳаи кишоварзӣ кор мекунанд – на камтар аз 28 рӯзи тақвимӣ;
- 11) ба дигар гурӯҳҳои кормандон тибқи қонунгузориҳои ҷумҳурии Тоҷикистон.

Номгуи ташкилотҳо, касб ва вазифаҳо, ки дар зербандҳои 1) – 5) қисми дуҷуми моддаи мазкур номбар шудаанд, аз ҷониби ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 86. Рӯҳсатҳои иловагии ҳарсола

Корфармо вазифадор аст ба инҳо рӯҳсатҳои иловагии ҳарсола диҳад;

- ба кормандоне, ки дар корҳои шароити номусоиди зарарнок ва вазнин кор мекунанд (моддаи 87 ин кодекс);

- ба кормандоне, ки қорашон характери махсус дорад (моддаи 88 ин кодекс);

- ба кормандоне, ки дар шароити номусоиди табиӣ иқлимӣ кор мекунанд (моддаи 89 - уми ин кодекс);

воситаҳои худӣ фаъолиятдошта бо шартномаи коллективӣ ё дигар санади меъёрии дохилии ташкилот муқаррар карда мешавад.

Моддаи 89(2). Рухсатии иловагӣ барои собиқаи кории давомнок

Ба кормандоне, ки дар соҳаҳои алоҳида машғул буда, дорои собиқаи кории давомнок дар як ташкилот мебошанд, рухсатии иловагии давомнокиаш то 10 рӯзи тақвимӣ дода мешавад.

Номгӯи соҳаҳо, истехсолот, кор, касб ва вазифаҳо, шароити пешниҳод ва давомнокии рухсатиҳо барои давомнокии собиқаи кор ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон тасдиқ мекунад.

Моддаи 90. Баҳисобгирии давомнокии рухсатиҳои ҳарсола

Давомнокии рухсатиҳо бо рӯзҳои тақвимӣ, сарфи назар аз низом ва чадвали корӣ, ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Рӯзҳои ид, ки ба давраи рухсатӣ рост меоянд ва рӯзи корӣ намебошанд, мувофиқи моддаи 83 ин кодекс ҳангоми муайян намудани давомнокии рухсатӣ ба ҳисоб гирифта намешаванд.

Ҳангоми баҳисобгирии давомнокии умумии рухсатии ҳарсола рухсатии иловагӣ, ки мӯҳлати онро қонун муқаррар мекунад, ба рухсатии асосии ҳарсола (аз ҷумла дарозкардашуда) зам карда мешавад.

Ҳангоми баҳисобгирии давомнокии рухсатиҳо мутаносибан ба вақти кори анҷомдодашуда давомнокии онҳо бо роҳи тақсими андозаи ҳар як рухсатӣ ба 12 ва зарбзании он ба шумораи моҳҳои пурраи корӣ муайян карда мешавад.

Зимнан вақти изофа, ки ба 15 рӯзи тақвимӣ баробар ва бештар аз он бошад, яклухт бо як моҳ баробар ҳисоб карда шуда, вале камтар аз 15 рӯз ба инобат гирифта намешавад.

Моддаи 90(1). Соли корӣ

Соли корие, ки барои он рухсатии меҳнатӣ дода мешавад, фосилаи вақтест, ки баробар бо давомнокии соли тақвимӣ буда, барои ҳар як корманди алоҳида аз рӯзи қабул ба кор ҳисоб карда мешавад.

Моддаи 91. Баҳисобгирии собиқаи кор, ки барои рухсатии ҳарсолаи асосӣ ҳуқуқ медиҳад.

Ба собиқаи кор, ки барои рухсатии ҳарсолаи асосӣ ҳуқуқ медиҳад инҳо дохил мешаванд:

- вақти кори воқеӣ дар давоми сол;

- вақте, ки корманд амалан кор накардаву вале ҷои кораш (вазифааш) барои ӯ нигоҳ дошта шудааст;

- вақти ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор ҳангоми ғайриқонунӣ аз кор озод гардидан ё ба дигар кор гузаронидан бо аз нав барқарор намудан ба кори пештара;

- дигар вақтҳои, ки шартномаҳои соҳавӣ (тарифӣ), қарордодҳои коллективӣ ва дигар санадҳои алоҳидаи ташкилот, шартҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ пешбинӣ намудаанд.

Агар дар шартномаи коллективӣ, дигар шартномаҳои (қарордоди) меҳнатӣ тартиби дигаре пешбинӣ нашуда бошад, ба собиқаи кор, ки ба рухсатии ҳарсола ҳуқуқ медиҳад, инҳо дохил карда намешаванд:

- вақти бе сабабҳои узрнок ба кор ҳозир набудани корманд;
- вақти рухсатиҳои бемаош барои нигоҳубини кӯдак то ба синни муайяннамудаи қонун расидани ӯ;
- вақти рухсатиҳои бемаош, ки ба хоҳиши корманд бо давомнокии беш аз 15 рӯзи тақвими дода шудааст.

Қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрӣ оид ба меҳнат метавонанд қоидаҳои махсуси баҳисобгирии собиқаи корино, ки барои гирифтани рухсатиҳои иловагӣ ҳуқуқ медиҳанд, пешбинӣ намоянд.

Моддаи 91(1). Ҳуқуқи корфармо оиди тағйир додани соли корӣ
Агар маҷмӯи давраҳои, ки тибқи моддаи 91 ҳамин кодекс ба соли корӣ дохил мешаванд, аз дувоздаҳ моҳи пурраи тақвими кам бошанд, соли кори корманд ба вақти нарасидаи он тағйир дода мешавад.

Моддаи 92. Шартҳои пешниҳоди рухсатии меҳнатӣ барои соли аввали корӣ
Рухсатии меҳнатӣ (асосӣ ва иловагӣ) барои соли аввали корӣ на барвақттар аз 11 моҳи корӣ аз ҷониби корфармо дода мешавад.

То ба итмом расидани ёздаҳ моҳи корӣ корфармо вазифадор аст бо хоҳиши корманд ба ӯ дар ҳолати зерин рухсатии меҳнатӣ пешниҳод намояд:

- 1) ба занон пеш аз рухсатии ҳомиладорӣ ва таваллуд ё баъди он;
- 2) ба кормандони синни то ҳаҷдаҳсола;
- 3) ба кормандоне, ки бо тартиби гузариш ба кор қабул карда шудаанд;
- 4) ба кормандоне, ки мувофиқи ҳулосаи тиббӣ барои табобат дар истироҳатгоҳу санатория роҳхат доранд.
- 5) ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой кор мекунанд, агар рухсатии меҳнатиашон дар ҷойи кори асосӣ дар давраи то ёздаҳ моҳи корӣ аз рӯи дар ду (якчанд) ҷой кор кардан мувофиқ ояд;
- 6) ба омӯзгорони мактаб, муаллимони муассисаҳои таълимӣ, касбию техникӣ, ҳайати профессорию омӯзгорию муассисаҳои таълимии олӣ ва миёнаи махсус;
- 7) ба иштирокчиёни ҷанги бузурги ватанӣ;
- 8) ба заноне, ки соҳиби ду ва ё зиёда кӯдаки синни то чордаҳсола ё кӯдаки маъҷуби синни то ҳаҷдаҳсола мебошанд;

9) ба кормандоне, ки аз истехсолот чудо нашуда, дар мактабҳои таҳсилоти ҳамагонии шабона (бастӣ) муассисаҳои таълимии касбии техникӣ, шӯъбаҳои шабонаю ғоибонаи муассисаҳои таълимии олии ва миёнаи махсус ва аспирантураҳо таълим мегиранд;

10) дар дигар ҳолатҳои тибқи қонунгузори ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартномаи (созишномаи) коллективӣ ё шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ муайяншуда.

Ба хизматчиёни ҳарбӣ, ки ба эҳтиёт ҷавоб шудаанд ва бо тартиби муташаккилона ба кор фиристода шудаанд, рухсатии меҳнатӣ баъди гузаштани се моҳ дода мешавад.

Ба зани (шавҳари) хизматчиӣ ҳарбӣ бо хоҳишаш рухсатии меҳнатӣ дар як вақт бо рухсатии шавҳари (зани) ӯ дода мешавад.

Ба ғайр аз ҳолатҳои дар банди 1 – 9 қисми дуум, қисмҳои сеюм ва чоруми ҳамин модда нишондодашуда рухсатӣ мутаносибан ба рӯзҳои дар давоми сол кор карда шуда, аммо на камтар аз 14 рӯзи тақвимӣ дода мешавад.

Моддаи 92(1). Шартҳои додани рухсатии меҳнатӣ барои солҳои дуум ва баъдинаи корӣ
Рухсатии меҳнатӣ (асосӣ ва иловагӣ) барои солҳои дуум ва баъдинаи корӣ дар вақти соли корӣ мувофиқи навбати додани рухсатии меҳнатӣ дода мешавад, агар дар ҳамин кодекс ҳолатҳои дигар пешбинӣ нашуда бошанд.

Моддаи 93. Додани рухсатии ҳарсола ба ашхосе, ки аз профилакторияҳои таъбиату меҳнатӣ баргаштаанд

Рухсатии ҳарсола ба ашхосе, ки аз профилакторияҳои таъбиату меҳнатӣ баргаштаанд, барои муддати кори воқеӣ дар ҷои кори охири дода мешавад.

Моддаи 94. Вақт ва навбати додани рухсатии меҳнатӣ

Вақт ва навбати додани рухсатии меҳнатӣ бо тартиби пешбинишудаи шартномаи (созишномаи) коллективӣ ва ё шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, қоидаҳои тартиби дохилии меҳнатӣ, ҷадвали рухсатӣ, ки бо мақомоти дахлдори намоёндагии кормандони ташкилот ё байни корфармо ва корманд мувофиқа гардидааст, муайян карда мешаванд.

Ҷадвали дода шудани рухсатии меҳнатӣ барои соли тақвимӣ тибқи мӯҳлатҳои муқарраргаштаи шартномаи (созишномаи) коллективӣ тартиб дода мешавад, ки он бо корфармою иттифоқи касба ё дигар мақомоти намоёндагии кормандон ба мувофиқа расида, ба маълумоти ҳамаи кормандон пешниҳод карда мешавад.

Ҳангоми муайян намудани вақт ва навбати пешниҳоди рухсатӣ, ҳуқуқҳои кормандоне, ки барои гирифтани рухсатӣ имтиёз доранд, бояд таъмин карда шаванд:

Дар давраи тобистон ва дигар вақти муносиб:

1) ба кормандони синни то ҳаҷдаҳсола;

2) ба омӯзгорони мактаб, муаллимони муассисаҳои таълимӣ, касбии техникӣ, ҳайати профессорию омӯзгори муассисаҳои таълимии олии ва миёнаи махсус;

3) ба иштирокчиёни ҷанги бузурги ватанӣ;

- 4) ба заноне, ки ду ва ё зиёда кӯдаки синни то ҳаждаҳсола доранд;
- 5) ба кормандоне, ки бемории нурҳои радиоактивиро аз сар гузаронидаанд;
- 6) ба кормандоне, ки дар бартарафкунии оқибати садамаи чернобил иштирок кардаанд;
- 7) дар дигар ҳолатҳое, ки дар шартномаи (созишномаи) коллективӣ ё шартномаи (қарододи) меҳнатӣ пешниҳод гаштааст;

Дар давраи муайян:

- 1) ба кормандоне, ки аз истехсолот чудо нашуда, дар мактабҳои таҳсилоти ҳамагонии шабона (бастӣ), муассисаҳои таълимии касбию техникӣ, миёнаи махсус ва олий, аспирантураҳо – қабл аз гузаронидан ё дар ҳолати гузаронидани машғулиятҳои муқарраргашта, иҷрои корҳои лабораторӣ ё таълимӣ, супоридани имтиҳонот ё санҷишҳо ба омӯзиш машғуланд.
- 2) ба кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой кор мекунанд – дар як вақт бо рухсатии меҳнатии ҷойи кори асосӣ.

Оиди вақти пешниҳоди рухсатӣ ба корманд бояд 15 рӯз пеш аз саршавии рухсатӣ хабар дода шавад.

Ба мардони корманд мувофиқи хоҳишашон дар давраи рухсатии ҳамсарашон барои ҳомиладорӣ ва таваллуд рухсатии ҳарсолаи меҳнатӣ пешниҳод карда мешавад.

Моддаи 94(1). Рухсатии меҳнатии ҳарсола ва ҳолатҳои истисноии ба соли дигар гузаронидани он
Корфармо ӯҳдадор аст, ки ба корманд, чун қоида дар давоми ҳар як соли корӣ (ҳар сол) рухсатии меҳнатӣ пешниҳод намояд.

Дар ҳолатҳои истисноӣ, ки пешниҳоди рухсатии пурраи меҳнатӣ ба корманд дар соли ҷорӣ ба ҷараёни муътадили кори ташкилот, соҳибкори инфиродӣ таъсири номатлуб расонида метавонад, бо розигии корманд як қисми рухсатии ӯро ба соли дигар гузаронидан мумкин аст.

Қисми боқимондаи рухсатии меҳнатӣ набояд аз дах рӯзи тақвимӣ кам бошад ва он то охири соли корӣ ба корманд дода мешавад.

Қисми рухсатии меҳнатие, ки бо хоҳиши корманд ба соли дигар гузаронида шудааст, ба рухсатии соли ояндаи корӣ ҳамроҳ карда мешавад ё ба таври алоҳида, на дертар аз як соли пайдо кардани ҳуқуқ ба рухсатӣ мавриди истифода қарор мегирад.

Ба кормандони синнашон ба ҳаждаҳсола нарасида ва кормандоне, ки ба корҳои вазнин машғул мебошанд ва дар шароити вазнини зараровари меҳнатӣ кор мекунанд, ҳамчунин дар дигар ҳолатҳое, ки мувофиқи қонунгузориҳои ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудаанд, ба соли дигар гузаронидани рухсатии меҳнатӣ иҷозат дода намешаванд.

Дар давоми ду соли пай дар пай надодани рухсатии меҳнатӣ манъ аст.

Моддаи 95. Ҳуқуқи корманд оиди ба дигар вақт гузаронидани ва дароз намудани мӯҳлати рухсатии меҳнатӣ дар давоми соли корӣ

Рухсатии меҳнатӣ метавонад ба дигар вақт гузаронида ё дароз карда шавад:

- 1) ҳангоми корношоямии муваққатии корманд;
- 2) ҳангоми фаро расидани мӯҳлати рухсатӣ барои ҳомиладорӣ ва таваллуд;
- 3) ҳангоми рост омадани рухсатии солонаи меҳнатӣ бо рухсатӣ барои таҳсил бе чудо шудан аз истехсолот (агар корманд чунин рухсатиरो пеш аз рухсатии меҳнатӣ ва ё дар вақти рухсатии меҳнатӣ ва баъд аз даъвати муассисоти таълимӣ ба расмият дароварда бошад);
- 4) ҳангоми иҷрои вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятӣ, агар қонунҳо ва ё дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ барои иҷрои чунин вазифаҳо аз кор озод намудани кормандро пешбинӣ карда бошанд;
- 5) ҳангоми пардохт накардани музди меҳнати корманд дар мӯҳлати муқаррарнамуда барои рухсатӣ;
- 6) бо мувофиқаи тарафҳо, инчунин дар дигар ҳолатҳое, ки қонунгузорӣ ва шартномаҳои коллективӣ пешбинӣ намудаанд.

Дар ҳолате, ки ин гуна сабабҳо дар давраи рухсатӣ ба миён омада бошанд, рухсатӣ ба муддати он рӯзҳо дароз ё бо мувофиқаи корманд ва корфармо қисми рухсатии истифоданашуда бо розигии корфармо ба мӯҳлати дигари соли равони корӣ гузаронида мешавад.

Агар сабабҳои дар қисми якуми ҳамин модда пешбинишуда то оғози рухсатии меҳнатӣ ба вучуд омада бошанд, рухсатӣ бо хоҳиши корманд ба вақти дигари соли корӣ бо розигии байни корманду корфармо гузаронида мешавад.

Корманд ӯҳдадор аст корфарморо аз сабабҳое, ки ба истифодабарии рухсатӣ дар муҳлати муайяншуда ва вақти дароз намудани рухсатӣ монеъ мешаванд, огоҳ созад.

Моддаи 95(1). Оқибати бе асоси қонунӣ ва ризояти корфармо рад намудани истифодаи рухсатии меҳнатӣ аз ҷониби корманд

Агар рухсатии меҳнатӣ бо риояи талаботи муқарраргашта пешниҳод карда шавад, аммо корманд истифодаи онро дар мӯҳлати муайяншудаи он то охири соли корӣ бе асоси қонунӣ рад кунад, корфармо ҳуқуқ дорад рухсатии кормандро ба вақти дигар нагузаронад ва истифода нашудани рухсатиरो бо маблағи пулӣ ҷуброн накунад, ба ғайр аз ҳолатҳое, ки дар қисми якуми моддаи 100 ҳамин кодекс нишон дода шудаанд.

Моддаи 96. Ба қисмҳо чудо кардани рухсатӣ. Бозхонд аз рухсатӣ

Бо мувофиқаи корманд ва корфармо рухсатиरो ба қисмҳо чудо кардан мумкин аст. Зимнан яке аз он қисмҳо бояд аз 14 рӯзи тақвими камтар набошад.

Аз рухсатӣ бозхондан танҳо бо розигии корманд мумкин аст.

Ба ин иртибот қисми истифоданашудаи рухсатӣ бояд ба корманд дар давоми ҳамон соли корӣ дар вақти барояш мусоид дода шавад ва ё ба рухсатии соли кории ояндааш бо риояи талаботи

пешбининомудаи моддаи 941 ин кодекс илова гардад агар ҳолатҳои дигар дар шартномаи коллективӣ пешбинӣ нашуда бошанд.

Аз рухсатӣ бозхондани кормандони аз ҳаждаҳсола хурд ва кормандоне, ки дар шароити барои саломатӣ зараровар ё хавфнок ва вазнини меҳнат кор мекунанд ё қорашон характери махсус дорад, ҳачунин дигар ашхос дар ҳолатҳои дар қонунгузорӣ пешбинишуда мумкин нест.

Моддаи 97. Пардохти рухсатии асосии ҳарсола

Дар давраи рухсатии асосии ҳарсола ба корманд ба андозаи на камтар аз музди миёнаи меҳнат пардохт қафолат дода мешавад.

Пардохти рухсатӣ дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи шартномаи коллективӣ, вале ба ҳар ҳол на дертар аз як ҳафта пеш аз оғози он сурат мегирад.

Моддаи 97(1). Воситаҳои пардохти рухсатиҳо

Пардохти рухсатиҳои меҳнатӣ ва иҷтимоии пардохтшаванда (ба ғайр аз рухсатии ҳомиладорӣ ва таваллуд (моддаи 164 ҳамин кодекс) ва нигоҳубинӣ кӯдак (моддаҳои 165, 166 ҳамин кодекс) аз ҳисоби воситаҳои худӣ корфармо ва дар ташкилотҳои, ки аз бучети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, аз ҳисоби воситаҳои, ки дар сметаи хароҷот барои нигоҳдории онҳо ва музди меҳнат пешбинӣ гардидаанд, амалӣ карда мешавад.

Пардохти рухсатӣ аз рӯи ҳомиладорӣ ва таваллуд, рухсатии нигоҳубини кӯдак аз ҳисоби воситаҳои суғуртаи давлатии иҷтимоӣ амалӣ карда мешавад.

Моддаи 98. Рухсатии иҷтимоӣ

Рухсатии иҷтимоӣ ба кормандон барои фаъолияти эҷодӣ (моддаи 981 ҳамин кодекс), давраи ҳомиладорӣ ва таваллуд (моддаи 164 ҳамин кодекс), нигоҳубини кӯдак (моддаҳои 165, 166 ҳамин кодекс) ва таҳсил бе ҷудошавӣ аз истехсолот (моддаҳои 186, 187, 188 ҳамин кодекс) дода мешавад.

Ҳуқуқи кормандон ба рухсатии иҷтимоӣ аз давомноқӣ, ҷой ва намуди кор, номгӯй ва шакли ташкилию ҳуқуқи ташкилот вобаста нест.

Дар вақти рухсатии иҷтимоӣ ҷойи кори пештара нигоҳ дошта мешавад ва дар ҳолатҳои дар ҳамин кодекс ё шартномаи коллективӣ (созишнома) пешбинишуда музди меҳнат нигоҳ дошта мешавад.

Рухсатии иҷтимоӣ илова ба рухсатии меҳнатӣ дода мешавад.

Рухсатии иҷтимоӣ барои ҳамон соли тақвимие дода мешавад, ки корманд ба он ҳуқуқ дорад.

Дар ҳолати истифода набурдани рухсатии иҷтимоӣ дар соли ҷорӣ тақвими он ба соли дигари қорӣ гузаронида намешавад ва бо маблағи пулӣ ҷуброн карда намешавад, аз ҷумла, дар сурати аз қор озод шудан.

Моддаи 98(1). Рухсатии эҷодӣ

Рухсатии эҷодӣ бо нигоҳдории музди меҳнат ба кормандон барои иҷрои қорҳои рисолавӣ, навиштани китобҳои дарсӣ ва дар дигар ҳолатҳои, ки қонунгузорӣ муайян намудааст, дода мешавад.

Тартиб ва шартҳои пешниҳод кардан ва давомнокии рухсатии эҷодиро қонун муқаррар мекунад.

Моддаи 99. Рухсатии бемузди меҳнат

Ба корманд, бинобар вазъи оилавӣ ва дигар сабабҳои узрнок, мутобиқи аризааш рухсатии бемузди меҳнат дода мешавад, ки давомнокии онро мувофиқаи байни корманд ва корфармо муайян мекунад.

Рухсатии бемузди меҳнат мувофиқи аризаи корманд ба таври ҳатмӣ ба инҳо дода мешавад:

1) ба иштирокчиёни ҷанги бузурги ватанӣ, шахсони ба онҳо баробаркардашуда, инчунин ба нафақахӯрони коркунанда – ҳар сол то 14 рӯзи тақвимӣ;

2) ба падару модарон ва ҳамсарони хизматчиёни ҳарбие, ки дар натиҷаи захм, контузия ё осебе, ки ҳангоми ҷимояи кишвар ба онҳо расонидааст, ё дар натиҷаи бемории вобаста бо иштироқашон дар фронт ғавтидаанд – ҳар сол то 14 рӯзи тақвимӣ;

3) ба маъюбоне, ки кор мекунанд – то 2 моҳ дар як сол;

4) ба кормандон дар мавриди таваллуд шудани кӯдак, маросими бастанӣ акди никоҳ, вафоти ҳешонвандон – то 7 рӯзи тақвимӣ;

5) ба кормандоне, ки шахси бемори аъзои оиларо нигоҳубин мекунанд (бе додани варақаи корношоямӣ меҳнатӣ ё ҳуҷҷати ивазкунандаи он) то 14 рӯзи тақвимӣ;

6) ба кормандоне, ки мувофиқи ҳулосаи тиббӣ барои таъаббат роҳхати санаторию истироҳатӣ доранд, ки мӯҳлати он аз давомнокии рухсатии меҳнатӣ зиёд аст- ба мӯҳлати вақти нарасида (бо иловаи вақти рафтӣ омад), агар ҳамаи мӯҳлати рухсатии меҳнатӣ истифода шуда бошад, бо мӯҳлати пурраи роҳхат (бо илова вақти рафтӣ омад);

7) ба кормандоне, ки барои супоридани имтиҳоноти дохилшавӣ ба муассисаҳои олий, миёнаи махсуси таълими иҷозат дода шудаанд – мутобиқан 15 ва 10 рӯзи тақвимӣ, ғайр аз вақти рафтӣ омад ба маҳалли ҷойгиршавии муассисаи таълимӣ;

8) ба шахсони аспирантура ва докторантура дохилшаванда ва дар онҳо бе ҷудошавӣ аз истеҳсолот таҳсилкунанда – барои вақти рафтӣ омад ба маҳалли ҷойгиршавии муассисаҳои мазкур дар давраи супоридани имтиҳоноти дохилшавӣ, номзадӣ ва кори рисолавӣ;

9) дар дигар ҳолатҳое, ки қонунгузории ҷумҳурии Тоҷикистон ва шартномаҳои коллективӣ пешбинӣ намудаанд.

Рухсатҳои дар бандҳои 1-3-юми қисми дуюми ҳамин модда пешбинишуда дар даврае дода мешаванд, ки корманд бо корфармо мувофиқа кардааст. Узрнок будани сабабҳои дода шудани рухсатии меҳнатӣ иҷтимоиро корфармо баҳо медиҳад, агар дар шартномаи (созишномаи) коллективӣ тартиби дигар муқаррар нашуда бошад.

Моддаи 99(1). Рухсатии муваққатӣ бемузд ё қисман музднок

Бо сар задани зарурати муваққатан боз доштани кор ё ҳангоми кам шудани ҳачми кор ба муддати на зиёда аз як моҳ корфармо, бо мақсади пешгирӣ намудани озодкунии кормандон аз рӯи ихтисори шумора ё штат, ҳуқуқ дорад бо ризояти корманд (кормандон) ба ӯ (онҳо) рухсатии бе нигоҳдорӣ ё қисман бо нигоҳдории музди меҳнат диҳад, агар дар шартномаи (созишномаи) коллективӣ тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

Андозаи музди меҳнати пардохтшаванда дар ин сурат аз рӯи мувофиқаи байни корфармо ва корманд муайян карда шуда, аз он аз андозаи маоши корманд кам буда наметавонад.

Моддаи 100. Амалӣ кардани ҳуқуқи рухсатӣ ҳангоми аз кор озод намудан
Ҳангоми аз кор озод намудан новобаста аз асосҳои мавҷуда ба корманде, ки рухсатии меҳнати худро қисман ё пурра истифода набурдааст, ҷубронпулӣ дода мешавад.

Бо хоҳиши корманд ҳангоми бекор кардани шартномаи (қаррододи) меҳнатӣ бо ташаббуси ӯ рухсатиҳои истифоданашуда бо шартҳои пас аз ба итмом расидани рухсатӣ аз кор озод кардан дода шуда метавонанд. Дар ин ҳолат таърихи аз кор озод шудан рӯзи охири рухсатӣ ҳисоб карда мешавад.

Ҳангоми аз кор озод шудан бинобар ба охир расидани мӯҳлати шартномаи (қаррододи) меҳнатӣ рухсатӣ бо шартҳои баъди рухсатӣ аз кор озод гардидан вақте дода шуда метавонад, ки агар мӯҳлати рухсатӣ пурра ё қисман аз мӯҳлати шартномаи (қаррододи) меҳнатӣ бештар бошад. Дар ин ҳолат амали шартномаи (қаррододи) меҳнатӣ то ба охир расидани рухсатӣ дарозкардашуда ба ҳисоб меравад.

Ҷубронпулӣ барои рухсатии пурраи меҳнатӣ дар сурате пардохта мешавад, ки агар корманд то рӯзи аз кор озод шудан дар тамоми соли корӣ кор карда бошад. Агар то рӯзи аз кор озод шудан корманд як қисми соли корӣ меҳнат карда бошад, ҷубронпулӣ мутаносибан ба вақти кор кардашуда пардохта мешавад.

Ҷубронпулӣ барои рухсатии меҳнати истифоданашуда ҳангоми аз кор озод кардан дар рӯзи озодкунӣ пардохта мешавад.

Моддаи 100(1). Ҳуқуқи корфармо ҳангоми додани рухсатӣ
Корфармо бо назардошти фикри коллективӣ меҳнатӣ метавонад ба шумораи зиёди кормандон дар фасли тобистон, ба кормандоне, ки дар ин давра ба корҳои таъмир, барқароркунӣ ва навкунии истеҳсолот машғуланд, дар дигар вақти барои онҳо муносиб рухсатӣ диҳад.

Аз ҳисоби маблағи сарфакарда (даромад) ва дар мувофиқа бо шартномаи (созишномаи) коллективӣ, шартномаи (қаррододи) меҳнатӣ корфармо ҳуқуқ дорад:

1) барои кор аз рӯи чадвали ҳафтаи кори муттасил (дар ҳолати низоми кори бисёрбастӣ) ба муддати на камтар аз 7 рӯзи тақвимӣ рухсатии иловагӣ муқаррар намояд;

2) барои ноил шудан ба натиҷаҳои баланди меҳнатӣ, иҷрои корҳои махсусан вазнин ва махсусан муҳим ба муддати на камтар аз 7 рӯзи тақвимӣ рухсатии иловагӣ муқаррар намояд;

3) андозаи баланди музди ҳамаи намудҳои рухсатиҳои иҷтимоӣ, пеш аз ҳама рухсатиҳои бо давраи ҳомиладорӣ ва таваллуд, нигоҳубини кӯдак, фаъолияти эҷодӣ ва таҳсил алоқамандро муқаррар намояд;

4) кормандонеро, ки рухсатии худро дар санаторияҳо, пансионатҳо, хонаву базаҳои истироҳатӣ, дар санаторияҳои профилактикӣ, ва дигар муассисаҳои табобатии истироҳатӣ гузаронида, қобилияти кори худро баланд ва тандурустиашонро мустаҳкам мекунад, бо роҳи пурра ё қисман пардохтани арзиши хароҷоти роҳхат ва роҳкиро то истироҳатгоҳ ҳавасманд гардонад.

Боби 7. Музди меҳнат

Моддаи 101. Муқаррар намудани андозаи музди меҳнати кормандон

Музди меҳнати кормандон вобаста аз миқдор ва сифати меҳнати сарфшуда муқаррар карда мешавад. Ченаки сарфи меҳнат меъёрҳои меҳнатие, ки (меъёри коркард, меъёри вақт, меъёри хизматрасонӣ) мебошад, ки онҳоро корфармо дар мувофиқа бо мақомоти намояндагии кормандон дар асоси ҳадди ақали музди меҳнат, меъёрҳои таърифӣ ва коэффисентҳои байнидараҷавӣ, мувофиқи комёбии сатҳи техникӣ, технологӣ ва ташкили истеҳсолот, дар ҳолати барои кормандон муҳайё намудани шароити мӯътадили кор муқаррар мекунад.

Андозаи музди меҳнат бо мувофиқаи байни корманд ва корфармо муқаррар карда мешавад. Музди меҳнат камтар аз андозаи ҳадди ақали муқаррарнамудаи давлат (моддаи 103 ин кодекс) буда наметавонад ва бо ягон ҳадди аксар маҳдуд карда намешавад.

Низоми пардохти музди меҳнат, андозаи ставкаҳои тарифӣ, маошҳо ва дигар намуди музддиҳиро муайян мекунад:

1) барои кормандони ташкилотҳо, ки аз бучети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд – қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ;

2) барои кормандони ташкилотҳои маблағгузориашон омехта (қисман маблағгузорӣ аз бучети давлатӣ ва аз ғаёлияти соҳибкорӣ) – қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, инчунин, шартномаҳои (созишномаҳои) коллективӣ санадҳои меъёрии дохилии ташкилотҳо;

3) барои кормандони дигар ташкилотҳо – шартномаҳои (созишномаҳои) коллективӣ, санадҳои меъёрии дохилии ташкилотҳо, шартномаҳои (қарордоди) меҳнатӣ.

Корфармо ҳуқуқ дорад дар мувофиқа бо мақомоти намояндагии кормандони ташкилот низоми гуногуни мукофотонидан, ҳавасмандгардонии музднок ва иловапулиро муайян намояд.

Моддаи 102. Қафолати пардохти музди меҳнат

Корфармо, сарфи назар аз вазъи молиявиаш, вазифадор аст ба корманд барои кори иҷронамудааш музди меҳнати муқарраршударо пардозад.

Поймолкунии ҳуқуқи пардохти музди меҳнат манъ аст. Корфармо вазифадор аст ба корманд барои иҷрои кори баробарарзиш як хел маош диҳад. Ба зарари корманд тағйир додани шарту шароити пардохти музди меҳнат манъ аст.

Андозаи музди меҳнат, ки тарафҳо бо шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ муайян кардаанд, аз андозаи муқаррарнамудаи шартномаҳо камтар буда наметавонад.

Моддаи 102(1). Қафолати давлатӣ оиди пардохти музди меҳнати кормандон

Низоми кафолати давлатӣ инхоро дар бар мегирад:

1) низоми тарифӣ, ки он аз унсурҳои зерин иборат мебошад: меъёрҳои тарифӣ (маошҳо), чадвали тарифӣ, коэффисентҳои тарифӣ. Мушкилоти иҷроиши қор дар асоси тарифқунонии онҳо муайян карда мешавад. Тарифқунонии қор ва ба қормандон додани дараҷаҳои тарифӣ аз рӯи маълумотномаи ягонаи тарифию тахассусии қор ва касби қормандон ва маълумотномаи ягонаи тахассусии мансабҳои роҳбарон, мутахассисон ва хизматчиён сурат мегирад, ки онҳоро ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон тасдиқ мекунад;

2) андозаи ҳадди ақалли музди меҳнат дар ҷумҳурии тоҷикистон;

3) андозаи меъёрҳои тарифии дараҷаи якуми чадвали ягонаи тарифии қормандони соҳаи бучетии ҷумҳурии тоҷикистон;

4) тарифҳои ҷумҳуриявии музди меҳнат – меъёрҳои соатбайъ ё моҳонаи тарифӣ (маошҳо), ки сатҳи музди меҳнатро барои гурӯҳҳои мушаххаси қормандони касбию дараҷадори ташкилотҳое, ки аз бучети давлатӣ маблағгузорӣ карда мешаванд ва дотатсияҳои давлатиро истифода мебаранд, муайян мекунад;

5) миқдори зиёд намудани музди меҳнат барои қор дар шароитҳое, ки аз шароитҳои меъёрӣ фарқ мекунад, аз ҷумла барои қорҳои шабона, қор дар рӯзҳои истироҳатӣ идҳо, зиёда аз вақти муқаррарӣ қор қардан, маҳалҳое, ки шароити номусоиди табию иқлимӣ доранд, қор дар шароитҳои зарарноку вазнини меҳнат;

6) чораҳо барои нигоҳдории сатҳи ҳақиқии таъмини музди меҳнат дар асоси қонунгузориҳои ҷумҳурии тоҷикистон;

7) маҳдуд қардани нигоҳдории андозаи музди меҳнат, аз ҷумла ҳаҷми андозбандӣ аз даромад;

8) назорати давлатии пардохти саривақтии музди меҳнат ва амалӣ намудани кафолатҳои давлатӣ оиди қисмати андози он;

9) ҷавобгарии қорфармоён барои вайрон қардани шартҳои шартномаҳои (созишномаҳои) коллективӣ оиди музди меҳнат.

Кафолати давлатӣ дар соҳаи пардохти музди меҳнат ба қормандоне, ки дар муносибатҳои меҳнатӣ ва шартҳои қироя бо қорфармоёни ҳама гуна шакли молиқият мебошанд, тааллуқ доранд.

Моддаи 102(2). Музди меҳнат

Музди меҳнат - маҷмӯи подошҳои бо воҳиди пулӣ ё дар шакли асли ҳисобқардашудае мебошад, ки қорфармо бояд онҳоро ба қорманди қироя барои қорҳои амалан иҷрошуда, ҳамчунин барои он муддате, ки ба вақти қорӣ дохил мешавад, пардохт намояд.

Музди меҳнат аз ҳиссаҳои доимӣ ва тағйирёбанда иборат мебошанд.

Ҳиссаи доимии музд аз ҳиссаи соатбайъ ва ё моҳонаи меъёрҳои тарифӣ (маош) иборат аст.

Ҳиссаи тағйирёбандаи музд ба натиҷаҳои кор вобастагии зич дошта, иловапулиҳои гуногун, мукофотпулиҳо, ҷубронпулиҳо (барои дараҷаи таҳассус, собиқаи корӣ, аз рӯи натиҷаҳои кори солона, унвони илмӣ ва ғайра) ва мукофотпулиро (барои сифати баланди кор, барои аз миқдор зиёд баровардани маҳсулот) дар бар мегирад.

Моддаи 103. Андозаи ҳадди ақали музди меҳнат

Ҳадди ақали музди меҳнат – миқдори давлатии ҳатмии ҳадди ақали пардохти пуле мебошад, ки корфармо онро дар давоми як моҳ барои кор дар шароити мӯътадил, бо риояи давомнокии вақти корие, ки кодекси мазкур муайян намудааст ва барои иҷрои вазифаҳои муайян ба корманд пардохт менамояд.

Андозаи ҳадди ақали музди меҳнатро президенти ҷумҳурии тоҷикистон муқаррар менамояд.

Ҳадди ақали музди меҳнат барои муқаррар намудани сатҳи тарафҳои давлатии музди меҳнат дар ҳудуди ҷумҳурии тоҷикистон хизмат мекунад.

Ба андозаи ҳадди ақали музди меҳнат пардохтҳои иловагӣ, изофапулӣ, пардохти ҳавасмандсозӣ, инчунин пардохти барзиёдати, ки барои аз давомнокии муқаррарии вақти кор зиёдтар кор кардан (моддаи 105, 106 ҳамин кодекс) дода мешаванд, дохил намегарданд.

Дар ноҳияҳо ва маҳалҳое, ки ба музди меҳнат коэффитсиентҳои ноҳиявӣ, коэффитсиент барои кор дар биёбон, маҳалҳои беоб ва баландкӯҳ муқаррар гардидаанд (моддаи 104 ҳамин кодекс), андозаи ҳадди ақали музди меҳнат бо истифодаи ин коэффитсиентҳо ва изофапулиҳо муайян карда мешавад.

Дар шартномаҳои (созишномаҳои) коллективӣ (ғайри онҳое, ки як тарафашон ташкилоте мебошад, ки аз бучети давлатӣ маблағгузорӣ мешавад ва дотатсияи давлатиро истифода мебарад) метавонад миқдори баландтари ҳадди ақали музди меҳнат пешбинӣ карда шавад.

Моддаи 104. Коэффитсиентҳои ноҳиявӣ ва иловапулӣ ба музди меҳнат

Дар ноҳияҳо ва маҳалҳое, ки шароити номусоиди табиӣю иқлимӣ ва маишӣ доранд, ба музди меҳнат коэффитсиентҳо ва иловапулиҳо муқаррар карда мешаванд.

Номгуӣ минтақаҳое, дар онҳо коэффитсиентҳо ва иловапулиҳо истифода мешаванд, инчунин андоза ва тарихи пардохти онҳоро ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон муқаррар мекунад.

Моддаи 104(1). Тарифҳои давлатӣ дар соҳаи пардохти музди меҳнат

Тарифҳои давлатӣ дар соҳаи пардохти музди меҳнат дар ҷумҳурии тоҷикистон аз меъёрҳои соатбайъ ва ё моҳона ва маош аз рӯи вазифа иборат мебошанд, ки ҳадди ақали музди меҳнати гурӯҳҳои мушаххаси кормандони дараҷаи таҳассуси касбии ташкилотҳои бучетиро муайян мекунанд.

Корфармоёни дигар бояд тарифҳои муқарраршударо барои тафриқаи музди меҳнати кормандон ҳамчун кафолати ҳадди ақали музди меҳнат истифода баранд.

Тарифҳои давлатӣ дар соҳаи пардохти музди меҳнат дар асоси ҳадди ақали музди меҳнат аз рӯи коэффитсиентҳои тарифии ҷадвали ягонаи тарифии ҷумҳурии тоҷикистон ва тарифҳои маоши дараҷаи аввал аз тарафи ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон бо иштироки иттифоқҳои

касаба барои тафрикаи ҳадди ақали музди меҳнати гуруҳҳои кормандони касбию таҳассусӣ муқарраршуда муайян карда мешаванд.

Тарифҳои давлатӣ дар соҳаи музди меҳнат, ҳамчунин меъёрҳои маоши соатбайъ, рӯзбайъ ва ғайраҳо, ки бо дарназардошти ин меъёрҳо ҳисоб карда мешаванд, кам карда намешаванд ва онҳо барои муқаррар намудани андозаи мушаххаси маош дар шартномаҳои (созишномаҳои) коллективӣ, инчунин дар сметаҳои дахлдори хароҷоти воситаҳо барои нигоҳдории ташкилотҳои аз бучети давлатӣ маблағгузоришаванда ҳамчун асос ба ҳисоб мераванд.

Тарифҳои давлатӣ дар соҳаи пардохти музди меҳнат дар сурати зиёд шудани андозаи ҳадди ақали музди меҳнат тағйир меёбанд.

Моддаи 104(2). Тартиби пардохти музди меҳнати кормандон

Музди меҳнати кормандон дар асоси меъёрҳои (маошҳои) соатбайъ ва (ё) моҳонаи тарифӣ пардохта мешавад, ки онҳоро шартномаҳои (созишномаҳои) коллективӣ, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ва дар ташкилотҳои аз бучети давлатӣ маблағгузоришаванда бошанд, ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон муайян мекунад.

Ба дараҷаи мушаххаси тарифӣ (вазифа) мансуб донишҷӯи корҳои иҷрошаванда ва ба кормандони кироя додани дараҷаи таҳассусии мувофиқ аз рӯи тартибе сурат мегирад, ки онро шартномаҳои (созишномаҳои) коллективӣ ё корфармо мутобики маълумотномаи ягонаи тарифию таҳассусии кор ва касби кормандон, маълумотномаи ягонаи таҳассусии мансабҳои роҳбарон, мутахассисон ва хизматчиён, дигар маълумотномаҳои таҳассусие, ки тибқи тартиби муқарраршуда тасдиқ шудаанд, муқаррар намудаанд.

Ба кормандоне, ки меъёрҳои меҳнатишонро иҷро менамоянд, дараҷаи нисбатан баланди таҳассусӣ дар навбати аввал дода мешавад.

Агар корманд дар давоми як сол на камтар аз се моҳ корҳои дараҷаи баландтари таҳассусиро бо мувафакият иҷро карда бошад, ҳуқуқ дорад аз корфармо тибқи тартиби муқарраршуда талаб намояд, ки ба ӯ дараҷаи баландтари таҳассусӣ диҳад.

Моддаи 104(3). Музди меҳнате, ки дар шароитҳои махсус истифода карда мешавад

Барои корҳои вазнин, корҳо дар шароитҳои меҳнати зарарнок ва махсусан зарарнок аз рӯи тартиби муайянкардаи ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон ё мақомоти ваколатдори он, ҳамчунин аз рӯи шартномаҳои (созишномаҳои) коллективӣ, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ музди меҳнати баланд муқаррар карда мешавад.

Моддаи 104(4). Шакл, низом ва андозаи музди меҳнат

Шаклҳо, низом ва андозаи музди меҳнати кормандон, аз ҷумла пардохтҳои, ки хусусияти ҳавасмандкунӣ ва ҷуброни доранд, аз тарафи корфармо дар асоси шартномаи (созишномаи) коллективӣ ва шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ муқаррар карда мешаванд.

Шаклҳо ва низоми музди меҳнати хизматчиёни давлатӣ ва шахсони ба онҳо баробар кардашударо қонун муқаррар мекунад.

Шаклҳо ва низоми музди меҳнати кормандони ташкилотҳои аз бучети давлатӣ маблағгузоришавандаро корфармо, андозаи музди меҳнати онҳоро бошад, ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

Тафриқабандии андозаи музди меҳнат вобаста ба мураккабӣ ва вазнинии кор, шароитҳои он ва дараҷаи касбии кормандон сурат мегирад.

Моддаи 104(5). Тағйир додани шартҳои музди меҳнат

Шартҳои музди меҳнат бо ҳамон тартибе, ки муқаррар шуда буданд тағйир дода мешаванд.

Тағйири шартҳои музди меҳнат ба тарафе, ки барои корманд номусоид аст, бе розигии ӯ роҳ дода намешавад. Дар ҳолати зерини истисноӣ чунин тағйирот мумкин аст:

- ҳангоми тағйирот ба технологияи истеҳсолот ва ташкили меҳнат, ки шартҳои музди меҳнати пешинаро нигоҳ доштан имкон надорад.

Дар бораи тағйирёбии шартҳои музди меҳнат бояд корманд на дертар аз ду моҳ пеш оғоз карда шавад.

Моддаи 104(6). Музди меҳнат ҳангоми иҷрои корҳои дараҷаҳои тахассуси гуногун

Ҳангоми иҷрои корҳои дараҷаҳои тахассуси гуногун музди меҳнати кормандони вақтбайъ, ҳамчунин хизматчиён аз рӯи кори дараҷаи баландтари тахассусӣ дода мешавад.

Ба кормандони корбайъ аз рӯи нархномаи корҳои иҷрошуда музд дода мешавад.

Дар ҳоле, ки аз рӯи хусусияти истеҳсолот ба кормандони корбайъ иҷрои корҳои тарифашон аз дараҷаҳои ба онҳо додашуда пасттар буда супорида мешавад, таносуби байнидараҷавӣ пардохта мешавад.

Моддаи 104(7). Музди меҳнат ҳангоми якҷоякунии касбҳо (вазифаҳо) ва муваққатан иҷро намудани вазифаи кормандони ба кор ҳозирнабуда

Ба кормандоне, ки дар як муассиса дар баробари кори асосии бо шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ тасдиқшудаи худ аз рӯи ихтисос, дараҷа ва вазифа дар муддати бо қонунгузорӣ муқарраркардаи давомнокии рӯзи корӣ (басти корӣ) бе озодшавӣ аз кори асосӣ корҳои иловагиро аз рӯи дигар ихтисос иҷро мекунад, барои якҷоякунии касбҳо (вазифаҳо), васеъ шудани доираи хизматрасонӣ (зиёд шудани ҳаҷми корҳои иҷрошаванда) ё иҷрои вазифаҳои кормандони муваққатан ба кор ҳозирнабуда иловапулӣ дода мешавад.

Андозаи иловапулӣ барои якҷоякунии касбҳо (вазифаҳо), васеъ шудани доираи хизматрасонӣ (зиёд шудани ҳаҷми корҳои иҷрошаванда) ё иҷрои вазифаҳои кормандони муваққатан ба кор ҳозирнабуда аз тарафи корфармо бо розигии корманд, барои ташкилотҳои аз бучети давлатӣ маблағгузоришаванда бошад, аз тарафи ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад. Дар чунин ҳолатҳо миқдори иловапулӣ бояд на камтар аз понздаҳ фоизи маоши кори якҷояшавандаро ташкил диҳад.

Моддаи 104(8). Музди меҳнат ҳангоми муваққатан ба ҷои дигар корманд кор кардан

Дар вақти муваққатан ба ҷои дигар корманд кор кардан дар ташкилотҳое, ки аз бучет маблағгузорӣ мешаванд, музди меҳнат барои корманди ивазкунанда ба андозаи маоши вазифавии бо ҷадвали штатӣ (бе илова ва зиёдшавӣ) пешниҳодшуда пардохта мешавад.

Корманди ивазкунанда аз рӯи шарт ва ба андозаи барои вазифаи корманди ивазшаванда муқарраргардида ҳавасманд гардонида мешавад.

Шарт ва тартиби музди меҳнат дар вақти муваққатан ба ҷойи дигар корманд дар дигар ташкилотҳо қор қардан аз тарафи қорфармо муқаррар гашта, дар шартномаи (созишномаи) коллективӣ пешбинӣ мешавад.

Моддаи 105. Пардохти изофакорӣ, қор дар рӯзҳои истироҳат ва ид
Ҳар соати қори зиёда аз вақти муқаррарӣ чунин пардохта мешавад:

- 1) ба қормандони музди меҳнаташон қорбайъ – на қамтар аз нархномаи дуқаратаи қорбайъ;
- 2) ба қормандони музди меҳнаташон вақтбайъ , инчунин ба онҳое, ки маоши вазифавӣ мегиранд – на қамтар аз меъёри (маоши) дуқаратаи соатбайъ.

Мувофиқи аҳд бо қорфармо ба қорманде, ки зиёда аз вақти муқаррарӣ қор қардааст, рӯзи дигари истироҳат додан мумкин аст.

Барои дар рӯзҳои ид (қисми дуюми моддаи 83 ҳамин кодекс) ва дар рӯзҳои истироҳат (моддаи 81 ҳамин кодекс) қор қардан музди меҳнат мувофиқи қоидаҳои пешбинамудаи қисми якуми ҳамин модда на қамтар аз андозаи дуқарата пардохта мешавад. Дар ин маврид, ба қормандоне, ки дар доираи меъёри якмоҳаи вақти қорӣ қор қарда, моҳона мегирад, музди меҳнат илова ба моҳона на қамтар аз андозаи якқаратаи ставкаи соатбайъ ё рӯзбайъ ва агар қор зиёда аз меъёри якмоҳа иҷро шуда бошад, музди меҳнат ба андозаи на қамтар аз ставкаи дуқаратаи соатбайъ ё рӯзбайъ илова ба моҳона пардохта мешавад.

Барои қори зиёда аз вақти муқаррарӣ, дар рӯзҳои ид ва истироҳат муқофот аз рӯи музди якқаратаи нархномаи вақти қорбайъ ё аз рӯи меъёри тарифии якқарата ҳисоб қарда мешавад.

Дар шартномаи (созишномаи) коллективӣ, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дигар андозаҳои пардохти қори зиёда аз вақти муқаррарӣ низ муқаррар қардан мумкин аст, вале на қамтар аз андозаҳое, ки дар қисмҳои якум, сеюм ва чоруми ҳамин модда пешбинӣ шудаанд.

Моддаи 105(1). Музди меҳнати қормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой қор меқунанд
Музди меҳнати қормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой қор меқунанд, мутаносибан бо вақти иҷрошудаи қор аз рӯи натиҷаи қор ё дигар шартҳои пешбиниамудаи шартномаҳои меҳнатӣ пардохта мешавад.

Ҳангоми барои қормандони бо музди меҳнати вақтбайъ дар ду (якчанд) ҷой қорқунанда муқаррар намудани супоришҳои меъёрӣ, музди меҳнат барои натиҷаи ниҳии ҳаҷми қори иҷрошудаи воқеӣ пардохта мешавад.

Ба шахсони дар ду (якчанд) ҷой қорқунандаи ноҳияҳое, ки дар онҳо ба музди меҳнат коэффитсиенти ноҳиявӣ ва иловапулиҳо муқаррар шудаанд, музди меҳнат бо дарназардошти ҳамин иловапулиҳо пардохта мешавад.

Моддаи 106. Пардохти музди қори шабона

Музди ҳар соати кори шабона ба андозаи на камтар аз якуним баробари меъёри муқарраршуда пардохта мешавад.

Пардохти афзудашудаи музди кори шабона ба ставкаи тарифӣ (маоши хизматӣ) дохил намешавад.

Андозаи мушаххаси пардохт бо шартномаҳои коллективӣ, агар он баста нашуда бошад, аз тарафи корфармо баъди машварати пешакӣ бо мақомоти дахлдори намояндагии кормандон, аз тарафи корфармо муқаррар карда мешавад.

Моддаи 107. Пардохти музди меҳнат ҳангоми иҷро накардани меъёри коркард, истеҳсоли маҳсулоти нуқсондор, бекористӣ, ҳамчунин дар ҳолати азхудкунии истеҳсолоти (маҳсулоти) нав

Ҳангоми иҷро накардани меъёри коркард, истеҳсоли маҳсулоти нуқсондор ва аз кор боистодан, ки бо айби корманд сар назадааст, музди миёнаи моҳонаи ӯ пардохта мешавад.

Ҳангоми иҷро накардани меъёри коркард бо айби корманд музд аз рӯи кори иҷрошудаи воқеӣ пардохта мешавад.

Барои нуқсони пурраи маҳсулот ва бекористӣ, ки бо айби корманд сар задааст, музди меҳнат дода намешавад. Барои нуқси қисман бо айби корманд руҳдода музди меҳнат бо нархи пасттар, вобаста ба дараҷаи коршоямӣ арзиши маҳсулот, ки корфармо баъди маслиҳат ва мувофиқа бо мақомоти намояндагии кормандон муайян мекунад, пардохта мешавад.

Нуқси маснуот, дар натиҷаи мавҷуд будани нуқсони ниҳонӣ дар маводи коркардашаванда, ҳамчунин нуқсон бе айби корманд, ки баъди қабули маснуот аз ҷониби мақомоти назорати техникӣ маълум гардидааст, баробар ба маснуоти коршоям пардохта мешавад.

Андозаи музди меҳнати кормандон дар давраи азхудкунии истеҳсолоти (маҳсулоти) нав дар шартномаи коллективӣ, қарордоди меҳнатӣ муайян карда мешавад.

Моддаи 108. Мӯҳлатҳои додани музди меҳнат

Мӯҳлати пардохти музди меҳнатро қарордодҳои коллективӣ ва ё дигар санади ҷузъии меъёрӣ муқаррар менамояд, вале он дар ҳар ниммоҳа камтар аз як маротиба буда наметавонад.

Дар сурати мутобиқ омадани рӯзи пардохти музди меҳнат ба рӯзҳои истироҳат ё ид, маош дар арафаи чунин рӯзҳо пардохта мешавад.

Ҳангоми аз кор озод намудани корманд ҳамаи пулҳои ӯ дар рӯзи охири кор пардохта мешаванд.

Музди меҳнате, ки коргар то рӯзи фавт нагирифтааст, ба аъзои оилаи ӯ ё шахсе дода мешавад, ки хароҷоти дафнро тибқи андозаи талабот ба зимма гирифтааст.

Агар музди меҳнат бо гуноҳи корфармо аз мӯҳлати муқарраргардида дертар пардохта шавад, ӯ вазифадор аст ба андозаи нархи баҳраи бонк, ки дар маҳалли иҷрои кор дар рӯзи пардохти маош мавҷуд аст, барои ҳар рӯзи таъхири пардохти маош маблағи иловагӣ диҳад.

Кормандоне, ки барои сари вақт напардохтани музди меҳнат гунаҳкоранд, мутобиқи қонунҳои ҷумҳурии тоҷикистон ба ҷазои интизомӣ, моддӣ, маъмурий ва ҷиноӣ кашида мешаванд.

Моддаи 108(1). Шаклҳои пардохти музди меҳнат

Музди меҳнат танҳо дар шакли воҳиди пулии ҷумҳурии тоҷикистон пардохта мешавад.

Бо розигии корманд ба ивази пардохти пулӣ қисман ба пардохти аслий (шакли омехтаи пардохт) роҳ дода мешавад, вале он аз 20 фоизи маблағи умумии музди меҳнати якмоҳаи ӯ зиёд буда наметавонад. Пардохти аслий ба ҷойи пардохти пулӣ бояд ба арзиши пулии музди меҳнат баробар буда, барои истеъмоли шахсӣ мувофиқ ва ба корманд ва аҳли оилаи ӯ ғоиданок бошад.

Музди меҳнати аслиро бо молу ашёе, ки муомилоти озоди онҳо тибқи номгуӣ тасдиқшудаи ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон маҳдуд ё манъ шудааст, пардохтан мумкин аст.

Пардохти музди меҳнат дар шакли уҳдадорихои қарзӣ, забонхатҳо ва купонҳо манъ аст.

Моддаи 108(2). Ҷойи пардохти музди меҳнат

Музди меҳнат ба корманд чун қоида бевосита дар ҷойи иҷрошудаи кор (дар ташкилотҳо) пардохта мешавад.

Агар корманд дар рӯзи дода шудани музди меҳнат супориши корфармо дар ҷойи дигар иҷро намояд (дар ташкилоти фармоишгар, сафари хизматӣ, дар курсҳои тақмили ихтисос ва ғайра), он гоҳ бо хоҳиши корманд, корфармо бояд аз ҳисоби худ ба ӯ музди меҳнаташро равоӣ кунад ё маблағро ба ашхоси бовариноки корманд супорад.

Бо хоҳиши корманд музди меҳнат пурра ё қисман ба суратҳисоби бонкии ӯ гузаронида мешавад.

Моддаи 108(3). Сарчашмаи воситаҳо барои музди меҳнат

Сарчашмаи воситаҳо барои музди меҳнати корманди ташкилотҳое, ки тибқи принципи ҳисоби хоҷагӣ фаъолият мекунад, як қисми даромади аз фаъолияти хоҷагидорӣ онҳо ба даст омада буда, барои ташкилотҳое, ки аз бучети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, воситаҳои аз бучети дахлдор ҷудогардида мебошад.

Моддаи 108(4). Фонди захиравии музди меҳнат

Барои таъмини пардохти музди меҳнате, ки ба корманд ҳисобӣ мешавад, ҳамчунин пардохтҳои кафолатнок ва ҷубронпулии тибқи қонунгузорӣ, шартномаҳои коллективӣ ва меҳнатӣ пешбинигардида дар ҳолатҳои муфлисшавии корфармо, барҳамхурии ташкилот, қатъи гаштани фаъолияти соҳибкори инфиродӣ ва дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузорӣ пешбинишуда корфармо вазифадор аст, ки фонди захиравии музди меҳнат таъсис диҳад.

Андозаи фонди захиравии музди меҳнат, асосҳо ва тартиби истифодаи онро ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 109. Нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнат

Нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнат танҳо дар ҳолатҳои муқаррарнамудаи қонунгузории ҷумҳурии тоҷикистон мумкин аст.

Нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнати кормандон барои ҷуброни қарзхояшон дар назди корфармо бо супориши корфармо амалӣ карда мешавад:

1) барои баргардонидани пешпардохти коркарданашуда, ки ба ҳисоби музди меҳнат ба корманд дода шудааст;

Барои баргардонидани маблағе, ки дар натиҷаи ҳисобу китоби нодуруст зиёдатӣ дода шудааст;

3) барои ҷуброни пешпардохти истифодашуда ва саривақт барнагардонидае, ки барои сафари хизматӣ ё барои гузаронидан ба қори дигар, ҷои дигар ва эҳтиёҷоти хоҷагидорӣ дода шудааст, агар корманд аз асос ва андозаи нигоҳ доштани маблағ норозигӣ баён накунад. Дар чунин ҳолатҳо корфармо ҳуқуқ дорад, дар бораи нигоҳ доштани маблағ дар муддати на камтар аз як моҳи рӯзи охирини мӯҳлати муайяншудаи баргардонидани пешпардохт, ҷуброни қарзҳо ва ё аз рӯзи нодуруст гузаронидани маблағ супориш диҳад;

4) ҳангоми аз кор озод намудани корманд то охири соли қорие, ки дар он корманд аллақай рухсатии меҳнатӣ гирифтааст, барои рӯзҳои қорнакардаи рухсатӣ. Агар корманд бо асосҳои дар бандҳои 1,2 ва 5 қисми якуми моддаи 46 ва банди 1 моддаи 53 ҳамин кодекс зикршуда аз кор озод шуда бошад, инчунин ҳангоми фиристодан ба таҳсил, ба нафақа баромадани корманд ва дар ҳолатҳои, ки дар рӯзи аз кор озод шудан корманд маблағи барои пардохт ҳисобшударо надошта бошад, маблағ барои ин рӯзҳо аз музди меҳнат нигоҳ дошта намешавад;

5) ҳангоми ҷуброни зараре, ки бо гуноҳи корманд ба корфармо расонида шудааст, ба андозаи на зиёдтар аз музди миёнаи моҳонаи корманд (банди 1 моддаи 135 ҳамин кодекс).

Музди меҳнате, ки корфармо ба корманд барзиёд пардохтааст, аз ҷумла ҳангоми истифодаи нодурусти қонун, ба истиснои ҳолатҳои ҳисобу китоби нодуруст, аз корманд рӯғидан мумкин нест.

Корфармо ӯҳдадор аст, ки маблағро дар асоси аризаи хаттии корманд аз музди меҳнати ӯ бо тартиби ҳисоби ғайринақдӣ нигоҳ дорад.

Барои ҳамагуна музди меҳнат андозаи умумии маблағе, ки нигоҳ дошта мешавад, аз 20 фоизи он бештар буда наметавонад ва дар ҳолатҳои пешбинамудаи қонун 50 фоизи музди меҳнати корманд нигоҳ дошта мешавад.

Ҳангоми нигоҳ доштан аз музди меҳнат барои якҷанд ҳуҷҷатҳои иҷроия бояд барои корманд на камтар аз 50 фоизи музди меҳнати барои пардохт пешбинишуда мононда шавад.

Маҳдудиятҳои, ки дар қисмҳои панҷум ва шашуми ҳамин модда муқаррар шуда, барои нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнат ҳангоми иҷрои қорҳои ислоҳкунӣ ва рӯғидани алимент барои қӯдакони ноқил, ҷуброни зарари ба саломатӣ расонидашуда, ҷуброни зарар ба шахсоне, ки ба онҳо дар натиҷаи вафоти саробон зарар расонида шудааст ва ҷуброни зарари дар натиҷаи ҷиноят расонидашуда қорӣ намегардад. Дар ин ҳолатҳо андозаи нигоҳдоштани маблағ аз 70 фоизи музди меҳнат зиёд буда наметавонад.

Ба нигоҳ доштани маблағ аз кӯмакпулиҳои якҷағ, ҷубронпулӣ ва дигар пардохтҳои, ки тибқи қонунгузориҳои ҷумҳурии Тоҷикистон рӯёнидани маблағ аз онҳо манъ аст, роҳ дода намешавад.

Боби 71. Меъёрҳои меҳнат ва нархномаи корбайъ

Моддаи 109(1). Меъёрҳои меҳнат

Меъёрҳои меҳнат – меъёрҳои коркард, вақт, хизматрасонӣ, шумора, супоришҳои ба меъёргирифташуда барои кормандон мутобиқи дастовардҳои сатҳи техника, технология, ташкили истеҳсолоти меҳнат ва барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон бошад, бо дарназардошти омилҳои физиологӣ, синну сол ва ҷинсият муайян карда мешаванд.

Дар шароити шакли коллективии ташкил ва пардохти музди меҳнат метавонанд меъёрҳои калонтар ва комплекси меҳнат истифода шаванд.

Моддаи 109(2). Муқаррар намудан, иваз кардан ва аз нав баррасӣ намудани меъёрҳои меҳнат
Муқаррар намудан, иваз кардан ва аз нав баррасӣ намудани меъёрҳои меҳнат аз ҷониби корфармо бо иштироки иттифоқҳои касаба сурат мегирад.

Дар хусуси муқаррар намудан, иваз кардан ва аз нав баррасӣ намудани меъёрҳои меҳнат корманд бояд на дертар аз як моҳ пештар хабардор карда шаванд.

Моддаи 109(3). Муайян намудани нархномаи музди меҳнати корбайъ

Нархномаи музди меҳнати корбайъ вобаста ба дараҷаҳои муқарраршудаи кор, меъёрҳои тарифӣ (маош) ва меъёрҳои иҷрои кор (меъёрҳои вақт) муайян карда мешавад.

Нархномаи музди меҳнати корбайъ бо роҳи тақсим намудани меъёри тарифии соатбайъи (якӯзаи) ба дараҷаи кори иҷрошуда мувофиқ, ба меъёри коркарди соатбайъ (якӯза) ё бо роҳи зарби ставкаи тарифии соатбайъи (якӯзаи) ба дараҷаи кори иҷрошуда мувофиқ, ба меъёри муқарраргаштаи вақт бо соат ё рӯз, муайян карда мешавад.

Моддаи 109(4). Таъмини шароити муътадил барои иҷрои меъёри меҳнат

Корфармо ӯҳдадор аст, ки барои кормандон ҷиҳати иҷрои меъёрҳои меҳнатӣ шароити муътадил фароҳам наояд.

Ба шароити муътадил дохил мешаванд:

Таъмини фармоишоту ҳаҷми корҳо;

Ҳолати коршоғамии мошинҳо, дастгоҳҳо ва дигар олотҳо;

3) таъмини саривақтии ҳуҷҷатҳои техника;

4) сифати дахлдори мавод ва ашёҳои, ки барои иҷрои кор ва истифода зарур мебошад ва таъмини саривақтии онҳо;

5) таъминоти саривақтии истеҳсолот бо қувваи барқ, газ ва дигар сарчашмаҳои истифодаи барқӣ;

б) шароити беҳатар ва солими меҳнат (риояи қоида ва меъёрҳои техникаи беҳатарӣ, равшаниӣ зарурӣ, гармӣ, шамолдихӣ, бартараф кардани оқибати садоҳои зараровар, нурафканӣ, ларзиш ва дигар омилҳои, ки ба саломати корманд таъсири манфӣ мерасонанд).

Боби 8. Пардохтҳои кафолатӣ ва ҷубронӣ

Моддаи 110. Кафолатҳои ҳангоми вазифаҳои давлатӣ ва ҷамъиятиро иҷро кардани кормандон Корфармо вазифадор аст кормандро дар муддати иҷро кардани вазифаҳои давлатӣ ва ҷамъиятии пешбиниамудаи қонун аз кор руҳсат дода, ҷои қораш (вазифааш)-ро нигоҳ дорад.

Мақоми давлатӣ ё ҷамъиятӣ, ки мутобиқи қонун кормандро ҷиҳати иҷрои вазифаҳои давлатӣ ва ҷамъиятӣ ҷалб мекунад, дар ин муддат музди миёнаи меҳнаташро мепардозад.

Моддаи 1101. Кафолатҳои ба кормандони аз кор озодшуда вобаста ба даъват ба хизмати ҳарбии мӯҳлатнок

Кормандон, ки вобаста ба даъват ба хизмати ҳарбӣ аз кор озод карда мешаванд (банди 1 моддаи 53 ҳамин кодекс), баъди ба анҷом расидани мӯҳлати хизмат бо ҷои қори пештара ё қори баробарарзиш таъмин карда мешаванд.

Моддаи 111. Кафолатҳои ҳангоми иҷрои вазифаҳои, ки ба манфиати кормандони ташкилотанд. Шартӣ аз кор озод намудани кормандро ҷиҳати иҷрои вазифаҳои, ки ба манфиати ҳамаи кормандони ташкилотанд, инчунин андозаи пардохтҳои кафолатнокро дар ин муддат қарордоди коллективӣ ё корфармо тибқи мувофиқа бо мақомоти намоёндагии кормандон муқаррар мекунад.

Моддаи 112. Кафолатҳои ҳангоми гузаронидани корманд ба қори дигари доимии каммузд Ҳангоми дар ташкилоти худ ба қори дигари доимии каммузд гузаронидани корманд музди меҳнати собиқаи ӯ дар давоми ду моҳи аз рӯзи гузаронида шуданаш ва ҳангоми гузаронидан мутобиқи ҳулосаи тиббӣ ба муносибати осеби меҳнатӣ, бемории касбӣ ё осеби дигари вобаста ба кор, ки аз ин саломатиаш зиён дидааст – дар тамоми давраи кор ё то мӯйян кардани маъҷубӣ нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 113. Кафолатҳои барои кормандоне, ки ҷиҳати ташҳис ба муассисаи тиббӣ фиристода мешаванд

Дар давраи ҷиҳати ташҳис дар муассисаи тиббӣ қарор доштани кормандон, ки бояд аз ҷунин ташҳис гузаранд, музди миёнаи меҳнати онҳо дар ҷои қорашон нигоҳ дошта мешавад.

Ҳангоми ташҳиси кормандон дар марказҳои бемории касбӣ музди миёнаи меҳнатӣ онҳо дар тамоми давраи дар марказ буданашон нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 114. Кафолатҳои барои роҳбарони ташкилот ва кормандоне, ки вазифаи умумии идораи ташкилотро ба ҷо меоваранд.

Ҳангоми қатъ намудани қарордод бо роҳбари ташкилот ва кормандоне, ки вазифаи умумии идориро дар ташкилот анҷом медиҳанд, молики навабаста ба иваз шудани молик вазифадор аст ба ҳар қадоме онҳо на камтар аз музди меҳнати шашмоҳа ҷубропулӣ диҳад.

Моддаи 115. Кафолатҳои барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон

Кафолатҳои ба гурӯҳи алоҳидаи кормандон: донорҳо, ихтирокорону навоварон, кормандоне, ки барои тақмили ихтисос фиристода мешаванд ва дигарон тибқи тартиби муқарранамудаи қонунҳо ва дигар санади меъёрию ҳуқуқӣ дода мешаванд.

Моддаи 116. Ҳисоби музди меҳнат.

Тартиби ҳисоб карда додани музди миёнаи меҳнати кормандро дар ҳамаи ҳолатҳо (пардохти кафолатнок ҳангоми иҷрои вазифаҳои давлатӣ ё ҷамъиятӣ, ҳангоми пардохти музди мӯҳлати руҳсатӣ, ҳангоми пардохти музди меҳнати давраи гузаронидан ба кори дигар, дар ҳолати ҷуброни зарар, ҳангоми ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор ва ғайра), ба ғайр аз музди миёнаи меҳнат ҳангоми таъин намудани нафақа ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон муқаррар мекунад.

Моддаи 117. Ҷуброни хароҷоти иҷрои кор

Хароҷоти иловагии кормандро, ки бо иҷрои ўҳдадориҳои меҳнатӣ вобаста аст, бояд корфармо тибқи шарту тартиби муқарраркардаи қонунҳо ва санадҳои дигари меъёрӣ ҳуқуқ ҳамчунин шартномҳои (қарордоди) меҳнатӣ ҷуброн намояд.

Андозаи ҳадди ақали ҷубронпулиро ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон муқаррар мекунад.

Моддаи 117(1). Сафари хизматӣ

Сафари хизматӣ сафари корманд тибқи супориши корфармо ба мӯҳлати муайян ба маҳалли дигар барои иҷрои вазифаҳои хизматӣ берун аз ҷои кори доимӣ ҳисоб мешавад.

Сафари корманде, ки қораш ба таври доимӣ дар роҳ мегузарад ё характери ҳаракаткунандаю саёр дорад, ҳамчунин дар ҳудуди маҳалли аҳолинишине, ки корфармо дар он ҷойгир аст, сафари хизматӣ ҳисобида мешавад.

Моддаи 117(2). Роҳхат, барасмиятдарорӣ, низоми вақти корӣ ва вақти истироҳат ҳангоми сафари хизматӣ

Фиристордани корманд ба сафари хизматӣ бо фармон (амр)–и корфармо ва додани шаҳодатномаи сафарии хизматиӣ шакли муқарраршуда ба расмият дароварда мешавад.

Ба кормандоне, ки дар сафари хизматӣ мебошанд, низоми вақти корӣ ва истироҳати дар маҳалли сафари хизматӣ муқарраргардида ҷорӣ мешавад, аммо музди миёнаи меҳнат дар ҳамаи рӯзҳои қории ҳафта аз рӯи ҷадвали ҷои қори доимӣ нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 117(3). Мӯҳлати дар сафари хизматӣ будан

Мӯҳлатӣ воқеии дар сафари хизматӣ будан аз рӯи қайд дар шаҳодатномаи сафарии хизматӣ бо рӯзи расидан ба маҳал ва рафтан аз он муайян карда мешавад.

Ба мӯҳлати зиёда аз 30 рӯзи тақвимӣ ба сафари хизматӣ фиристордан танҳо бо розигии корманд мумкин аст.

Рӯзи рафтан ба сафари хизматӣ рӯзи ба роҳ баромадани (омадани) қатора, тайёра, автобус ё дигар воситаи нақлиёт аз ҷои қори доимии ба сафари хизматӣ фиристордашаванда ҳисобида шуда, рӯзи бозгашт – рӯзи омадани нақлиёт ба ҷои қори доимӣ ҳисобида мешавад. Ҳангоми ба роҳ баромадани нақлиёт то соати 24 рӯзи рафтан ба шабонарӯзи ҷорӣ ҳисоб карда шуда, аз соати 00 ва дертар ба шабонарӯзи оянда дохил мешавад.

Вақти тамомшавии қор дар рӯзи рафтан тибқи шартнома бо розигии корфармо муайян карда мешавад. Дар ҳолати омадан то анҷоми рӯзи қорӣ масъалаи вақти ҳозир шудан ба қор дар ҳуди ҳамин рӯз бо ҳамин тартиб ҳал карда мешавад.

Моддаи 118. Кафолат ва ҷуброн ҳангоми сафари хизматӣ
Ҳангоми сафари хизматӣ хароҷоти зерин ҷуброн карда мешавад:

- 1) хароҷоти зисти дур аз маҳалли зисти доимӣ (рӯзмарра);
- 2) хароҷоти роҳкиро;
- 3) хароҷоти кирои манзили истиқоматӣ;
- 4) хароҷоти дигаре, ки корманд бо иҷозат ва ё бо розигии корфармо кардааст.

Кафолат, тартиб ва андозаи ҷуброни хароҷоти сафари хизматӣ дар ташкилотҳое, ки аз бучети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд, бо тартиби муқаррарнамудаи ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон муайян карда мешавад.

Андозаи ҷуброни хароҷоти сафари хизмати дар ташкилотҳои дигар бо мувофиқаи корманд ва корфармо муайян карда шуда, аз андозаи муқаррарнамудаи ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон камтар буда наметавонад.

Ҷои кор (вазифа) ва музди миёнаи меҳнати кормандони ба сафари хизматӣ рафта дар давоми тамоми вақти сафари хизматӣ нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 118(1). Ҷуброн барои корҳои дорои хусусияти ҳаракаткунанда ва сайёр, иҷрои корҳои ваҳтавӣ (навбатдорӣ)

Барои кормандоне, ки ба сохтмон, энергетика, коркард ва истеҳсоли нафту газ, алоқа, хоҷагии ҷангалу об, нақлиёти автомобилӣ, роҳи оҳан, кофтуковӣ, иқтишофи геологӣ, корҳои топографию геодезӣ, экспедитсияҳои илмӣ, ҳамчунин ҳамлу нақли нафту газ ва нигоҳдории шохроҳҳо машғул мебошанд, барои корҳои дорои хусусияти ҳаракаткунанда ва сайёр, иҷрои корҳои ваҳтавӣ (навбатдорӣ), корҳои доимӣ дар роҳ, корҳо берун аз ҷойи истиқомати доимӣ иловапулӣ (ҳақмузди ризоятии саҳроӣ) дода мешавад.

Шароит, тартиб ва андозаи пардохти иловапулиро аз рӯи корҳое, ки дар қисми якуми ҳамин модда пешбинӣ шудаанд, ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 119. Ҷуброни хароҷоти корманд ҳангоми ба маҳалли дигар ба кор қабул намудан, гузаврондан ва ба кор фиристонидан

Барои кормандон, шахсоне, ки таҳсилро хатм намуда, ба маҳалли дигар ба кор мегузаранд ё бо роҳхат аз ҷойи дигар ба кор омадаанд, бо тарзи муташакилона ё бо мувофиқаи пешакӣ, бо бастанани шартнома ё дархост, ба кор қабул шудаанд, чунин ҷубронҳо муайян мешаванд

1) арзиши роҳкирои корманд, шахсоне, ки таҳсилро хатм намудаанд ва аъзои оилаи онҳо (зану шавҳар, кӯдакон ва падару модари зану шавҳар, ки дар нигоҳубини онҳо қарордошта, яқҷоя ҳамроҳи онҳо омадаанд) ба ҳамон шароите, ки корманд ба сафари хизматӣ фиристода мешавад;

2) хароҷоти кашонидани чизу чора бо нақлиёти автомобилӣ ё роҳи оҳан (истифодаи умумӣ) дар ҳаҷми 500 килограмм барои ҳуди корманд, шахсони хаткардаи таҳсил ва то 150 килограмм барои ҳар як ҳамсафари аъзои оила (тибқи созишномаи тарафҳо метавонад хароҷоти кашонидани моликият дар ҳаҷми зиёдтар пардохта шавад);

3) харочоти шабонарӯзӣ барои ҳар як рӯзи сафар ба андозае, ки барои сафари хизматӣ пешбинӣ шудааст;

4) ёрдампулии якҷақта барои ҳуди корманд, шахси хатмкардаи таҳсил ба андозаи музди моҳонаи тарифӣ дар ҷои нави кор ва ба ҳар як аъзои оила ба андозаи ҷоряки ҳиссаи ёрдампулии ҳуди корманд, шахсони хатмкардаи таҳсил.

Ба корманд ва шахсоне, ки таҳсилро хатм кардаанд, музди меҳнат вобаста ба маоши тарифӣ дар ҷои нави кор, барои рӯзҳои ба роҳ баромадан ва дар ҷои нави истиқомат ҷо ба ҷо шудан, ҳамчунин дар ҳолати дар роҳ будан, аммо на зиёда аз шаш рӯз дода мешавад.

Агар андозаи аниқи ҷубронеро, ки ба корманд ҳисобӣ мешавад, пеш аз мӯҳлат муайн кардан имконида бошад, он гоҳ ба вай пешпардохт (аванс) дода мешавад.

Арзиши роҳкирои аъзои оила ва овардани чизу ҷораи онҳо, ҳамчунин ёрдампулии якҷақта ба онҳо дар ҳолате ҳисоби карда мешавад, ки агар онҳо ба ҷои нави истиқомати корманд то гузаштани як сол аз рӯзи ба онҳо воқеан ҷудо кардани манзил омода бошанд.

Моддаҳои 119(1). Ҷубропулӣ барои рафтан ба кор бо мувофиқаи пешакӣ ба маҳалли дигар Ҳангоми рафтани корманд ба кор бо мувофиқаи пешакӣ бо корфармо ба маҳалли дигар ба вай тибқи муқаррароти моддаи 119 ҳамин кодекс ҷубронпулӣ дода мешавад, ба истиснои ёрдампулии якҷақтае, ки фақат бо созиши тарафҳо пардохта мешавад.

Агар корманд ба мӯҳлати на зиёда аз як сол ба кор ба маҳалли дигар гузаронида шавад ва аҳли оилааш бо ӯ наояд, он гоҳ тибқи розигии тарафҳо ба ӯ харочоти зисти муваққатӣ дар ҷои нави метавонад пардохта шавад ва ҳаҷми ҷуброни харочот дар ин ҳолат бояд аз нисфи андозаи шабонарӯзӣ зиёд набошад.

Андозаи аниқи ҷубронпулӣ бо розигии тарафҳо муайян карда мешавад, аммо он наметавонад аз андозаи муқарраргаштаи кормандони ташкилотҳое, ки аз бучети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд кам бошад.

Моддаи 119(2). Ҳолатҳои баргардонидани ҷубронҳо ҳангоми ба маҳалли дигар ба кор омадан Ҷубронҳое, ки пардохти онҳо дар моддаҳои 119 ва 1191 ҳамин кодекс пешбинӣ шудаанд, мақсаднок буда, масъулиятро барои онҳо корфармояд, ки ба ӯ корманд гузаронида мешавад, равона ё қабул карда мешавад, ба зимма дорад.

Ҷубронҳое, ки бо мақсади ба маҳалли дигар ба кор омадан пардохт шудаанд, бояд ба корфармо, ки онҳоро маблағгузорӣ кардааст, пурра баргардонида шаванд, агар корманд:

1) ба кор наояд ё ба он бе сабаби узрнок шурӯъ накунад ;

2) то тамомшавии мӯҳлати кор, ки қонунгузорӣ дар бораи меҳнат, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ пешбинӣ намудаанд ё шартҳои гузаронидан, равон ё қабул намудан ба кор пешбинӣ кардаанд, ҳангоми мавҷуд набудани мӯҳлати муайян бошад – то пурра шудани як соли кор бо хоҳиши худ бе сабаби узрнок ё барои амалҳои гунаҳкорона озод шуда бошад, ки онҳо мувофиқи ҳамин кодекс ва дигар санадҳои қонунгузорӣ барои қатъ гардидани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ асос шудаанд.

Ҳангоми ба кор наомадан ё аз кор бо сабабҳои узрнок саркашӣ намудан корманд вазифадор аст маблағҳои гирифтаашро, ғайр аз хароҷоти роҳкиро, баргардонад.

Моддаи 120. Чуброни хароҷоти истифодаи амволи шахсии корманд

Агар амволи шахсии корманд бо иҷозати хаттии корфармо (шартнома, амр, фармоиш) ба манфиати корфармо истифода шавад, бояд:

- 1) истехлоки (фарсудашавии) асбобу афзор;
- 2) истехлоки нақлиёти шахсӣ ва хароҷоти истифодаи он;
- 3) истехлок ва хароҷоти истифодаи воситаҳои дигари техникӣ корманд чуброн карда шаванд.

Андозаи чуброн бо мувофиқаи байни корфармо ва корманд муайян карда мешавад.

Боби 9. Интизоми меҳнат

Моддаи 121. Тартиботи меҳнатӣ дар ташкилот. Оинномаю низомномаҳои интизоми меҳнат. Ҷаҳддорихои корфармо ва корманд

Тартиботи меҳнатӣ дар ташкилот бо қоидаҳои тартиботи дохилӣ, ки корфармо бо мувофиқаи мақоми намоёндагии дахлдори кормандон тасдиқ менамояд муайян карда мешавад.

Барои категорияҳои алоҳидаи кормандон оинномаю низомномаҳои интизоми меҳнат, ки ба тартиби муқаррарнамудаи қонун тасдиқ карда шудаанд, амал мекунанд.

Ҳар корманд бояд қаблан ба қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ, оинномаю низомномаҳои интизоми меҳнат шинос карда шавад.

Корфармо вазифадор аст, ки интизоми меҳнат ва истехсолотро таъмин намояд, қонунҳои меҳнатро бечунучаро риоя кунад, аз корманд иҷрои амалҳои ғайриқонунӣ, инчунин амалҳои ғайриқонунӣ, ки аз ҷаҳддорихои меҳнатии корманд нест, амалҳои ғайриқонунӣ, ки ҳаёту саломатии корманд ё ашхоси дигарро таҳти хатар мегузоранд, шаъну шарафи корманд ашхоси дигарро паст мезананд, талаб наамояд.

Корманд бояд қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ, қоидаҳои техникӣ муқарраршуда, талаботи ҳифзи меҳнат, техникаи бехатарӣ ва санитарияи истехсолӣ, амру дастурҳои корфармо, ки аз вазифаҳои меҳнатии ӯянд, риоя намояд, бо корфармо, бо аъзои коллективи меҳнатӣ, муштариёни ташкилот, дигар ашхосе, ки дар ҷараёни кор бо онҳо тамос мегирад, ҳалимона муносибат намояд.

Моддаи 122. Ҳавасмандгардонии меҳнат

Барои қисмҳои кор, барои қисми бардавом ва бенуқсон, навоарӣ дар меҳнат ва дигар дастовардҳои қисми корфармо аз чунин тадбирҳои ҳавасмандгардонӣ истифода мекунанд:

- 1) эълони раҳматнома;
- 2) додани мукофот;
- 3) мукофотонидан бо тӯҳфаи пурқимат;

4) сарфароз гардондан бо ифтихорнома;

5) навиштани ном дар лавҳаи ифтихор, дар дафтари ифтихор .

Бо қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ ҳамчунин дигар навъҳои ҳавасмандгардонӣ пешбинӣ шуда метавонанд.

Кормандон барои хизматҳои махсус баҳри ҷомеа ва давлат ба мукофотҳои давлатӣ пешниҳод шуда метавонанд.

Моддаи 123. Мучозоти интизомӣ

Корфармо ҳақ дорад барои вайрон кардани интизومي меҳнат, яъне бо гуноҳи корманд иҷро нашудан ё ба таври лозима иҷро нашудани ўҳдадорихояш мучозоти зерини интизомиро истифода намояд.

1) сарзаниш;

2) танбех;

3) аз вазифа озод кардан (бандҳои 3, 4, 6, 7, 10, 11 қисми якуми моддаи 46-уми кодекс)

Бо қонунҳои ҷумҳурии тоҷикистон, оинномаю низомномаҳои интизومي меҳнат барои категорияҳои алоҳидаи кормандон дигар навъҳои мучозот низ пешбинӣ шуда метавонанд.

Истифодаи чораҳои таъсиррасонии интизомие, ки бо қонун, оиннома ё низомномаи интизом пешбинӣ нашудаанд, манъ аст.

Моддаи 124. Тартиби истифодаи мучозоти интизомӣ

Қабл аз истифодаи мучозоти интизомӣ аз корманд бояд баёноти хаттӣ талаб карда шавад. Аз додани баёнот саркашӣ кардани корманд ба татбиқи мучозот монеъ шуда наметавонад.

Мучозоти интизомӣ бевосита баъди содири кирдори корманд, аммо на дертар аз як моҳи содири он, ба ғайр аз вақти беморӣ ё дар руҳсатӣ будани ӯ татбиқ мегардад.

Мучозот баъди шаш моҳи содири кирдори корманд ва аз рӯи натиҷаҳои тафтиш ё санҷиши фаъолияти молиявӣ хоҷагӣ на дертар аз ду соли баъди содири чунин кирдор татбиқ шуда наметавонад. Ба мӯҳлатҳои зикршуда вақти тафтиши парвандаи ҷиноӣ дохил намешавад.

Ҳангоми татбиқи мучозоти интизомӣ вазнинии кирдор, ҳолати содиршавии он, қору амали пешина ва рафтори корманд ба эътибор гирифта мешаванд.

Барои як кирдор фақат як мучозоти интизомӣ дода мешавад.

Фармон (амр) ё қарори татбиқи мучозоти интизомӣ ба корманд эълон карда шуда, ӯ дар зераш имзо мегузорад.

Аз мучозоти интизомӣ бо тартибе, ки барои баррасии баҳсҳои меҳнатии фардӣ муқаррар гардидааст, арз кардан мумкин аст.

Моддаи 125. Мӯхлати амали мучозоти интизомӣ

Мӯхлати амали мучозоти интизомӣ аз рӯи татбиқи он зиёда аз як сол буда наметавонад. Агар корманд дар ин муддат ба мучозоти нави интизомӣ гирифта нашавад. Дар ин сурат ӯ мучозотногорифта ҳисобида мешавад.

Корфармое, ки мучозоти интизомиро татбиқ кардааст, ҳақ дорад бо ташаббуси худ, бо хоҳиши корманд бо тавсияи мақоми намоёндагии дахлдори кормандони ташкилот ё роҳбари бевоситаи корманд мучозотро пеш аз мӯхлати яқсола беэтибор гардонад.

Боби 10. Ҷавобгарии моддии тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 126. Ҷаҳдадории тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар мавриди ҷуброни зиёне, ки ба тарафи дигар расонида шудааст

Тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, ки бинобар иҷрои ҷаҳдадории соҳаи меҳнат ба тарафи дигар зиён расонидааст, ин зиёнро мутобиқи кодекси мазкур, қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҷумҳурии Тоҷикистон ҷуброн мекунад.

Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ё созишномаи хаттии иловагии он басташаванда, ҳамчунин аҳдномаи коллективӣ наметавонанд, ки ҷавобгарии моддии тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатиро мушаххас намоёнд. Ҳамзамон бо ин масъулияти шартномавии корфармо дар назди корманд набояд камтар ва масъулияти корманд дар назди корфармо набояд бештар аз он бошад, ки дар кодекси мазкур, қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ шудааст.

Қатъи муносибатҳои меҳнатӣ баъди расонидани зиён тарафи шартнома (қарордод)- ро аз ҷавобгарии моддии пешбиникардаи кодекси мазкур, қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҷумҳурии Тоҷикистон озод намесозад.

Моддаи 127. Шартҳои аз ҷиҳати моддӣ ҷавобгар шудани тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ барои расонидани зиён

Тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ барои зиёне, ки ба тарафи дигари ин шартнома дар натиҷаи рафтори гунаҳкоронаи зиддиҳуқуқии худ (амал ё беамалӣ) ва ба алоқаи байни рафтори гунаҳкоронаи зидди-ҳу-қуқӣ ва зиёни расонидашуда ба тарафи дигар расонидааст, аз ҷиҳати моддӣ ҷавобгар мешавад.

Агар дар натиҷаи қувваи бартарафнашаванда, таваккали қобили қабули хоҷагидорӣ, зарурати шадид ё муҳофизати зарурӣ ба корфармо зиён расад, дар ин сурат корманд масъулият надорад.

Моддаи 128. Зиёне, ки ба корманд ҷуброн карда мешавад

Корфармо ба корманд ҳама гуна зиён (аз ҷумла зиёни маънавӣ)- ро, агар дар кодекси мазкур тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад, пурра ҷуброн мекунад.

Зиёни маънавӣ бо пул ё бо дигар шакл ба андозае, ки корфармо ва корманд муайян мекунанд, ҷуброн карда мешавад, дар сурати ба миён омадани баҳс ин масъала аз ҷониби суд ҳаллу фасл мегардад.

Моддаи 129. Ҷаҳдадории корфармо дар мавриди ҷуброни зиёне, ки ба корманд дар натиҷаи ғайриқонунӣ аз имконияти меҳнат кардан маҳрум намудани ӯ расидааст

Корфармо ӯҳдадор аст, ки ба корманд маоши нагирифтаашро дар ҳама ҳолатҳои ғайриқонунӣ аз имконияти меҳнат кардан маҳрум намудани ӯ ҷуброн намояд. Чунин ӯҳдадорӣ вақте ба миён меояд, ки корманд маоши худро дар натиҷаи:

- 1) ғайриқонунӣ ба кор қабул накардан, аз кор дур кардан, ба кори дигар гузаронидан, ё аз кор озод кардан;
- 2) қарори мақоми баррасикунандаи баҳсҳои меҳнатиро дар бораи кори собиқа барқарор намудан сари вақт иҷро накардан;
- 3) дер додани дафтарчаи меҳнатӣ;
- 4) бо ҳар роҳ паҳн кардани маълумоте, ки шаъни кормандро паст-- мезанад, нагирифтааст.

Корфармо дар ин ҳолат вақте ҷавобгар мешавад, ки корманди аз кор озод кардашуда ҳангоми ба кори дигар қабул шудан ба мушкили дучор ояд.

Моддаи 130. Ҷавобгарии моддии корфармо барои зиёне, ки ба амволи корманд расидааст Корфармое, ки дар натиҷаи ғайри қобили қабул иҷро кардани ӯҳдадориҳои худ мувофиқи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ба асбобу анҷоми шахсӣ ё дигар амволи корманд зиён расонидааст, онро пурра ҷуброн мекунад. Андозаи зиён бо нархи бозор, ки дар маҳалли мазкур дар лаҳзаи ҷуброни зиён амал мекунад, ҳисоб карда мешавад.

Бо мувофиқаи тарафайн ё бо қарори суд зиён метавонад бо мол ҷуброн карда шавад.

Моддаи 131. Тартиби баррасии парвандаҳо оиди ҷуброни зиёне, ки ба корманд расонида шудааст

Корманд дар бораи ҷуброни зиён ба корфармо ариза менависад. Корфармо вазифадор аст, ки аризаи расидаро баррасӣ намояд ва дар давоми даҳ рӯзи баъди расидани он қарори дахлдор қабул кунад.

Агар корманд бо қарори корфармо розӣ набошад ё дар мӯҳлати муқарраршуда ҷавоб нагирад, ӯ метавонад ба мақомоте, ки баҳсҳои меҳнатиро баррасӣ мекунад, муроҷиат намояд.

Моддаи 132. Ҷавобгарии моддии корманд барои зиёне, ки ба корфармо расидааст Корманд вазифадор аст зиёни воқеии бевоситаи ба корфармо расонидаашро ҷуброн намояд, ба шарт, ки дар кодекси мазкур, қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҷумҳурии Тоҷикистон тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад.

Зиёни воқеии бевосита маънии кам ё вайрон кардани амволи нақди корфармо (аз ҷумла амволе, ки корфармо аз ашхоси дигар ба киро гирифтааст), ҳамчунин зарурати барои корфармо харидан ё барқарор кардани амвол ва ё пардохти маблағи иловагиро дорад.

Корманд барои зиёни бевоситаи воқеӣ, ки ҷӣ мустақиман ба корфармо расидааст ва ҷӣ бо гуноҳи ӯ ба корфармо дар натиҷаи зиёни дигар шахсонро ҷуброн карданаш расидааст, аз ҷиҳати моддӣ ҷавобгар мешавад.

Моддаи 133. Ҳукуки корфармо дар мавриди сарфи назар кардан аз ситонидани товони зиён Корфармо бо назардошти ҳолатҳои мушаххасе, ки бар асари онҳо ба ӯ зиён расидааст, ҳамчунин бо назардошти аҳволи моддии корманд ҳақ дорад аз пурра ё қисман ситонидани товони зиён даст кашад.

Дар ташкилотҳои давлатӣ қарори мазкурро корфармо бо мувофиқаи мақоми дахлдори намоёндагии кормандони ташкилот қабул мекунад ва товони зиён дар ин ҳолат аз ҳисоби маблағи ташкилот дода мешавад.

Моддаи 134. Ҳадди ҷавобгарии моддии корманд

Корманде, ки бо гуноҳи ӯ ба корфармо зиёни моддӣ расидааст, ба андозаи зиёни бевоситаи воқеӣ, аммо на зиёдтар аз моҳонаи миёнааш ҷавобгарии моддӣ дорад.

Ҷавобгарии моддии зиёда аз моҳонаи миёна танҳо дар ҳолатҳои пешбиникардаи моддаи 136 кодекси мазкур иҷозат дода мешавад.

Моддаи 135. Ҷавобгарии моддии корманд

Мутобиқи қонунҳои ҷумҳурии Тоҷикистон инҳо ҷавобгарии ҷузъии моддӣ доранд:

1) кормандон - ба андозаи зиёни расонидашон, вале на зиёдтар аз моҳонаи миёнашон барои аз беэҳтиётӣ вайрон ё нобуд кардани масолах, маҳсулоти нимтайёр, маснуот (маҳсулот), аз ҷумла ҳангоми истеҳсоли онҳо. Барои аз беэҳтиётӣ вайрон ё нобуд кардани афзор, олооти андозагирӣ, либоси махсус ва дигар чизҳои, ки ташкилот ба корманд ҷиҳати истифода додааст, кормандон ба ҳамин андоза ҷавобгарии моддӣ доранд:

2) роҳбарони ташкилотҳо ва муовинони онҳо, инчунин роҳбарони бахшҳои таркибии ташкилотҳо ва муовинони онҳо ба андозаи зиёни расонидашон, аммо на зиёдтар аз моҳонаи миёнашон, ба шарте, ки дар натиҷаи зиён ташкилот ба пардохтҳои иловагӣ маҷбур шавад ё зиён дар натиҷаи пешбурди нодурусти ҳисоб ва сариштаи арзишҳои моддӣ ва пул, наандешидан чораҳои пешгирии истеҳсоли маҳсулоти бесифат, дуздӣ, нобуд ва хароб кардани арзишҳои моддӣ ва пул расонида шавад;

3) ашхоси масабдор - дар ҳолатҳо ва ҳудуде, ки дар моддаи 203- юми кодекси мазкур пешбинӣ шудаанд.

Моддаи 136. Ҳолатҳои ҷавобгарии пурраи моддии кормандон

Ҷавобгарии пурраи моддии корманд аз ӯҳдадорӣ корманд дар мавриди ҷуброни пурраи зиён иборат аст.

Ҷавобгарии моддӣ ба андозаи пурраи зиёни расонидашуда ба зиммаи корманд дар ҳолатҳои зерин гузошта мешавад:

1) барои камомати арзишҳои, ки ба ӯ дар асоси шартномаи махсуси хаттӣ супорида шудаанд;

2) барои камомати арзишҳои, чи бо санадҳои яқдафъавӣ қабул карда шудаанд;

3) дар асоси санади махсуси қонунӣ;

4) барқасдона расонидани зиён;

- 5) расондани зиён дар ҳолати мастӣ аз шароб ё аз моддаҳои нашъадор ё токсикӣ;
- 6) расонидани зиён дар натиҷаи амали ҷинояткоронаи корманд, ки бо ҳукми суд муқаррар шудааст;
- 7) расонидани зиён ҳангоми ба ҷо наовардани ўҳдадорихои меҳнатӣ;
- 8) барқасдона фош намудани сирри хизматӣ ва тиҷоратӣ, агар шартҳои маҳфуз нигоҳ доштани он дар шартномаи меҳнатӣ пешбинӣ шуда бошанд. Ҳангоми барқасдона фош намудани сирри хизматӣ ва тиҷоратӣ корманд ба корфармо инчунин даромадҳои ба даст наомада (қоидаи аз даст рафта) - ро, ки корфармо дар сурати поймол нашудани ҳуқуқҳои соҳиб шуда метавонист, ҷуброн мекунад;
- 9) дар ҳолатҳое, ки ҷавобгарии пурраи, зиёни ҳангоми иҷрои вазифа расондаи корманд мутобики санадҳои қонунгузорӣ ба зимааш гузошта шудааст.

Ҷавобгарӣ дар ҳаҷми пурраи зиёни расондашуда дар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, ки бо роҳбари ташкилот, муовинони ӯ ва сармуҳосиб баста шудааст, муқаррар шуда метавонад.

Моддаи 137. Ҷавобгарии пурраи моддии корманд барои камомати арзишҳое, ки ба ӯ дар асоси шартномаи махсус супорида шудаанд

Корманде, ки бо пул ё арзишҳои молӣ саруқор дорад, барои камомати онҳо, ки ба ӯ дар асоси шартномаи махсус супорида шудаанд ҷавобгарии пурраи моддӣ дорад.

Бо корманде, ки ба синни ҳаҷдаҳ расидаасту бевосита бо пулу арзишҳои молӣ саруқор дорад, ҳам дар вақти ба қор қабул кардан ва ҳам баъдан ба таври илова ба шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ оид ба ҷавобгарии пурраи моддии фардӣ ё бригадавӣ шартномаи махсус баста шудани мумкин аст.

Номгуи категорияҳои кормандоне, ки бо онҳо шартномаи мазкур баста шудани мумкин аст, бо шартномаи коллективӣ муқаррар мешавад; агар шартнома, баста нашуда бошад, номгуи мазкур аз тарафи корфармо бо мувофиқаи мақоми намоёндагии кормандони ташкилот муайян карда мешавад. Ба ҳамин тартиб номгуи бахшҳои таркибие низ муқаррар карда мешаванд, ки дар онҳо ҳангоми қорҳои бевосита бо пул ё арзишҳои молӣ алоқамандро яқоя ба ҷо овардани кормандон ҷавобгарии бригадавӣ ё дигар ҷавобгарии коллективӣ ҷори шудани мумкин аст.

Шартномаи ҷавобгарии пурраи моддии фардӣ ё бригадавӣ ва ё дигар ҷавобгарии коллективӣ ўҳдадорихои тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатиро оиди эҳтиёт кардани арзишҳое, ки ба корманд (коллектив) супорида шудаанд, мушаххас месозад ва ҳуқуқу ўҳдадорӣ ва ҷавобгарии иловагии онҳоро муқаррар менамояд.

Мувофиқи шартномаи ҷавобгарии пурраи моддии фардӣ арзишҳо ба корманди мушаххас, ки барои камомати онҳо шахсан ҷавобгар аст, супорида мешаванд. Барои озод шудан аз ҷавобгарӣ корманде, ки бо ӯ шартномаи мазкур баста шудааст, бояд бегуноҳии худро исбот созад.

Мувофиқи шартномаи ҷавобгарии моддии бригадавӣ (коллективӣ) арзишҳо ба гурӯҳи муқарраршудаи ашхос (бригада), ки барои камомати онҳо ҷавобгарии пурраи моддӣ ба дӯши ин ашхос вогузор мегардад, супорида мешаванд. Барои озод шудан аз ҷавобгарӣ узви алоҳидаи бригада бояд бегуноҳии худро исбот созад.

Дар ташкилотҳое, ки арзишҳо, сару кор доранд (нигоҳдорӣ, фурӯш, ҳамлу нақл, коркард) корфармо баъди машварат бо мақоми дахлдори намоёндагии кормандони ташкилот фонди таввақал (риск) таъсис карда метавонад, ки аз ҳисоби он камомат ҷуброн карда мешавад.

Ҳангоми ихтиёран ҷуброн кардани зиён (моддаи 14-уми кодекси мазкур) андозаи гуноҳи ҳар узви бригада бо мувофиқаи ҳамаи аъзои бригада ва корфармо муайян карда мешавад. Ҳангоми бо тартибӣ судӣ ситонидани товони зиён андозаи гуноҳи ҳар узви бригадаро суд муайян мекунад.

Моддаи 138. Муайян кардани андозаи зиён

Андозаи зиёни ба корфармо расонида аз рӯи талафоти воқеӣ, дар асоси маълумоти ҳисобу китоби муҳосибавӣ муайн карда мешавад.

Ҳангоми гум кардан, хароб намудан ва дуздидани амволи корфармо, ки ба фондҳои (воситаҳои) асосӣ мансубанд, андозаи зиён аз рӯи нархи бозории роиҷи маҳалли мазкур дар рӯзи расонидани зиён (аммо на камтар аз арзиши баланси бо назардошти дараҷаи фарсудагии амвол) ҳисоб карда мешавад.

Дар ҳолатҳои дигар андозаи зиён бо нархи бозорӣ, ки дар маҳалли мазкур дар рӯзи расонида шудани зиён роиҷ аст, ҳисоб карда мешавад.

Ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон метавонад тартиби махсуси муайян намудани андозаи товони зиён, аз ҷумла ба ҳисоби қарати зиёни ба корфармо бо роҳи дуздидан, барқасдона хароб ё гум кардани навъҳои алоҳидаи амвол ва дигар арзишҳо расондари, ҳамчунин дар ҳолатҳое, ки андозаи воқеии зиён аз андозаи аслии он зиёд аст, муқаррар менамояд.

Моддаи 139. Ҷаҳлдори корфармо дар мавриди муқаррар намудани андозаи зиён ва сабаби сар задани он

Корфармо вазифадор аст то қабул гардидани қарори товони зиёнро додани кормандони мушаххас ҷиҳати муқаррар намудани андозаи зиён ва сабабҳои сар задани он тафтиш гузаронад.

Барои чунин тафтиш корфармо ҳақ дорад бо иштироки мутахассисони дахлдор комиссия ташкил намояд.

Аз корманд талаб кардани баёноти хаттӣ барои муқаррар намудани сабаби сар задани зиён хатмӣ мебошад.

Корманд ҳақ дорад, ки бо тамоми маводи тафтиш шинос шавад, дар тафтиш иштирок намояд.

Моддаи 140. Товони зиёнро ихтиёран додани корманд

Корманде, ки ба корфармо зиён расондааст, метавонад товони онро ихтиёран пурра ё қисман диҳад.

Зиён дар худуди пешбиникардаи кодекси мазкур ихтиёран чуброн карда мешавад.

Бо мувофиқаи корманд ва корфармо товони зиёнро дертар додан мумкин аст. Дар ин ҳолат корманд дар бораи чуброни зиён бо зикри мӯҳлати мушаххаси пардохт ба корфармо ӯҳдадории хаттӣ пешниҳод мекунад.

Агар корманде, ки дар бораи чуброни ихтиёрии зиён ӯҳдадории хаттӣ додааст, бо сабаби қатъи муносибатҳои меҳнатӣ зиёнро чуброн накунад, дар ин сурат товони зиён ба тариқи судӣ ситонида мешавад.

Корманд метавонад бо ризоияти корфармо барои чуброни зиён ба ӯ амволи баробарқимат диҳад ё амволи харобшударо дуруст намояд.

Моддаи 141. Тартиби ситонидани товони зиён

Маблағи зиёне, ки аз маоши якмоҳаи корманди гунаҳгор зиёд нест бо фармоиши корфармо ситонида мешавад. Фармоиш на дертар аз ду ҳафтаи ошкор шудани зиён содир шуда метавонад.

Агар маблағи зиёне, ки бояд аз корманд ситонида шавад, аз моҳонаи миёнаи ӯ зиёд бошад ё аз рӯзи ошкор шудани зиён ду ҳафта гузашта бошад, он ба тариқи судӣ ситонида мешавад.

Дар сурати розӣ набудани корманд аз маблағи ситонидашудаи зиён ӯ ҳақ дорад, ки ба суд мурочиат намояд.

Моддаи 142. Чуброни зиёне, ки ба ташкилоти давлатӣ роҳбар расонидааст

Товони зиёне, ки ба ташкилоти давлатӣ бо гуноҳи роҳбари он расидааст, бо риояи қоидаҳои муқаррарнамудаи кодекси мазкур ситонида мешавад.

Қарори аз роҳбари ташкилоти давлатӣ ситонидани товони зиёнро мақоме, ки ҳаққи молиқро дорад, қабул мекунад. Ин мақом ҳамчунин ҳақ дорад, ки товони зиёнро аз роҳбар бо тариқи судӣ ситонад.

Моддаи 143. Аз тарафи суд кам кардани андозаи зиёне, ки бояд аз корманд ситонида шавад

Суд метавонад бо назардошти андоза ва намуди гуноҳ, ҳолатҳои мушаххас ва аҳволи моддии корманд андозаи товони зиёнеро, ки бояд аз корманд ситонида шавад, кам кунад.

Агар зиён бо ғарази чиноят расонида шуда бошад, ба кам кардани товони зиёне, ки бояд аз корманд ситонида шавад, роҳ дода намешавад.

Боби 11. Ҳифзи меҳнат

Моддаи 144. Талаботи ҳифзи меҳнат

Дар тамоми ташкилотҳо бояд шароити меҳнат, ки ба талаботи бехатарӣ ва гигиенӣ ҷавобгӯ аст, муҳайё карда шавад. Муҳайё кардани чунин шароит вазифаи корфармо мебошад.

Талаботи ҳифзи меҳнат бо қонунҳо ва дигар санади меъёрию ҳуқуқии ҷумҳурии тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Корфармо барои риоя накардани талаботи ҳифзи меҳнат ҷавобгар аст.

Моддаи 145. Ҳукуки корманд ба гирифтани маълумот дар бобати ҳифзи меҳнат
Дар вақти бастанӣ шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ корфармо бояд ба корманд дар бораи шароити меҳнат, аз ҷумла дар бораи омилҳои зарарнок ё хатарноки истеҳсоли, хатари бемориҳои касбӣ ва дигар бемориҳо, дар хусуси имтиёзот ва ҷубронҳои, ки вобаста ба ин корманд ба гирифтани онҳо ҳақ дорад, инчунин аз воситаҳои ҳифозати фардӣ маълумот диҳад.

Корфармо вазифадор аст мунтазам (соле на камтар аз як бор) кормандон ва ё намоёндагони онҳоро аз ҳолати шароити меҳнати дар истеҳсолот ва ҷойҳои кор, оид ба натиҷаи тафтиши шароити меҳнат аз тарафи мақомоти назоратӣ, андешидани тадбирҳо дар мавриди таъмини шароити солим ва бехатарии меҳнат хабардор созад, ҳамчунин ин ҳел маълумотро бо хоҳиши корманд дар ихтиёри ӯ гузорад.

Ин талабҳоро риоя накардани корфармо барои ӯро мутобиқи қонунҳои ҷумҳурии тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашидан асос мешавад.

Моддаи 146. Муоинаи тиббии баъзе категорияҳои кормандон
Корфармо вазифадор аст пешакӣ ҳангоми бастанӣ шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ва дар ҷараёни кор давра ба давра кормандонро, ки шароити корашон вазнин, зарарнок ва ё хатарнок аст, аз ҷумла дар зери замин ва шабона, ҳамчунин дар воситаҳои нақлиёт кор мекунанд, ба мақсади муайян кардани мутобиқати кори иҷрошаванда ба саломатии онҳо ва пешгирии бемориҳои касбӣ ҳатман аз муоинаи тиббӣ гузаронад.

Кормандоне, ки дар саноати хӯрокворӣ, соҳаи хӯроки умумӣ, савдо ва дигар соҳаҳо, ки бевосита бо адои хизмати аҳоли машғуланд, бо мақсади ҳифзи саломатии аҳоли, пешгирӣ аз пайдоиш ва паҳншавии бемориҳо аз муоинаи тиббӣ мегузаранд.

Дар корҳои шароиташон махсусан хатарнок кормандон пеш аз оғози кор аз муоинаи тиббӣ гузаронида мешаванд.

Агар корманд чунин шуморад, ки бад шудани вазъи саломатиаш ба шароити меҳнат вобаста аст, ӯ ҳақ дорад ғайринавбатӣ аз муоинаи тиббӣ гузаштаниро талаб намояд.

Рӯихати омилҳои зарарноки истеҳсоли ва корҳои, ки ҳангоми иҷрои онҳо кормандон аз муоинаи тиббии пешакӣ ва даврӣ мегузаранд, тартиб ва мӯҳлати гузаронидани онҳо аз тарафи ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Ҳангоми аз муоинаи тиббӣ саркашӣ кардани корманд ё тавсияҳои дар натиҷаи муоинаи тиббӣ додашударо риоя накардани ӯ корфармо ҳақ дорад ӯро ба иҷрои ӯҳдадорҳои меҳнатиаш роҳ надиҳад.

Кормандон барои гузаштан аз муоинаи тиббӣ маблағ сарф намекунанд.

Моддаи 147. Имтиёзот ва ҷубронҳо барои кормандоне, ки шароити корашон зарарнок аст.
Дар корҳои шароиташон зарарнок ба кормандон мувофиқи меъёрҳои муқарраргардида бепул шир ё дигар маҳсулоти ба он баробар дода мешавад.

Меъёрҳои додани шир ё дигар маҳсулоти ба он баробар, тартиби додани онҳо, номгӯи моддаҳои химиявӣ, ки ҳангоми кор кардан бо онҳо ба мақсадҳои профилактикӣ истеъмоли шир ё дигар маҳсулоти ба он баробар тавсия мешавад, бо санади меъёри муқаррар мегарданд.

Дар корҳои шароиташон махсусан хатарнок мувофиқи меъёрҳои муқарраршуда бепул ҳӯроки табобатию профилактикӣ дода мешавад.

Рӯйхати истехсолот, ихтисосу вазифаҳои, ки машғул шудан бо онҳо ба гирифтани ҳӯроки табобатию профилактикӣ ҳуқуқ медиҳад, вояи чунин ҳӯрок ва қоидаҳои додани он бо тартиби муқаррарнамудаи ҳукумати ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мегардад.

Корфармо ӯҳдадор аст ба корманд ба ғайр аз ин имтиёзоту ҷубронҳо дигар имтиёзоту ҷубронҳои пешбиникардаи қонунҳоро диҳад.

Моддаи 148. Таъмин намудан бо либоси махсус ва дигар воситаҳои ҳифозати фардӣ ва гигиенӣ Корфармо вазифадор аст ба кормандоне, ки бо корҳои шароиташон зарарнок ва хатарнок, ҳамчунин дар шароити номусоиди ҳароратӣ ё бо ифлосӣ вобаста машғуланд, мувофиқи меъёрҳои муқарраршуда бепул либосу пойафзоли махсус ва дигар воситаҳои ҳифозати фардӣ ва гигиенӣ диҳад.

Либосу пойафзоли махсус ва дигар воситаҳои ҳифозати фардӣ ба кормандон додашуда аз тарафи корфармо нигоҳдорӣ, шустушӯӣ, дезинфексия, дезактиватсия ва таъмир карда мешаванд.

Агар либосу пойафзоли махсус ва дигар воситаҳои ҳифозати шахсиро ба корманд надода бошанд ё мӯҳлати додани ин воситаҳо гузашта бошаду корманд ноилоҷ онҳоро ба пули худ харида гирад, корфармо ба корманд хароҷоти харидорӣ воситаҳои мазкурро ҷуброн мекунад. Дар сурати на бо гуноҳи корманд пеш аз мӯҳлат фарсуда шудани воситаҳои ҳифозати фардӣ корфармо вазифадор аст, ки онҳоро иваз намояд.

Агар ба сабаби кормандро бо воситаҳои ҳифозати фардӣ таъмин накардан ба ҳаёту саломатии ӯ хатар таҳдид намояд, вай метавонад корро бас кунад. Барои мӯҳлати қатъи кор ҳамчун барои бекористӣ на бо гуноҳи корманд ҳақ дода мешавад.

Моддаи 149. Дастур додан ба кормандон оид ба қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва усулҳои бехатарии кор

Корфармо вазифадор аст ба ҳамаи кормандоне, ки онҳоро ба кор мегирад, инчунин ба дигар кор мегузаронад, оид ба ҳифзи меҳнат ва омӯзиши усулҳои бехатарии кор дастур диҳад.

Барои кормандони истехсолоти шароити қорашон хеле хатарнок бояд таълими ҳифзи меҳнат ба роҳ монда, онҳо баъди хатми таълим имтиҳон супурда, минбаъд давра ба давра аз нав имтиҳон карада шаванд.

Дастурдиҳӣ, таълим ва санҷиши давра ба давраи дониши кормандон, аз ҷумла мутахассисон ва роҳбароне, ки барои ҳолати ҳифзи меҳнат масъуланд, бо тартиб ва дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи санади меъёрии дахлдор ба роҳ монда мешаванд.

Ашхосе, ки бо тартиби муқарраршуда аз ҳифзи меҳнат ва усулҳои бехатарии кор дастур ва таълим нагирифтаанд, ба кор роҳ дода намешаванд.

Дониستاني қоидаю меъёрҳои бехатарӣ ва ҳифзи меҳнат қисми таркибии талаботи ихтисосие мебошад, ки аз кормандон тақозо мешавад.

Моддаи 150. Корро қатъ кардани корманд дар ҳолати ба ҳаёт ва саломатии ӯ таҳдид намудани хатар

Агар корманд дар чараёни кор ба ҳаёт ва саломатиаш таҳдид кардани хатарро пай барад ва онро бо воситаҳои дар ихтиёрдоштааш баргараф карда натавонад, ҳақ дорад аз ҷазои корфармо андеша накарда, корро қатъ намояд.

Корманд вазифадор аст, ки аз вазъияти хатарноки чараёни кор роҳбари бевосита (сардори бригада, усто, сардори қитъа) ё мақоми ҳифзи меҳнати ташкилотро хабардор созад. Дар давраи баргараф намудани хатар маоши миёнаи корманд нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 151. Бо сабаби вазъи саломатӣ ба кори сабуктар гузаронидан

Корфармо вазифадор аст кормандонро, ки бо сабаби вазъи саломатӣ, аз ҷумла маъҷубӣ, бемории касбӣ ё дигар сабаби носолимии вобаста бо иҷрои ӯҳдадориҳои меҳнатӣ ба кори нисбатан сабуктар эҳтиёҷ доранд, бо мувофиқаи онҳо ва мутобиқи ҳулосаи тиббӣ онҳоро муваққатан ё бе маҳдудияти мӯҳлат бо чунин кор гузаронида, ба андозаи зарурат ҷойҳои нави кор, сеҳу, қитъаҳо ташкил намояд.

Музди меҳнати кормандоне, ки бо сабаби вазъи саломатӣ, ба кори дигар мегузарад ё кӯмакпулии онҳо аз рӯи суғуртаи иҷтимоӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҷумҳурии тоҷикистон пардохта мешавад.

Дар ҳолатҳое, ки бо сабаби маъҷубии меҳнатӣ, бемории касбӣ ё дигар сабаби носолимии вобаста бо иҷрои ӯҳдадориҳои меҳнатӣ зарурати тағйири ихтисос пеш меояд, корфармо вазифадор аст барои оқилона ба кор таъмин намудани корманди мӯҳтоҷи такмили ихтисос бозомӯзии ӯро бо нигоҳ доштани музди миёнаи меҳнаташ дар давраи мазкур, аммо на зиёда аз дувоздаҳ моҳ ташкил намояд.

Агар шароити истеҳсолот ба ташкили оқилонаи бо кор таъмин намудани корманди дар чараёни кор маъҷубшуда, бемории касбӣ ё дигар сабаби носолимии вобаста бо иҷрои ӯҳдадориҳои меҳнатӣ рӯйдода имкон надихад, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ӯ қатъ карда, кӯмакпулиаш пардохта мешавад.

Андозаи кӯмакпулӣ бо ризоияти ҳар ду тараф муайян карда мешавад ва ҳаҷми он набояд аз маоши миёнаи шашмоҳа камтар бошад.

Моддаи 152. Чораҳои иловагӣ дар мавриди ҳифзи меҳнати маъҷубон

Корфармо вазифадор аст, маъҷубонро, ки ҳадамоти шугӯлӣ аҳоли бо мақсади ба кор таъмин кардани онҳо фиристодааст, бо ҳисоби квотаи муқарраршуда ба кор қабул намояд.

Тавсияҳои комиссияи экспертии тиббии меҳнатро оид ба низоми вақти нопурраи корӣ, сабуктар кардани кор ва дигар шароити меҳнати маъҷубонаро иҷро кардани корфармо ҳатмӣ мебошад.

Барои маъҷубони коркунанда рӯзи шашсоатаи кор бидуни кам кардани музди меҳнат муқаррар карда мешавад.

Ба маъҷубони гурӯҳҳои i ва ii бо давомнокии 42 рӯзи тақвимӣ ва барои маъҷубони гурӯҳи iii бо давомнокии 35 рӯзи тақвимӣ рухсатии меҳнатӣ дода мешавад.

Маъҷубонро ба кори шабона, ҳамчунин ба изофакорӣ, ба кори рӯзҳои истироҳат танҳо бо ризояти худашон ва ба шарте ҷалб кардан мумкин аст, ки чунин корҳо бо нишондодҳои тиббӣ манъ карда нашуда бошад.

Моддаи 153. Хизматрасонии санитарию маишӣ ва тиббии корманд
Корфармо вазифадор аст вобаста ба навъи фаъолияти ташкилот ва бо назардошти талаботи кормандон онҳоро бо оби нӯшидани таъмин намояд ва ҳуроки онҳоро ташкил кунад: дар ташкилот утоқҳои санитарию маишӣ: ҷои либоскашӣ, оббозӣ, утоқҳои махсус (ҷойҳои махсус барои рафъи хастагии зиёди ҷисмонӣ ва рӯҳӣ), утоқи гигиенаи шахсӣ барои занҳо, пунктҳои расонидани ёри аввалияи тиббиро дар мавриди фалокат ва ё бемор шудани кас дар ҷои кор мучаххаз созад.

Корфармо вазифадор аст, ки хадамот ва муассисаҳои дахлдори тандурустӣ (пункти тиббӣ, қисми тиббию санитарӣ, шифохона) - ро бо тартиби муайянкардаи ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон ташкил намояд.

Моддаи 154. Ёҳдадорихои корманд дар мавриди риояи меъёру қоидаҳо ва дастурамалҳои ҳифзи меҳнат

Корманд вазифадор аст, ки талаботи меъёру қоидаҳо ва дастурамалҳоро оиди ҳифзи меҳнат, ҳамчунин фармоишҳои корфарморо доир ба бехатарии пешбурди корҳо риоя намояд, аз воситаҳои ҳифзати фардӣ истифода кунад, дар бораи ҳар гуна ҳолате, ки ба ақидаи ӯ, ба ҳаёт ва саломатии одамон хатари бевосита дорад, инчунин дар хусуси ҳар гуна фалокат, ки дар ҷараёни кор ё вобаста ба он рӯй додааст, роҳбари бевоситаи худ (сардори бригада, усто, садори қитъа)- ро зуд хабардор созад.

Барои риоя накардани ёҳдадорихои зикршуда корманд ба ҷавобгарии интизомӣ ва моддӣ ва дар ҳолатҳои пешбининамудаи қонун ба ҷавогарии ҷиноӣ кашида мешавад.

Моддаи 155. Баҳисобгирӣ ва тафтиши ҳолатҳои фалокат дар истехсолот

Корфармо вазифадор аст сабабҳои фалокатро дар истехсолот фавран тафтиш намояд, мувофиқи намунаи муқарраршуда акт тартиб диҳад ва фалокатҳои дар истехсолот руҳдодаро саривақт ба кайд гирад.

Корфармо вазифадор аст бо талаби ҷабрдида нусхаи акти фалокатро на дертар аз се рӯзи баъди хатми тафтиш ба ӯ диҳад.

Агар корфармо аз тартиб додани акти фалокат саркашӣ кунад ё ҷабрдида бо ҳолатҳои дар акти фалокат нишондодашуда розӣ набошад, ҷабрдида ҳақ дорад, ки ба мақоми дахлдори намояндагии кормандони ташкилот ё ба суд муроҷиат намояд.

Моддаи 156. Ҷуброни зиён бо сабаби бад шудани саломатӣ ё фавти корманд

Агар корфармо бинобар таъсири қувваи рафънопазир ё ғарази ҷабрдида аз сарчашмаи хатари зиёд ба корманд расидани зиёро исбот карда натавонад, бояд ин зиёро бо тартиби пешбининамудаи қонунҳо ё дигар санади меъёрии ҷумҳурии тоҷикистон ҷуброн намояд.

Агар корфармо исбот созад, ки зиён на бо гуноҳи ӯ расидааст, ҳангоми расидани зиён дар шароити оддӣ (на аз таъсири сарчашмаи хатари зиёд) ӯ аз ҷуброн кардани зиён озод шуда метавонад.

Музди аз дастрафта, хароҷоти бад шудани саломатӣ, ҳамчунин зиёни маънавӣ бояд ҷуброн шавад.

Ҳангоми таъин ва пардохти маблағ барои ҷуброни зиён музди меҳнат, стипендия, нафақа ва дигар даромади корманд ба ҳисоб гирифта намешаванд.

Ба корманде, ки дар натиҷаи фалокати истехсолӣ маъҷуб шудааст ва дар сурати фавти ӯ ба ашхосе, ки, тахти саробонии ӯ мебошанд бар иловаи пардохти зиёни дар чунин ҳолатҳо муқарраршуда инчунин кӯмакпулии якдафъавӣ бо тартиб ва андозаи муқарраршудаи санадҳои конунгузории ҷумҳурии Тоҷикистон пардохта мешавад.

Дар ҳолати фавти ҷабрдида ҳуқуқи гирифтани товони зиён ба ашхоси ғайри қобили қор, ки тахти саробонии маҳрум буданд ё то рӯзи фавти ӯ ва гирифтани маблағ аз ин корманд ҳақ доштанд, ҳамчунин тифли маҳрум, ки баъди марги ӯ таваллуд шудааст, мегузарад.

Нафақае, ки бо сабаби фавти саробони оила таъин мегардад, ба ҳисоби ҷуброни зиён дохил намешавад.

Корфармо зиёни маънавиро дар сурати гунаҳкор буданаш ба расидани зиён ба андозаи бо ризоияти ҷабрдида ё шахрванд муайянгардиде, ки ба сабаби фавти ҷабрдида ба гирифтани товони зиён ҳақ дорад, ҷуброн мекунад. Ҳангоми ба миён омадани баҳс андозаи зиёни маънавӣ ба тариқи судӣ муайян карда мешавад.

Моддаи 157. Назорати аз тарафи корманд риоя шудани қоидаю меъёрҳои ҳифзи меҳнат Назорати доимии риоя шудани тамоми талабот, қоидаҳо ва меъёрҳои бехатарии пешбурди қорҳо ва ҳифзи меҳнат аз тарафи кормандон ба зиммаи корфармо аст.

Моддаи 158. Назорати ҳолати ҳифзи меҳнат

Ба ҳолати ҳифзи меҳнат мақоми давлатие назорат мекунад, ки дар фаъолияти худ ба корфармо вобаста нест.

Назорати ҷамъиятии риояи меъёру қоидаҳои ҳифзи меҳнатро иттифоқҳои касаба ва дигар мақомоти намояндагии кормандон ба ӯҳда доранд.

Боби 12. Кафолатҳои иловагӣ барои занон ва ашхосе, ки вазифаҳои оилавӣ доранд

Моддаи 159. Кафолатҳо барои занони ҳомила ва фарзанддор ҳангоми ба қор қабул кардани онҳо

Ба қор қабул накардани занон ва қам қардани музди меҳнати онҳо ба сабаби ҳомиладорӣ ё фарзанддорӣ онҳо манъ аст. Ҳангоми ба қор қабул накардани зани ҳомила ё зане, ки тифли то сесола дорад ва модарони яққаву танҳо, ки фарзандони то чордаҳсола (фарзанди маъҷуби то шонздаҳсола) доранд, корфармо вазифадор аст, ки сабабҳои ба қор қабул накарданаширо ҳаққӣ хабар диҳад. Ашхоси мазкур метавонанд аз сарқашии корфармо барои қабул ба қор ба суд муроҷиат намоянд.

Корфармо вазифадор аст занонро, ки хадамоти шуғли аҳоли бо мақсади бо кор таъмин кардани онҳо мефиристад, ба ҳисоби квотаи муқарраршуда ба кор қабул намояд.

Моддаи 160. Корҳое, ки истифодаи меҳнати занон дар онҳо манъ аст

Занонро дар корҳои зеризаминӣ, дар корҳои вазнин ва корҳои шароиташон зарарнок, ҳамчунин дар корҳои борбардорию боркашии дастии аз меъёри барои онҳо қабулшуда зиёд кор фармудан манъ аст.

Номгуи истехсолот, қору ихтисосҳо ва вазифаҳои шароити қорашон вазнину зарарнок ё хатарнокро, ки истифодаи меҳнати занон дар онҳо манъ аст ва ҳадди ниҳонии меъёри борҳоеро, ки барои занон дастӣ бардоштан ва қашондани онҳо иҷозат дода мешавад, ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 161. Маҳдудияти меҳнати занон дар корҳои шабона

Ба корҳои шабона ҷалб кардани занон, ба истиснои он соҳаҳои хоҷагии халқ, ки ин хеле зарур аст, манъ мебошад.

Ҳангоми ташкили корҳои наздикиҳтисос ба заноне, ки кӯдакони то 14 – сола (кӯдакони маъюби то 16- сола) доранд, бо назардошти имконияти истехсолот имтиёз дода шавад, ки онҳо рӯзона кор кунанд.

Соҳаҳои мушаххаси хоҷагии халқ, истехсолот ва намудҳои алоҳидаи қоре, ки истифодаи меҳнати шабонаи занон дар онҳо иҷозат дода мешавад, аз тарафи ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мегарданд.

Моддаи 162. Маҳдудияти ҷалб кардани занон ба изофақориҳо ва қори рӯзҳои истироҳат ва идҳо, фиристодан ба сафари хизматӣ

Ба корҳои шабона, изофақориҳо ва ба қори рӯзҳои истироҳату ид ҷалб кардан, ба сафари хизматӣ фиристодани занони ҳомила ва заноне, ки тифли то сесола доранд, иҷозат дода намешавад.

Занони фарзандонашон аз се то чордаҳсола (фарзандони маъюбашон то шонздаҳсола) – ро танҳо бо ризоияти ҳудашон ба изофақориҳо ҷалб кардан ё ба сафари хизматӣ фиристодан мумкин аст.

Моддаи 163. Ба қори сабуқтар гузаронидани занони ҳомила ва заноне, ки тифли то якунимсола доранд

Меъёри қорқард, меъёри хизматрасонии занони ҳомила мутобиқи ҳулосаи тиббӣ кам карда мешавад ё онҳо ба қори сабуқтари бе омилҳои номусоиди истехсоли гузаронида, моҳонаи миёнашон аз рӯи қори пешинашон дода мешавад.

То ҳалли масъалаи гузаронидани зани ҳомила ба қори дигари сабуқтари бе омилҳои номусоиди истехсоли ӯ бояд аз қор озод карда, моҳонаи миёнаш барои тамоми рӯзҳои қории бо ин сабаб қорнақардаш дода шавад.

Занони кӯдаконашон то якунимсола дар ҳолатҳое, ки иҷрои қори онҳо барои модарони кӯдакашон ширмак манъ аст ё ба риояи низоми ширмакони имкон намедихад, то ба синни якунимсола расидани кӯдакашон ба қори дигар гузаронида, моҳонаи миёнашон аз рӯи қори собиқаи онҳо дода мешавад.

Моддаи 164. Рухсатии ҳомиладорӣ ва таввалуд

Ба занони ҳомила пеш аз таваллуд ҳафтад рӯзи тақвимӣ ва баъди таваллуд ҳам ҳафтад (дар ҳолати таваллуди мушқил – ҳаштоду шаш ва таваллуди ду ва ё зиёда тифл – як саду даҳ) рӯзи тақвимӣ рухсати дода, барояшон кӯмакпулӣ аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ пардохта мешавад.

Рухсатии ҳомиладорӣ ва таваллуд якҷоя ҳисоб карда, он сарфи назар аз миқдори рӯзҳое, ки занон воқеан то таваллуд истифода кардаанд, дода мешавад.

Моддаи 165. Рухсатии нигоҳубини тифл

Баъди хатми рухсатии ҳомиладорӣ ва таваллуд бо хоҳиши зан барои нигоҳубини кӯдак то ба синни якунимсола расиданаш рухсатӣ дода, барояш кӯмакпулӣ аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоии тамоми ин давра пардохта мешавад.

Бо хоҳиши зан ҳамчунин барои нигоҳубини тифл то ба синни сесола расиданаш рухсатии бепули иловагӣ дода мешавад.

Аз рухсатии нигоҳубини тифл ҳамчунин падари тифл, бибӣ, бобо ё дигар хешу табори тифл ё васие, ки тифлро воқеан нигоҳубин мекунад, пурра ё қисман истифода карда метавонанд.

Бо хоҳиши зан ё ашхосе, ки дар қисми сеюми ҳамин модда зикр шудаад, хангоми дар рухсатии нигоҳубини тифл буданашон метавонанд рӯзи нопурраи корӣ ё дар хона кор карда, аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ кӯмакпулӣ гиранд.

Дар давраи рухсатӣ ҷои кор (вазифа) нигоҳ дошта мешавад.

Рухсатии нигоҳубини кӯдак ба собиқаи умумӣ ва бетанаффус, ҳамчунин ба собиқаи кор аз рӯи ихтисос (ғайр аз ҳолатҳои таъини нафақа бо сабаби шароити махсуси меҳнат) ҳисоб карда мешавад.

Вақти рухсатии нигоҳубини кӯдак ба собиқае, ки ба рухсатии пулии минбаъда ҳуқуқ медиҳад, ҳисоб карда намешавад.

Моддаи 166. Рухсатии ашхосе, ки кӯдакони навзодро фарзандхонд кардаанд ё васии онҳо мебошанд

Ба ашхосе, ки кӯдакони навзодро бевосита аз таваллудхона фарзандхонд кардаанд ё васии онҳо мебошанд, барои давраи фарзандхондӣ (муқаррар шудани васоят) ва то хатми ҳафтад (ҳангоми фарзандхонд кардани ду кӯдаки навзод – яксаду даҳ) рӯзи тақвимӣ аз рӯзи таваллуди кӯдак барояшон рухсатӣ дода, кӯмакпулӣ аз рӯи суғуртаи давлатии иҷтимоии ин давра пардохта, бо хоҳиши онҳо барои то синни якунимсола ва сесола нигоҳубин кардани кӯдакашон (моддаи 165-уми ҳамин кодекс) рухсати иловагӣ дода мешавад.

Моддаи 167. Танаффус барои маконидани кӯдак

Ба заноне, ки кӯдаки то якунимсола доранд, ба ғайр аз танаффус бари истироҳат ва хӯрокхӯрӣ барои маконидани кӯдакашон танаффуси иловагӣ дода мешавад.

Ингуна танаффусҳо камаш баъди ҳар се соат ва ба муддати на камтао аз сӣ дақиқа барои ҳар як танаффус дода мешаванд. Ҳангоми ду ё зиёда аз ин будани кӯдаки то якунимсола муддати танаффус на камтар аз як соат муқаррар карда мешавад.

Танаффусҳо барои маконидани кӯдак ба вақти кори дохил карда, музди миёнаи меҳнат пардохта мешавад.

Бо хоҳиши зани кӯдакдор танаффусҳои ширмакони ба танаффуси истироҳат ва хӯрокхурӣ ё дар шакли чаъмбастшуда ба аввал ё ба охири рӯзи (басти) корӣ бо ихтисори дахлдори рӯзи (басти) корӣ илова карда мешаванд.

Моддаи 168. Муқаррар намудани вақти нопурраи корӣ барои занон ва шахсоне, ки вазифаҳои оилавӣ доранд

Ба хоҳиши зани ҳомила, зане, ки фарзанди то чордаҳсола (фарзанди маъюби то шонздаҳсола) дорад, аз ҷумла онҳое, ки таҳти парастории ӯ ҳастанд ё шахсоне, ки аз рӯи ҳулосаи тиббӣ ба аъзои бемори оила нигоҳубин мекунанд, корфармо вазифадор аст барои онҳо рӯзи нопурраи корӣ ё ҳафтаи нопурраи корӣ муқаррар намояд (моддаи 64-уми ҳамин кодекс).

Моддаи 169. Рӯзи истироҳати иловагӣ

Ба яке аз волидайн (васӣ, сарпараст), ки фарзанди маъюби то шонздаҳсоларо парасторӣ мекунад, моҳе як рӯзи истироҳати иловагӣ дода, музди он ба андозаи музди якрӯза аз ҳисоби маблағи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ пардохта мешавад.

Моддаи 170. Имтиёзҳо барои занон ҳангоми муқаррар намудани навбати рухсатии ҳарсола

Ба занҳои ҳомила ва таваллудкарда рухсатии ҳарсола бо хоҳиши онҳо мутобиқан пеш аз рухсатии ҳомиладорӣ ва таваллуд ё баъди он ва ё баъди рухсатии нигоҳубини кӯдак, сарфи назар аз собиқаи кори онон дар ташкилоти мазкур дода мешавад.

Ба занҳое, ки ду ё зиёда фарзанди то чордаҳсола ё фарзанди маъюби то шонздаҳсола доранд, инчунин ба модарони яккаву танҳое, ки фарзанди то чордаҳсола (фарзанди маъюби то шонздаҳсола) доранд, рухсатии ҳарсола бо хоҳиши онҳо дар фасли тобистон ё дигар вақти барояшон мувофиқ дода мешавад.

Моддаи 171. Рухсатии бепул барои заноне, ки фарзандони то чордаҳсола доранд

Ба заноне, ки ду ё зиёда фарзанди то чордаҳсола (ё фарзанди маъюби то шонздаҳсола) доранд, бо хоҳиши онҳо, ҳар сол ба муддати на камтар аз чордаҳ рӯз рухсатии бепул дода мешавад. Ин рухсатиро ба рухсатии ҳарсола илова карда ё дар даврае, ки бо мувофиқаи корфармо муқаррар шудааст, алоҳида (пурра ё қисм ба қисм) истифода кардан мумкин аст.

Моддаи 172. Кафолатҳо барои занони ҳомила ва фарзанддор ҳангоми қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Шартномаи (қарордоди) меҳнатро бо занони ҳомила ва заноне, ки фарзанди то сесола (модарони танҳо – ҳангоми доштани фарзанди маъюби то шонздаҳсола) доранд, бо ташаббуси корфармо қатъ кардан мумкин нест, ба ғайр аз ҳолатҳои пурра барҳам хӯрдани ташкилот, ки дар ин сурат ба қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ баъди ҳатман ба кор таъмин кардани онҳо иҷозат дода мешавад. Занони зикршударо вориси ташкилоти барҳамхӯрда бо кор таъмин мекунад ва дар сурати набудани ворисон ба онҳо дар интиҳоби кори мувофиқ ва бо кор таъмин кардан мақомоти шуғли аҳоли ҳатман ёрӣ расонда, дар ин давра онҳоро бо кӯмакпулиҳои муқарраркардаи қонун таъмин менамояд.

Корфармо ин занонро ҳамчунин дар ҳолати катъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бинобар гузаштани мӯҳлати он ҳатман бо кор таъмин мекунад. Дар ин давра, аммо на зиёда аз се моҳи хатми мӯҳлати шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ музди меҳнати онҳо нигоҳ дошта мешавад.

Моддаи 173. Кафолату имтиёзот ба ашхосе, ки кӯдаконро бе модар тарбия мекунанд
Кафолату имтиёзоти зани кӯдакёфта (маҳдуд кардаи кори шабона ва изофакориҳо, ба кори рӯзҳои истироҳат ҷалб накардан ва ба сафари хизмати нафиристондан, додани рухсатии иловагӣ, муқаррар намудани низоми имтиёзноки меҳнат ва дигар кафолату имтиёзоте, ки бо қонунҳо ва дигар санади меъёри оид ба меҳнат муқаррар шудаанд) ба падароне, ки кӯдаконро бе модар тарбия мекунанд (дар ҳолати ғавти модар, аз ҳуқуқи модарӣ маҳрум шудан, дуру дароз дар муассисаи таълимӣ будан ва дар дигар ҳолатҳои кӯдакро парасторӣ карда натавонистани модар), ҳамчунин ба васиёни (сарпарасторони) ноболиғон татбиқ мешаванд.

Боби 13. Кафолатҳои иловагӣ барои ҷавонон

Моддаи 174. Синни қабул кардан ба кор

Ашхоси аз понздаҳсола хурд ба кор қабул карда намешавад. Барои омода кардани ҷавонон ба кори истеҳсолот талабагони мактабҳои маълумоти умумӣ, омӯзишгоҳҳои касбии техника, муассисаҳои таълимии миёнаи махсусро ҷихати иҷрои кори сабуке, ки ба салоиматӣ зарар намерасонад ва ҷараёни таълимро ҳалалдор намесозад, дар вақти ҳолӣ, пас аз расидан аз синни чордаҳсолагӣ бо мувофиқаи яке аз волидан ё шахси ивазкунандаи онҳо ба кор қабул кардан мумкин аст.

Тамоми ашхоси аз синни бисту яксола хурд ба кор танҳо баъди муоинанаи пешакии тиббӣ (моддаи 146 – уми ҳамин кодекс) қабул карда мешаванд.

Моддаи 175. Кафолатҳои бо кор таъминкунӣ барои ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд

Корфармо вазифадор аст ҳатмкардагони мактабҳои маълумоти умумӣ ва дигар ашхоси аз ҳаждаҳсола хурдро, ки ҳадамоти шуғли аҳоли бо мақсади бо кор таъмин кардани онҳо мефиристад, ба ҳиссоби квотаи муқарраршуда ба кор қабул намояд.

Мувофиқи квота ба кор қабул накардан манъ аст ва барои ҳалли ин кор ба суд шикоят кардан мумкин аст.

Моддаи 176. Ҳуқуқи меҳнати ноболиғон

Ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд дар муносибатҳои ҳуқуқӣ бо болиғон баробарҳуқуқ мебошанд, аммо дар соҳаи ҳифзи меҳнат, вақти кор, рухсатиҳо ва баъзе шароити дигари меҳнат аз имтиёзоти барои онҳо муқаррарнамудаи ҳамин кодекс, қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҳуқуқии ҷумҳурии Тоҷикистон истифода мебаранд.

Моддаи 177. Корҳое, ки иҷрои онҳо барои ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд манъ аст

Корҳои вазнин ва корҳои шароиташон зарарноку хатарнок, корҳои зеризаминиро иҷро кардани ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд ҳамчунин корҳое, ки ба саломати ё рушди маънавии онҳо зиён расонида метавонад, манъ аст. Барои аз ҳадди барояшон муқарраршуда вазнинро бардоштан ва дастӣ кашондани ин ашхос мумкин нест.

Рӯихати корҳои шароиташон номусоидро ба ҷо овардани ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд ва ҳадди меъёрҳои борро дастӣ бардоштан ва кашондани онҳо бо қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда мешавад.

Моддаи 178. Муддати ихтисоршудаи вақти кори ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд
Давомнокии вақти кори кормандони синни аз понздаҳ то ҳаждаҳ--сола ҳафтае на зиёдтар аз
сиюпанҷ соат ва ашхоси аз чордах то понз-дахсола ҳафтае на зиёдтар аз бисту чор соат
муқаррар карда мешавад.

Давомнокии вақти кори талабагоне, ки дар давоми соли таҳсил дар вақти ҳоли аз таҳсил кор
мекунанд, аз нисфи давомнокии ниҳоии вақти корӣ дар қисми якуми ҳамин модда барои
ашхоси синну соли дахлдор пешбинишуда зиёд буда наметавонад.

Моддаи 179. Додани музди меҳнатӣ кормандони аз ҳаждаҳсола хурд дар сурати кӯтоҳ будани
вақти кори ҳаррӯза

Музди кори кормандони аз ҳаждаҳсола хурде, ки муддати кори ҳаррӯзаашон кӯтоҳ аст, ба
андозаи музди меҳнати кормандони категорияҳои дахлдори муддати кори ҳаррӯзаашон пурра
дода мешавад.

Музди меҳнати талабагоне, ки дар вақти фориғ аз таҳсил дар ташкилотҳо кор мекунанд, аз
ҳисоби муддати кор ё вобаста ба маҳсули меҳнат дода мешавад.

Моддаи 180. Рухсатии ҳарсолаи кормандони аз ҳаждаҳсола хурд

Ба кормандони аз ҳаждаҳсола хурд ҳар сол на камтар аз сӣ рӯзи тақвими рухсатии пулакии
меҳнатӣ дар фасли тобистон ё ҳар вақти дигари барои онҳо мувофиқ дода мешавад.

Агар соли кори, ки барои он рухсатӣ дода мешавад, давраи то ба ҳаждаҳсолагӣ расидани
корманд ва баъди онро дарбар гирад, давомнокии рухсатӣ барои собиқаи кории то расидан ба
ҳаждаҳсолагӣ аз ҳисоби сӣ рӯзи тақвими ва барои собиқаи кории баъди расидан ба
ҳаждаҳсолагӣ дар асосҳои умумӣ ҳисоб карда мешавад.

Моддаи 181. Манъи ба корҳои шабона, изофакориҳо ва кори рӯзҳои истироҳат ва ид чалб
кардани ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд, ҳамчунин ба сафарҳои хизматӣ фиристодани онҳо
Кормандони аз ҳаждаҳсола хурдро ба корҳои шабона ва изофакориҳо, кори рӯзҳои истироҳат
ва ид чалб кардан, ҳамчунин ба сафарҳои хизматӣ фиристодан манъ аст

Моддаи 182. Кафолатҳои иловагӣ барои кормандони аз ҳаждаҳсола хурд ҳангоми қатъи
шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Шартномаи (қарордоди) меҳнатиро бо корманди аз ҳаждаҳсола хурд бо ташаббуси корфармо
ғайр аз риояи тартиби умумӣ танҳо бо мувофиқаи мақоми маҳалли меҳнат ва шуғли аҳоли ва
комиссияи оид ба корҳои нобилиғон қатъ кардан мумкин аст.

Моддаи 183. Қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо талаби волидайн, васиён
(сарпарастон) ё мақомоти ваколатдор

Агар идома додани кор ба саломатии ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд зарарнок ё бо зиёни дигар
вобаста бшад, волидайн ва васиён (сарпарастон), ҳамчунин мақомоти ба ин кор ваколатдор ҳақ
доранд, ки қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатиро талаб намоянд.

Боби 14. Имтиёзҳо барои кормандоне, ки дар баробари кор таҳсил мекунанд

Моддаи 184. Муҳайё кардани шароит барои пешбурди якҷояи кор ва таҳсил

Корфармо вазифадор аст барои маълумоти касбӣ гирифтани дар истехсолот, тақмили ихтисос ё аз истехсолот ҷудо нашуда, дар муассисаи таълимӣ таҳсил кардани кормандон ҷиҳати пешбурди якҷояи кор ва таҳсил шароити зарурӣ муҳайё намояд.

Кафолат ва ҷубронҳои барои кормандони дар баробари кор таҳсилкунанда пешбинишуда танҳо дар ҷойи кори асосӣ дода мешавад.

Моддаи 185. Ташкили таҳсили муттасили касбии корманд

Корфармо вазифадор аст, ки касбомӯзӣ, бозомӯзӣ ва тақмили дониши кормандонро барои соҳиб гаштан ба ихтисоси дуҷум (мучовир) ба роҳ монад, барои бевосита дар истехсолот ё дар муассисаҳои касбомӯзӣ тақмили ихтисос кардани онҳо шароити муҳайё намояд.

Баъди хатми таҳсили касбӣ ба корманд таҳассуси дахлдор (гурӯҳ, дараҷа, категория) – и касбӣ дода, мувофиқи ихтисоси гирифтааш кор пешниҳод карда мешавад.

Маълумоти умумии касбии кормандон ҳангоми баланд бардоштани дараҷа, гурӯҳ ва категорияҳои ихтисосӣ, таъини андозаи музди меҳнат ва ба вазифаи баландтар пешбарӣ кардани онҳо ба эътибор гирифта мешавад.

Моддаи 186. Имтиёзҳо барои кормандоне, ки дар муассисаҳои таълимӣ меҳонанд

Кормандоне, ки дар баробари кор дар муассисаҳои таълимӣ меҳонанд, нақшаҳои таълимиро иҷро менамоянд, бо рухсатии иловагии пулакӣ аз ҷои кор ба ҳафтаи кӯтоҳи корӣ ва дигар имтиёзҳо бо тартиб ва шароити муқарраркардаи қонунҳо ва дигар санади меъёрӣ ҳақ доранд.

Дар созишномаҳо, шартномаҳои коллективӣ ва дигар санади меъёрии ҷузъии (локалии) ташкилотҳо барои кормандоне, ки дар муассисаҳои таълимӣ меҳонанд, аз ҳисоби маблағи ташкилотҳое, ки онҳоро ба таҳсил фиристодаанд, имтиёзҳои иловагӣ муқаррар шуда метавонанд.

Моддаи 187. Имтиёзҳо барои талабагони маълумоти умумӣ

Кормандоне, ки дар мактабҳои маълумоти умумӣ меҳонанд ҳафтаи кӯтоҳи кории на камтар аз як рӯзи корӣ ё ба ҳамон қадар соати корӣ (дар сурати кӯтоҳ кардани рӯзи корӣ дар давоми ҳафта) ҳақ доранд.

Талабагони мактабҳои маълумоти умумӣ дар давоми соли таҳсил на камтар аз 42 рӯзи тақвимӣ ҳангоми шаш рӯз будани ҳафтаи корӣ ё мутобикан ба ҳамон қадар соати корӣ дар сурати ҳафтаи кории панҷрӯза аз кор озод карда мешаванд. Агар ҳафтаи кор аз панҷ рӯз иборат бошад, миқдори умумии соатҳои аз кор озод кардани корманд вобаста ба давомнокии басти кори зимни боқӣ мондани миқдори соатҳои фориғ аз кор тағйир меёбад.

Дар муддати аз кор озод будани талаба ба ӯ аз ҷои кори асосӣ на камтар аз панҷоҳ фоизи музди меҳнат, вале на камтар аз андозаи муқарраршудаи ҳадди ақалли музди меҳнат маош дода мешавад.

Талабагони мактабҳои маълумоти умумӣ ба рухсатии пулакии иловагӣ аз ҷои кори асосӣ барои супоридани имтиҳонҳо ба мӯҳлати на камтар аз андозаи муқарраркардаи қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҷумҳурии тоҷикистон бо нигоҳдории музди миёнаи меҳнат дар давраи рухсатӣ ҳақ доранд.

Моддаи 188. Имтиёзҳо барои талабагони омӯзишгоҳҳои маълумоти умумии касбӣ

Ба кормандоне, ки дар баробари кор дар омӯзишгоҳҳои касбию-техникӣ ё ҳамин ҳел омӯзишгоҳҳои дигар меҳонанд, барои омодагӣ ва супоридани имтиҳонҳо ва талабагоне, ки дар баробари кор дар мактабҳои миёнаи махсус ва олий меҳонанд, барои иҷрои корҳои лабораторӣ, супоридани санчишҳо ва имтиёзҳо омодагӣ ва дифоии лоиҳаи (корҳои) дипломӣ аз ҷониби кор ба муддати на камтар аз андозаҳои муқарраркардаи қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҷумҳурии Тоҷикистон рухсатии иловагӣ ва музди миёнаи меҳнат дода мешавад.

Ба кормандоне, ки дар мактабҳои миёнаи махсус ва олий маълумоти касбӣ мегиранд, ҳар ҳафтаи рӯзҳои қориаш иборат аз шаш рӯз барои тайёри ба машғулият дар давоми даҳ моҳи таълимӣ пеш аз навиштани лоиҳаи (қори) дипломӣ ё супоридани имтиҳоноти ниҳойи камаш як рӯзи аз кор озод ва музди миёнаи меҳнат дода мешавад.

Дар сурати аз панҷ рӯз иборат будани ҳафтаи қори микдори рӯзҳои аз кор озод вобаста ба давомнокии басти қорӣ тағйир ёфта, микдори соатҳои аз кор озод боқӣ мемонад.

Ба кормандоне, ки дар мактабҳои миёнаи махсус ва олий ғоибона меҳонанд, барои пардохти хароҷоти рафтуомад ба маҳалле, ки мактаб воқеъ гардидааст, бо тартиби муқарраркардаи қонунҳо ё дигар санади меъёрии ҷумҳурии Тоҷикистон имтиёз дода мешавад.

Боби 15. Баҳсҳои меҳнати фардӣ

Моддаи 189. Тарафҳо ва мазмуни баҳсҳои меҳнати фардӣ

Баҳсҳои меҳнати фардӣ зиддиятҳои танзим нашудаи байни корфармо ва корманд дар масъалаҳои татбиқи қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат, шароити меҳнат мебошад, ки дар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ, шартнома ва созишномаи коллективӣ пешбинӣ шудааст.

Моддаи 190. Мақомоте, ки баҳсҳои меҳнати фардиро баррасӣ мекунанд

Баҳсҳои меҳнати фардро судҳо баррасӣ мекунанд.

Дар шартномаю созишномаҳои коллективӣ тартиби пеш аз суд дар ташкилотҳо баррасӣ кардани баҳсҳои меҳнати фардӣ пешбинӣ шуда метавонад (моддаи 191 – уми ҳамин кодекс).

Моддаи 191. Тартиби пеш аз суд баррасӣ кардани баҳсҳои меҳнати фардӣ

Дар шартномаю созишномаҳои коллективӣ аз тарафи комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнатӣ, ки дар асоси баробарии байни корфармо ва мақомоти Ҳимоякунандаи манфиати кормандон таъсис дода мешаванд ё аз ҷониби коллективҳои меҳнатӣ интихоб мегарданд ва ё аз тарафи дигар мақомот пеш аз суд дар ташкилот баррасӣ шудани баҳсҳои меҳнати фардӣ пешбинӣ шуда метавонад.

Таъсиси ин комиссияҳо бо шартномаҳо ва созишномаҳои коллективӣ муайян карда, дар айни замон ба корманд ҳуқуқ дода мешавад, ки хоҳ бо комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ муроҷиат кунад ва хоҳ бевосита ба суд. Агар дар шартнома ё созишномаҳои коллективӣ таъсиси комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнатӣ дар ташкилот пешбинӣ нашуда бошад, баҳсҳои меҳнати фардӣ, ки дар ин ташкилот ба миён меоянд, бояд дар суд баррасӣ карда шаванд.

Моддаи 192. Баррасии баҳсҳои меҳнати фардӣ дар судҳо

Баҳсҳои меҳнати фардӣ дар судҳо бо аризаи қасони зерин баррасӣ мешаванд:

- корманд, корфармо ё намояндагоне, ки мафиати онҳоро дар сурати розӣ набуданашон бо қарори комиссияи оид ба баррасии баҳсҳои меҳнатии фардӣ ҳимоя мекунад;
- корманд, агар комиссияи оид ба баррасии баҳсҳои меҳнатии фардӣ таъсис нашуда бошад ё комиссияи мазкур аризаи ӯро дар давоми даҳ рӯзи муқарраршуда баррасӣ накарда бошад;
- прокурор, агар қарори комиссияи оид ба баррасии баҳсҳои меҳнатӣ бо қонунҳо ё дигар санади меъёрӣ ва созишномаҳои оид ба меҳнат муҳолиф бошад.

Дар судҳо бевосита чунин баҳсҳои меҳнатии фардӣ ҳаллу фасл мешаванд:

- оид ба барқарор кардан ба кор, сарфи назар аз асоси қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ва вазифа; оид ба тағйири сана ва тасвияи сабабҳои аз кор озод кардан; оид ба пардохти музд дар давраи ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор ё иҷрои кори каммузд; оид ба ситондани маблағ барои бо гуноҳи корфармо ба таъхир андохтани иҷрои қарори суд дар бораи барқарор кардан ба кор;
- дар бораи аз нав бастанӣ шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ барои мӯҳлати нав ё мӯҳлати номуайян, ба шарт, ки дар қонун ё шартнома ҳуқуқи афзалиятноки тамдиди он зикр шуда бошад;
- доир ба ҳифзи шарафи меҳнатӣ, номус ва эътибори касбии корманд ва доир ба ҷуброни зиёди моддӣ ва маънавии ба ин муносибат ба ӯ расонидашуда;
- оид ба ҷуброни зиёне, ки дар натиҷаи иҷрои ӯҳдадорихои меҳнатӣ ба корманд расидааст ва аз ин саломатии ӯ бад шудааст;
- дар бораи аз тарафи корманд ҷуброн шудани зиёни моддӣ, ки ба амволи ташкилот расидааст.

Бевосита дар судҳо ҳамчунин баҳсҳои зерини меҳнатии фардӣ дар бораи ба кор қабул накардани ин қасон баррасӣ мешавад.

- ашхосе, ки ҳуқуқи худро поймолшуда меҳисобанд;
- ашхосе, ки ба кор аз ташкилоти дигар даъват шудаанд;
- ашхоси дигаре, ки корфармо вазифадор аст бо онҳо мутобиқи қонунҳо ё созишномаи меҳнатӣ шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бандад;
- ашхосе, ки корфармо аз тартиб додани акти фалокат саркашӣ кардааст ё онҳо бо мазмуни акт розӣ нестанд.

Судҳо баҳсҳои меҳнати фардиро низ дар дигар ҳолатҳои пешбининамудаи қонунҳо баррасӣ менамоянд.

Моддаи 193. Таъсиси комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ

Комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ дар ташкилотҳо аз шумораи баробари намояндагии кормандон ва корфармо таъсис дода мешаванд. Намояндагони кормандон ба комиссияи баҳсҳои меҳнати фардӣ дар маҷлиси умумии (конференсияи) ташкилот интихоб карда мешаванд.

Намояндагони корфармо бо фармони роҳбари ташкилот таъин карда мешаванд.

Моддаи 194. Салоҳияти комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ

Комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ мақоми аввалияест, ки баҳсҳои меҳнати фардӣ дар ташкилот рӯйдихандаро, ба истиснои ихтилофоте, ки ҷиҳати баррасии онҳо дар кодекси мазкур ва дигар санади меъёрӣ тартиби дигар муқаррар шудааст, баррасӣ мекунад.

Дар комиссияҳои оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ, бахшҳои ташкилот баҳсҳои меҳнати фардӣ дар ҳудуди ваколатҳои ҳамин бахшҳо баррасӣ шуда метавонанд.

Салоҳият ва тартиби корӣ комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ, ҳамчунин мууроҷиат ба он ва мӯҳлати баррасии баҳсҳо бо низомномаи тасдиқнамудаи маҷлиси олии ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешаванд.

Моддаи 195. Қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ

Қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ бо мувофиқаи байни намояндагони корфармо ва кумитаи иттифоқи касаба ё мақоми дигари намояндагии кормандон қабул карда мешавад.

Қарори комиссия бояд далелнок ва ба қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ, шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ асос ёфта бошад.

Дар қарори комиссия оид ба масъалаҳои пул маблағе, ки корманд ба он ҳақдор аст, бояд аниқ нишон дода шавад.

Қарорро раис ва котиби маҷлис имзо мекунад. Иҷрои ин ҳатмӣ буда, ба тасдиқи он зарурат нест.

Нусхаи қарор дар давоми се рӯзи қабул шудани он ба корманд, корфармо ва кумитаи иттифоқи касаба ё дигар мақоми намояндагии кормандон супурда мешавад.

Аз қарори комиссия дар давоми даҳ рӯз ба суд шикоят кардан мумкин аст.

Моддаи 196. Иҷрои қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ

Қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ бояд аз тарафи корфармо дар муддати се рӯзи баъди гузаштани мӯҳлати даҳрӯза, ки барои шикоят ба суд пешбинӣ шудааст, иҷро гардад.

Агар корфармо қарори комиссияро дар ин мӯҳлат иҷро накунад, комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ ба корманд шаҳодатномае медиҳад, ки эътибори варақаи иҷроияро дорад.

Иҷрокунандаи судӣ қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фардиро дар асоси шаҳодатномае, ки комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ ба корманд додааст ва ӯ ин

шаҳодатномаро дар давоми се моҳи гирифтани ба суд пешниҳод кардааст, ба тариқи маҷбури ба иҷро мерасонад.

Агар корманд шаҳодатномаро бо сабабҳои узрнок дар муддати се моҳи муқарраршуда пешниҳод карда натавонад, комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ, ки шаҳодатномаро додааст, ин муҳлатро барқарор карда метавонад.

Моддаи 197. Барқарор кардани корманд ба кори собиқа, ба ҷои собиқаи кор ва шароитҳои асосии собиқа. Ҷаброни пурраи зиёни моддӣ, ки дар натиҷаи ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор расонида шудааст.

Ҷаброни зарари маънавӣ.

Агар корманд бе асоси қонунӣ ё бо вайрон намудани тартиби муқарраргардида аз кор озод карда ё ғайриқонуни ба кори дигар гузаронида шуда бошад, бояд аз тарафи мақоми баррасикунандаи ихтилофоти меҳнатӣ аз рӯи ихтисос ё вазифае, ки дар шартнома (қарордод) зикр шудааст, бо шартҳои пешини меҳнат дар ташкилот ба ҷои кори собиқааш барқарор карда шавад. Ҳангоми қабули қарори барқарор кардан ба кор, мақома, ки баҳси меҳнати баррасӣ мекунад, ҳамзамон дар бораи пардохтани музди миёнаи меҳнати корманд барои тамоми давраи ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор ё фарқи музди меҳнат дар давраи иҷрои кори каммузд, ҳамчунин оид ба ҷаброни имконпазири зиёни маънавӣ ва дигар хароҷоти иловагии вобаста ба шикоят доир ба гузаронидан ба кори дигар ва аз кор озод кардани ӯ қарор қабул мекунад. Мақоми баррасикунандаи баҳси меҳнати фардӣ бо мувофиқаи корманд, бар ивази ба кор барқарор кардан метавонад ба ғайриқонуни танҳо ҷаброни дар боло нишондодашуда, зиёни моддӣ ва маънавиро ба андозаи на камтар аз музди миёнаи меҳнат ситонад, тасвиия асоси аз кор озод карданро ба тарзи аз кор озод шудан бо хоҳиши худ тағйир диҳад.

Дар сурати эътирофи нодурустии тасвиия аз кор озод кардан ё ба кодекси мазкур ва ё қонуни дигар мувофиқ набудани он мақомоте, ки баҳси меҳнати фардиро баррасӣ мекунад, вазифадор аст онро тағйир диҳад ва дар қарор сабаби аз кор озод карданро мутобиқи тасвиия лозима ва истинод ба моддаи марбутатаи қонун аниқ нишон диҳад. Агар тасвиия нодурусти аз кор озод кардан, ки дар дафтари меҳнатӣ сабт шудааст, барои ба кори нав қабул шудани корманд монеа ба вучуд оварда бошад, мақоми баррасикунандаи баҳсҳои меҳнати фардӣ ҳамзамон дар бораи пардохтани музди миёнаи меҳнати ӯ барои тамоми давраи ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор ва ҷаброни зиёни маънавӣ қарор қабул менамояд.

Моддаи 198. Ҳисоб кардан ва ситонидани музди миёнаи меҳнат барои давраи ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор

Ҳангоми ҳисоби музди миёнаи меҳнат барои давраи ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор он бояд аз тарафи мақоми баррасикунандаи баҳсҳои меҳнати фардӣ мутобиқи қонун индексасия карда шавад.

Ҳангоми ситонидани музди миёнаи меҳнат барои давраи ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор дар ҳолати ғайриқонунӣ аз кор озод кардан, аз кор дур намудан, тасвиия нодурусти сабаби аз кор озод кардан, ки барои қабул шудан ба кори дигар монеа ба вучуд овардааст, маблағҳои зерини гирифтани корманд ҳисоб карда мешаванд: кӯмакпулии аз кор рафтани музди миёнаи меҳнат, ки дар давраи бо кор таъмин шудан нигоҳ дошта мешавад, кӯмакпулӣ барои корношоямии муваққатӣ, стипендияи давраи касбомӯзӣ, бозомӯзӣ ва тақмили ихтисос, пардохти музд барои иҷрои корҳои ҷамъиятӣ, музди меҳнат барои иҷрои кори нав дар ташкилоти дигар, ки корманд дар ҳудуди муҳлати ғайриҳозирии пулакӣ ба он қабул шудааст.

Ҳангоми ғайриқонунӣ ба кор қабул накардан, ба кори дигар гузаронидан, тағйири шартҳои асосии меҳнати корманд бо қарори комиссияи баррасикунондаи баҳсҳои меҳнати фардӣ фарқи музди меҳнати тамоми давраи ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор ё иҷрои кори каммузд пардохта мешавад.

Моддаи 199. Мӯҳлати мурур

Кормандон метавонанд дар давоми се моҳи фаҳмидани он, ки ҳуқуқашон вайрон шудааст ё мебоист дар ин бора хабардор мешудаанд, ба комиссияи ба баҳсҳои меҳнати фардӣ муроҷиат намоянд.

Барои муроҷиат кардан ба суд мӯҳлатҳои зерин муқаррар мешаванд:

- аз рӯи баҳсҳои ба кор барқарор намудан – як моҳ аз рӯзи ба корманд супорида шудани нусхаи фармони аз кор озод кардан (ба кори дигар гузаронидан) ё дафтарчаи меҳнати;

- аз рӯи баҳсҳои ҷуброни зиёни моддие, ки корманд ба ташкилот расонидааст, як сол аз рӯзе, ки корфармо зиёни расонидашударо ошкор сохтааст;

- аз рӯи баҳсҳои дигари меҳнати фардӣ - се сол аз рӯзе, ки корманд вайрон шудани ҳуқуқи ҳудро фаҳмидааст ё бояд мефаҳмид.

Мӯҳлати мурури даъво ба даъвоҳои зерин дахл надоранд:

- ба даъвоҳои оиди муҳофизати ҳуқуқи шахсии ғайриамволӣ ва дигар неъматҳои ғайримоддӣ, ба ғайр аз ҳолатҳои пешбининамудаи қонун;

- ба даъвоҳои оиди талофии зиёне, ки ба ҳаёт ва саломатии корманд расонида шудааст. Аммо даъвоҳои, ки баъди се соли ҳуқуқдор шудан ба талофии чунин зиён пешниҳод мешаванд, барои на зиёдтар аз се соли пеш аз пешниҳоди даъво қонеъ мешаванд.

Ҳангоми гузаштани мӯҳлати мурури даъво бо сабабҳои узрнок суд ва ё комиссияи баррасии баҳсҳои меҳнати фардӣ метавонанд мӯҳлати гузаштаро барқарор намоянд.

Моддаи 200. Озод намудани корманд аз харочоти суд

Ҳангоми бо масъалаҳои меҳнати ба суд муроҷиат кардан корманд пардохти харочоти суд ба ғайридаи давлат озод карда мешавад.

Моддаи 201. Иҷрои бетаъхирӣ баъзе қарорҳои суд оид ба парвандаҳои меҳнати

Қарори суд дар бораи ба кор барқарор намудан, ҳамчунин дар бораи тағйири сана ва тасвири сабабҳои аз кор озод кардани корманд бояд бетаъхир иҷро шавад.

Ҳангоми аз тарафи корфармо бо таъхир иҷро шудани чунин қарор суд таъинот мебарорад, ки музди миёнаи меҳнат ё фарқи музди миёнаи меҳнати корманд барои тамоми давраи ба таъхир андохтани иҷрои қарор пардохта шавад. Ҳамчунин қарори суд дар бораи ситонидани музди меҳнат бояд зуд, аммо дар давоми на зиёдтар аз се моҳ иҷро гардад.

Суд метавонад иҷрои бетаъхирӣ пурра ё қисм ба қисми қароро оиди дигар парвандаҳои меҳнати талаб намояд.

Моддаи 202. Конё сохтани даъвоҳои пулии корманд

Даъвоҳои асосноки пулии кормандро мақоме, ки баҳсҳои меҳнатии фардиро баррасӣ мекунад, пурра конё мегардонад.

Моддаи 203. Ба ўҳдаи шахси мансабдор гузоштани ҷавобгарии моддие, ки дар қатъи ғайриқонунии шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ё ба ғайриқонунӣ ба кори дигар гузаронидани корманд айбдор аст

Дар сурати аз тарафи шахси мансабдор ба корфармо расонида шудани зиёни марбуд ба пардохти музди меҳнат ба корманде, ки ғайриқонунӣ аз кор озод карда шудааст ё ба корманде, ки ғайриқонунӣ ба кори дигар гузаронида шудааст, суд ҷуброни зиёнро ба ўҳдаи шахси мансабдор мегузорад. Агар шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо роҳи ошкоро вайрон кардани қонун қатъ шуда, корманд ба кори дигар гузаронда шуда бошад ва ё шахси мансабдор иҷрои қарори судро дар бораи ба кор барқарор кардани корманд ба таъхир андохта бошад, ўҳдадории ҷуброни зиён ба зиммаи шахси мансабдор вогузор мешавад.

Андозаи ҷуброни зиён аз маоши семоҳаи шахси масабдор зиёд буда наметавонад.

Моддаи 204. Маҳдудият дар мавриди гардонидани иҷрои қарор оиди парвандаҳои меҳнатӣ

Иҷрои қарори судро доир ба парвандаҳои меҳнатӣ (дар бораи ба кор барқарор кардан, конё гардонидани даъвоҳои пулӣ), ки эътибори қонунӣ пайдо кардааст, хангоми ба тариқи назорати судӣ бекор карда шудани қарори суд танҳо дар ҳолати ба маълумоти бардурӯғи корманд ё санади қалбакии аз тарафи ӯ пешниҳодшуда асос ёфтани қарори бекоркардашуда гардонидан мумкин аст.

Боби 16. Баҳсҳои меҳнатии коллективӣ

Моддаи 205. Маҳфуми баҳсҳои меҳнатии коллективӣ ва тартиби ҳаллу фасли онҳо

Баҳсҳои меҳнатии коллективӣ – муҳолифатҳои танзимнашудаи байни корфармоён (иттиҳодияҳои корфармоён) ва коллективҳои кормандон (намояндагони кормандон) дар масъалаҳои муқаррар намудан ва тағйир додани шароити меҳнат дар ташкилотҳо, бастанӣ шартномаю созишномаҳои коллективӣ ва иҷрои онҳо, ҳамчунин дар мавриди татбиқи муқаррароти қонунҳо ва дигар санади меъёрии ҳуқуқӣ, шартномаю созишномаҳои коллективӣ мебошанд.

Тартиби ҳаллу фасли баҳсҳои меҳнатии коллективӣ бо ҳамин кодекс, қонун, шартномаю созишномаҳои коллективӣ танзим мешавад.

Моддаи 206. Пешниҳоди талабҳои кормандон

Ба пешниҳоди талабҳо кормандон ва намояндагони онҳо ҳуқуқ доранд.

Талабҳои кормандон дар маҷлиси (конференсия) кормандон пешниҳод карда мешаванд. Кормандон дар баробари пешниҳоди талабҳо барои иштирок кардан дар ҳаллу фасли баҳси меҳнатии коллективӣ намояндагони ваколатдори худро таъин мекунанд.

Намояндагони кормандон талабҳояшонро бо тартиби муқаррарнаму-даи оиннома ва ё қарори маҷлиси (конференсия) кормандоне, ки мақоми намояндагиро таъсис додааст, пешниҳод мекунанд.

Талабҳо ҳаттӣ пешниҳод карда, ба корфармо фиристода мешаванд.

Моддаи 207. Намояндагони кормандон ва корфармоён дар баҳсҳои меҳнатии коллективӣ Мақомоти иттифоқҳои касаба ва иттиҳодияҳои онҳо, ки мувофиқи оинномаҳои намояндаи ваколатдоранд, дигар мақомоти намояндагоне, ки маҷлиси (конференсияи) кормандон таъсис додааст ва ваколатдор сохтааст, намояндагони кормандон мебошанд.

Намояндагони корфармоён роҳбарони ташкилотҳо ё дигар шахсони мувофиқи оинномаи ташкилот ваколатдор, мақомоти ваколатдори ассосиацияҳо ё иттиҳодияҳои корфармоён мебошанд.

Моддаи 208. Миёнаравӣ

Миёнарав бо мувофиқаи тарафҳо интихоб карда мешавад ва ӯ дар гузаронидани гуфтушунид ва ҳосил гардидани созиш ба онҳо ёрӣ мерасонад.

Миёнарав ҳақ дорад барои иҷрои вазифаҳои аз тарафҳо тамоми маълумоти ҳуҷҷатҳои заруриро талаб карда гирад.

Миёнарав ҳақ надорад маълумоти махфиро, ки барои иҷрои вазифаҳои гирифтааст, фаш намояд.

Қоидаи миёнаравро тарафҳо бо ризоияти миёнарав муайян мекунанд. Миёнарав баъди кӯшиши ошӣ кунонидани тарафҳо ба онҳо оиди ҳаллу фасли баҳс (низоъ) тавсиянома навишта медиҳад.

Агар ҳеҷ кадоми тарафҳо дар давоми даҳ рӯз тақлифи миёнаравро рад накарда бошад ва ё агар тарафҳо қаблан оиди иҷрои ин тавсиянома созишнома имзо карда бошад ва ё агар тарафҳо қаблан оиди иҷрои ин тавсиянома созишнома имзо карда бошанд, он барои тарафҳо вочиб мегардад.

Моддаи 209. Ҳақамияти меҳнатӣ

Агар дар комиссияи оштидиҳӣ тарафҳои баҳси (низои) меҳнатии коллективӣ дар давоми даҳ рӯз созиш намоянд, бо иштироки ҳукумати ноҳия ё шаҳр ҳақамияти меҳнатӣ таъсис дода мешавад.

Ҳайати ҳақамияти меҳнатиро аз рӯи ҳар баҳс (низоъ) микдоран ва узван тарафҳо муайян мекунанд. Раиси ҳақамияти меҳнатӣ бо созишномаи тарафҳо аз ҷумла аъзои ҳамин ҳақамияти меҳнатӣ тасдиқ карда мешавад.

Ба ҳайати ҳақамияти меҳнатӣ вакилони халқ, намояндагони мақомоти иттифоқҳои касаба, мақомоти оид ба меҳнат ва шуғли аҳоли, мутахассисони коршинос ва шахсони дигар дохил шуда метавонанд.

Ҳақамияти меҳнатӣ баҳси меҳнатии коллективиро бо иштироки ҳатмии намояндагони тарафҳо ва дар мавриди зарурат бо намояндагони мақомоти дигари манфиатдор ҳаллу фасл мекунанд.

Ҳақамияти меҳнатӣ бояд дар давоми даҳ рӯзи таъсис ёфтани қарор қабул намояд.

Агар тарафҳо қаблан дар бораи иҷрои қарор созишнома имзо карда бошанд, қарори ҳақамияти меҳнатӣ вочиб аст.

Тарафҳо ва мақомоти оштидиҳанда вазифадоранд, ки барои рафъи сабаби ҳолатҳое, ки боиси баҳси (низои меҳнатии коллективӣ гаштаанд, тамоми имкониятҳоро истифода намоянд.

Агар комиссияи оштидеҳ ва ҳақамияти меҳнатӣ ихтилофи тарафҳоро танзим гардонида натавонад, сабабҳои инро ба коллективӣ меҳнатӣ ё иттифоқи касаба навишта мефиристад. Дар ин ҳолат коллективӣ меҳнатӣ ё иттифоқи касаба ҳақ доранд барои иҷрои талабҳое, ки мувофиқи моддаи 206-уми ҳамин кодекс дар миён гузошта шудаанд, тамоми воситаҳои пешбиникардаи қонунро то ҳуди пурра ё қисман бас кардани қор (ба қор набаромадан, иҷро накардани вазифаҳои меҳнатӣ) дар ташкилот, муассиса, ташкилот корпартой (қоршиканӣ)-ро истифода барад.

Моддаи 210. Баррасии судии баҳсҳои меҳнатии коллективӣ

Баҳсҳои меҳнатии коллективӣ дар мавриди татбиқи қонунҳо ва дигар санади меъёрии оид ба меҳнат (иҷро накардан ё вайрон намудани онҳо) бо аризаи намояндагони яке аз тарафҳо бояд дар суд барраси гардад.

Ҳангоми баррасии аризаҳо дар суд ва иҷрои қарорҳои он қоидаҳо ва мӯҳлатҳое, ки дар ҳамин кодекс барои баҳсҳои меҳнатии фардӣ муқарар шудаанд, истифода мегарданд.

Моддаи 211. Корпартой

Агар баҳсҳои меҳнатии коллективӣ бо чораҳои оштидиҳӣ ҳаллу фасл нашуда бошанд, ё қорфармо аз чораҳои оштидиҳӣ саркашӣ намояд ва ё созишҳои дар рафти ҳаллу фасли баҳс ҳосилшударо иҷро накунад, қормандон ҳақ доранд, ки воситаҳои дигари ҳаллу фасли баҳс (митинг, намоиш ва иқдомҳои дигари оммавӣ) – ро то ҳуди татбиқи охири чораи ҳаллу фасли баҳси меҳнатӣ – қорпартоиро истифода баранд.

Қарори қорпартой қардан дар маҷлиси (конференцияи) коллективи меҳнатӣ ё мақоми дахлдори намояндагии қормандони ташкилот бо овоздиҳии пинҳонӣ қабул карда мешавад ва агар ба тарафдорӣ ин қарор камаш аз се ду ҳиссаи аъзои коллективӣ дар маҷлис ҳузурдошта (мақоми намояндагии қормандони ташкилот) ё аз се ду ҳиссаи вакилони конференция намояндагони коллективӣ меҳнатӣ, дар сурати дар маҷлис мавҷуд будани қворуми аз нисф зиёди аъзои коллективи меҳнатӣ (мақоми намояндагии қормандони ташкилот) ва ё аз се ду ҳиссаи вакилони конференция овоз дода бошанд, он қабул мегардад.

Қорпартоиро як шахс ё гурӯҳи ашхосе, ки аз тарафи коллективӣ меҳнатӣ ё мақоми дахлдори намояндагии қормандони ташкилот вақолатдор шудаанд, роҳбарӣ мекунад.

Қорфармо аз оғози қорпартой ва мӯҳлати имконпазири он камаш ду ҳафта пеш бояд хатти огоҳ қарда шавад.

Агар қорпартой ба ҳаёт ва саломатии одамон, амният ва қобилияти мудофиавии давлат хатари чиддӣ ба вучуд оварад, ҳуқуқи қорпартой метавонад маҳдуд қарда шавад. Маҳдуд сохтани ҳуқуқи қорпартой бо қонунҳои ҷумҳурии тоҷикистон муқаррар қарда мешавад.

Қонунӣ ё ғайриқонунӣ будани қорпартоиро суд муқаррар мекунад.

Моддаи 212. Кафолатҳо ва ҷабронҳо ба кормандоне, ки корпартоӣ мекунад
Ширкат дар корпартоӣ ихтиёрӣ аст. Ҳеҷ кас наметавонад ба ширкат кардан ё накардан дар корпартоӣ маҷбур карда шавад.

Ширкати корманд дар корпартоӣ (ба истиснои ширкат дар корпартоӣҳои ғайриқонунӣ) ҳамчун вайрон кардани интизоми меҳнат баррасӣ шуда ё барои бекор кардани шартномаи (қарордодӣ) меҳнатӣ асос шуда наметавонад.

Маоши кормандоне, ки дар корпартоӣ ширкат накардаанд, аммо бо сабаби он имконияти иҷрои кори худро надоштанд, на камтар аз ҳадди ҳолати бекорӣ, ки ба он корманд гунаҳкор нест, дода мешавад.

Агар дар шартнома оиди ҳаллу фасли баҳс (низоъ) тартиби дигар пешбинӣ нашуда бошад, он гоҳ барои давраи корпартоӣ музди меҳнати кормандони дар он ширкаткарда дода намешавад.

Кумитаи иттифоқи касаба ё дигар мақоми дахлдори намоёндагии кормандон ҳақ доранд, ки аз ҳисоби пардохтҳои ихтиёрӣ ва хайрияҳои фонди корпартоӣ, ҳамчунин фонди махсуси суғурта таъсис диҳад,

Моддаи 213. Ҷавобгарии корфармо барои вайрон кардани қонун дар дар бораи баҳсҳои меҳнати коллективӣ

Аз корфармо, ки дар комиссияи оштидихӣ иштирок кардан намехоҳад ё барои таъхир ёфтани иҷрои қарорҳои мақомоти оштидихӣ гунаҳгор аст, барои ҳар рӯз баъди гузаштани мӯҳлати муқарраргардида то даҳ маоши ҳадди ақал аз тариқи суд ҷарима ситонида мешавад.

Аз корфармо, ки барои иҷро накардани ўҳдадорӣ созишномаи дар натиҷаи чораи оштидихӣ ҳосилгардида ё худ барои ба ҷо наовардани қарори суд оиди баҳси меҳнати коллективӣ гунаҳгор аст, то сад маоши ҳадди ақал аз тариқи суд ҷарима ситонида мешавад.

Бо талаби иттифоқи касаба, мақоми дигари намоёндагии кормандон мақоми идораи хоҷагӣ вазифадор аст, ки то ҳуди аз вазифа озод кардани роҳбаре, ки бо гуноҳӣ ба баҳси меҳнати коллективӣ рӯй додааст, чораи таъсирбахш андешад.

Моддаи 214. Масъулияти кормандон барои корпартоӣҳои ғайриқонунӣ

Ташкили корпартоӣ, ки суд онро ғайриқонунӣ донистааст, ё худ иштирок дар он вайрон кардани интизоми меҳнат буда, боиси андешидани чораҳои муҷозоти интизомии пешбиникардаи қонунгузорӣ шуда метавонад.

Шахсоне, ки мардумро бо роҳи зӯрӣ ё таҳдид ба корпартоӣ маҷбур месозанд, тибқи қонунгузорию ҷиноятӣ ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Зиёни ба мулкдор аз корпартоӣ ғайриқонунӣ расида, ки бо қарори коллективи меҳнатӣ гузаронида шудааст, аз фонди истеъмолии ташкилот аз тариқи суд ҷаброн карда мешавад.

Агар корпартоӣ ғайриқонунӣ бо ташаббуси иттифоқи касаба гузаронида шуда бошад, зиён бо назардошти амволи иттифоқи касаба ба андозаи муайяннамудаи суд аз ҳисоби он ҷаброн карда мешавад.

Шахсоне, ки ҳомии манфиати тарафҳо буда, қоидаҳои дар ин кодекс пешбинишударо вайрон кардаанд, мувофиқи қонунгузори амалкунанда ба ҷавобгарии маъмури қашада мешаванд.

Боби 17. Суғуртаи иҷтимоӣ

Моддаи 215. Шаклҳои суғуртаи иҷтимоӣ

Суғуртаи иҷтимоии қормандон дар ду шакл сурат мегирад: суғуртаи иҷтимоии давлатӣ ва суғуртаи иҷтимоии ихтиёрӣ.

Суғуртаи иҷтимоии давлатӣ бидуни истисно ба тамоми ашхосе, ки бо шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ қор меқунанд, дахл дорад. Маблағи суғуртаи иҷтимоии давлатӣ аз ҳисоби ҳиссаҳое, ки қорфармо меқардозад, мадохилот аз бучети давлатӣ ва дигар мадохилоти муайянқардаи қонун ташаққул меёбад. Қормандон ҳиссаи ҳудро ба фонди суғурта бо тартиб ва андозаи муайянқардаи қонун меқардозанд.

Суғуртаи иҷтимоии ихтиёрӣ тавассути фондҳои ғайридавлатии суғурта, ки аз тарафи ташқилотҳо, қоллективҳои шаҳрқандон ва иттиҳодияҳои қамъиятӣ таъсис ёфта меқавонад, амалӣ меқардад.

Моддаи 216. Намудҳои таъминот аз ҳисоби суғуртаи иҷтимоии давлатӣ

Маблағи суғуртаи иҷтимоии давлатӣ барои қўмақпулиҳо (қўмақпулиҳои қорношоямии мувақатӣ, қомиладорӣ ва таваллуд, дафн, қўмақпулиҳои оилавӣ ва дигар қўмақпулиҳое, ки қонун ва санадҳои меъёрии қумҳурии тоҷикистон муайян қардаанд) дар ҳолати бесаробон мондани оила, барои собиқаи қории баъзе қатегорияҳои қормандон, барои табобат дар санаторияву қурорт, ташқили истироҳати қормандон ва аъзои оилаи онҳо, ҳўроқи парҳезӣ, ҳизматрасонии тиббӣ мувофиқи полиси суғурта барои дигар пардохтҳо қиҳати тадбирҳои солимқардонӣу профилактикӣ, ки бо қонуни қумҳурии тоҷикистон муайян шудааст, харқ қарда мешавад. Харқи маблағи суғуртаи иҷтимоии давлатӣ ба мақсадҳои пешбиниқарадаи қонун манъ аст.

Аз фонди суғурта қарздор будани қорфармо қормандро аз ҳуқуқи таъмини ў аз ҳисоби маблағи суғуртаи иҷтимоии давлатӣ маҳрум намесозад.

Дар созишномаҳо ва шартномаҳои қоллективӣ аз ҳисоби маблағи ҳудии қорфармо ва ҳиссаҳои ихтиёрӣи қормандон андозаҳои зиёдтари пардохтҳо, ҳамқунин пардохтҳои иловагии иҷтимоӣ пешбини шуда меқавонанд.

(моддаҳои 217 – 224 ҳориқ қарда шудаанд бо қ қт аз 3.03.06с №158)

Боби 18. Масъулият барои риоя нақардани қонуни меҳнат

Моддаи 225. Мақомоти назорати риоя шудани қонунҳои меҳнат

Назорати давлатии риояи қонунҳои меҳнат ва қоидаҳои ҳифзи меҳнат аз тарафи мақоми давлатии маҳсус вақолатдоршуда ва инспексияҳои дар фаъолияти ҳуд ба қорфармо тобеънабуда ба амал бароварда мешавад.

Мақлиси олии қумҳурии тоҷикистон, мақлисиҳои вақилони ҳалқи вмабқ, вилоятҳо, шаҳру ноҳияҳо ва тамоми ҳуқуматҳо риоя шудани қонунҳои меҳнатро бо тартиби пешбиниқамудай қонунҳои қумҳурии тоҷикистон назорат меқунанд.

Вазоратҳо, қумитаю идораҳои давлатӣ риоя шудани қонунҳои меҳнатро дар ташқилотҳои тобеашон бо мақомоти ҳуд назорат меқунанд.

Аниқ ва яхела ичро гардидани қонунҳои меҳнатро дар ҳудуди ҷумҳурии тоҷикистон прокурори генералии ҷумҳурии тоҷикистон ва прокурорҳои поёнии тобеи ӯ мукамал назорат мекунанд.

Моддаи 226. Назорати давлатии пешбурди бехатарии кор дар саноат

Ба риоя шудани қоидаҳои пешбурди бехатарии кор дар соҳаҳои алоҳидаи саноат ва баъзе объектҳо (дар баробари инспексияи техникаи иттифоқҳои қасаба) кумитаи давлатии ҷумҳурии тоҷикистон оид ба назорати пешбурди бехатарии кор дар саноат ва назорати қонунҳои ҷумҳурии тоҷикистон ва мақомоти маҳаллии он назорати давлатӣ мекунад.

Ин назорат дар соҳаҳо ва корҳои ҷудогона бо муқаррароти муайяннамуда дар бораи кумитаи давлатии ҷумҳурии тоҷикистон оид ба назорати пешбурди бехатарии кор дар саноат ва назорати қонунҳои ҷумҳурии тоҷикистон амалӣ мешавад.

Моддаи 227. Назорати ҷамъиятии риоя шудани қонунҳои меҳнат

Назорати ҷамъиятии риоя шудани қонунҳои меҳнат ва қоидаҳои ҳифзи меҳнат бар зиммаи иттифоқҳои қасаба ва ҳамчунин бар души инспекторон ва комиссияҳои мақоми дахлдори интихобии иттифоқи қасабаи ташкилот ё мақоми дигари намояндагии қормандон аст.

Назорати ҷамъиятии санитарӣ ба зиммаи инспекторони ҷамъиятии санитарии ташкилот мебошад.

Моддаи 228. Масъулияти риоя накардани қонунҳои меҳнат

Шахсони мансабдоре, ки ба риоя накардани қонунҳои меҳнат гунаҳкоранд, бо тартиби муқарраркардаи қонунгузори ҷумҳурии тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Қонуни ҷумҳурии тоҷикистон

113. Дар бораи қабули кодекси меҳнати ҷумҳурии тоҷикистон

Маҷлиси олии ҷумҳурии тоҷикистон қарор мекунад:

1. Кодекси меҳнати ҷумҳурии тоҷикистон қабул карда шавад.

2. Аз 15 май соли 1997 безътибор дониста шаванд:

Қонуни ҷумҳурии тоҷикистон аз 16 июни соли 1972 «дар бораи тасдиқ кардани кодекси қонунҳои оид ба меҳнати ҷумҳурии тоҷикистон» (ведомостҳои совети олии РСС тоҷикистон, соли 1972, № 12, моддаи 90);

Моддаи 3 фасли 2 қонуни ҷумҳурии тоҷикистон аз 24 апрели соли 1990 «дар бораи ҷавобгарӣ барои ноустувор гардонидани вазъи ҷамъиятию сиёсии республика» (ведомостҳои совети олии РСС тоҷикистон, соли 1990, № 9, моддаи 150);

Фасли 4 қонуни ҷумҳурии тоҷикистон аз 27 июни соли 1991 «дар хусуси даровардани тағйироту иловаҳо ба баъзе санадҳои қонунии ҷумҳурии тоҷикистон» (ведомостҳои совети олии РСС тоҷикистон, соли 1991, № 14, моддаи 237);

Моддаи 4 қонуни ҷумҳурии тоҷикистон аз 10 сентябри соли 1991 «дар бораи даровардани тағйироту иловаҳо ба баъзе санадҳои қонунии ҷумҳурии тоҷикистон» (ахбори шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон, соли 1991, № 18, моддаи 244);

Фасли 2 қонуни ҷумҳурии тоҷикистон аз 3 январи соли 1992 «дар бораи тадбирҳои мустаҳкам намудани интизоми меҳнат» (ахбори шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон, соли 1992, № 2, моддаи 12);

Қонуни ҷумҳурии тоҷикистон аз 14 марти соли 1992 «дар бораи даровардани тағйироту иловаҳо ба кодекси қонунҳои оид ба меҳнати ҷумҳурии тоҷикистон» (ахбори шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон, соли 1992, № 10, моддаи 141);

Фасли 1 фармони раёсати шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон аз 6 июни соли 1993 «дар бораи дохил намудани тағйироту иловаҳо ба баъзе санадҳои қонунгузории ҷумҳурии тоҷикистон»;

Моддаи 1 фармони раёсати шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон аз 10 декабри соли 1993 «дар бораи дохил намудани тағйироту иловаҳо ба баъзе санадҳои қонунгузории ҷумҳурии тоҷикистон»; (ахбори шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон, соли 1993, № 23-24, моддаи 536);

Моддаи 1 фармони раёсати шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон аз 29 январи соли 1994 «дар бораи даровардани тағйирот ба баъзе санадҳои қонунгузории ҷумҳурии тоҷикистон»; (ахбори шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон, соли 1994, № 2, моддаи 50);

Фармони раёсати шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон аз 18 июни соли 1994 «дар бораи дохил кардани тағйироту иловаҳо ба кодекси қонунҳои оид ба меҳнати ҷумҳурии тоҷикистон» (ахбори шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон, соли 1994, № 9-12, моддаи 184);

Қонуни ҷумҳурии тоҷикистон аз 21 июли соли 1994 «оид ба тасдиқ намудани фармонҳои раёсати шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон дар бораи дохил намудани тағйирот ва иловаҳо ба баъзе санадҳои қонунгузории ҷумҳурии тоҷикистон» дар қисмати тасдиқи фармони раёсати шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон аз 18 июни соли 1994 «дар бораи дохил кардани тағйирот ва иловаҳо ба кодекси қонунҳои оид ба меҳнати ҷумҳурии тоҷикистон» (ахбори шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон, соли 1994, № 15-16, моддаи 270);

Фармони раёсати шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон аз 27 октябри соли 1994 «дар бораи дохил намудани тағйирот ва иловаҳо ба кодекси қонунҳои оид ба меҳнати ҷумҳурии тоҷикистон» (ахбори шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон, соли 1944, № 19 - 20, моддаи 415);

Қонуни ҷумҳурии тоҷикистон аз 1 декабри соли 1994 «оиди тасдиқи фармонҳои раёсати шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон «дар бораи дохил кардани тағйироту иловаҳо ба баъзе санадҳои қонунгузории ҷумҳурии тоҷикистон» дар қисмати тасдиқи фармони раёсати шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон аз 27 октябри соли 1994 «дар бораи дохил кардани тағйироту иловаҳо ба кодекси қонунҳои оид ба меҳнати ҷумҳурии тоҷикистон» (ахбори шӯрои олии ҷумҳурии тоҷикистон, соли 1994, № 23-24, моддаи 466).

Президенти ҷумҳурии тоҷикистон Э. Раҳмонов

ш. Душанбе, 15 май соли 1997, №417

Қарори Маҷлиси олии ҷумҳурии тоҷикистон 114 оиди
мавриди амал қарор додани кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон

Маҷлиси олии ҷумҳурии тоҷикистон қарор мекунад:

1. Кодекси меҳнати ҷумҳурии тоҷикистон пас аз интишори расмиаш мавриди амал қарор дода шавад.
2. То мутобиқ намудани санадҳои қонунгузорӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҷумҳурии тоҷикистон ба кодекси мазкур санадҳои қонунгузорию меъёрии амалкунандаи ҷумҳурии тоҷикистон, ки хилофи кодекси мазкур нестанд, амал мекунанд.
3. Ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистон дар давоми се моҳ:
 - А) тақлифхояшро доир ба мутобиқ намудани қонунгузорию амалкунандаи ҷорӣ бо кодекси меҳнати ҷумҳурии тоҷикистон барои барраси ба маҷлиси олии ҷумҳурии тоҷикистон пешниҳод менамояд;
 - Б) қарорҳои ҳукумати ҷумҳурии тоҷикистонро ба кодекси меҳнати ҷумҳурии тоҷикистон мутобиқ гардонад;
 - В) аз тарафи вазоратҳо ва идораҳои ҷумҳурии тоҷикистон бекор кардани санадҳои меъёриашонро, ки хилофи кодекси меҳнати ҷумҳурии тоҷикистон мебошанд, таъми намоянд;
 - Г) низомномаҳо «дар бори комиссияҳо оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ» барои баррасии маҷлиси олии ҷумҳурии тоҷикистон пешниҳод намоянд.

Раиси маҷлиси олии Ҷумҳурии Тоҷикистон С. Раҷабов

ш. Душанбе, 15 май соли 1997 №417

Боби 1. Муқарароти умумӣ

Моддаи 1. Муносибатҳои, ки қонунгузорию меҳнат танзим менамояд

Моддаи 2. Манбаҳои танзимкунандаи муносибатҳои меҳнатӣ ва муносибатҳои ба онҳо вобаста

Моддаи 3. Таносуби танзими қонунӣ ва шартномавии муносибатҳои меҳнатӣ

Моддаи 4. Ҳуқуқҳои асосии меҳнатӣ ва вазифаҳои қорманд

Моддаи 5. Ҳуқуқ ва вазифаҳои асосии қорфармо

Моддаи 6. Хусусиятҳои танзими ҳуқуқии меҳнати гурӯҳҳои алоҳидаи қормандон

Моддаи 7. Манъи маҳдудсозии ҳуқуқ дар муносибатҳои меҳнатӣ

Моддаи 8. Манъи меҳнати маҷбурӣ

Моддаи 9. Ҳифзи ҳуқуқии меҳнати қормандон

Моддаи 10. Идораи давлатӣ дар соҳаи меҳнат

Моддаи 11. Шартномаҳои байналмилалӣ

Моддаи 12. Татбиқи қонунҳои меҳнат нисбат ба шахрвандони хориҷӣ, шахсони бетабаа ва ташкилотҳои хориҷӣ

Моддаи 13. Баҳисобгирри мӯҳлате, ки кодекси мазкур пешбини намудааст

Моддаи 14. Амали замони қонунҳо оид ба меҳнат

Моддаи 15. Мафҳумҳои асосӣ

Боби 2 Коллективи меҳнатӣ. Намояндагии манфиатҳои кормандон

Моддаи 16. Коллективи меҳнатӣ

Моддаи 17. Намояндагии кормандон дар ташкилот

Моддаи 18. Ҳуқуқҳои мақомоти намояндагӣ дар ташкилот

Моддаи 19. Манъи ҳалалрасонӣ ба фаъолияти қонунии мақомоти намояндагии кормандони ташкилот

Моддаи 20. Вазифаи корфармо нисбат ба мақомоти намояндагии кормандон

Моддаи 21. Кафолатҳои иловагии меҳнатӣ барои аъзоёни мақомоти намояндагии кормандон

Моддаи 22. Мақомоти намояндагии корфармоён

Боби 3 Шартномаҳо ва созишномаҳои коллективӣ

Моддаи 23. Мақсади бастанӣ шартномаҳо ва созишномаҳои коллективӣ

Моддаи 24. Назорати иҷроӣ шартнома ва созишномаи коллективӣ

Моддаи 25. Масъулият барои иҷро накардани қонунҳо оид ба шартномаҳо ва созишномаҳои коллективӣ

Боби 4 Шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 26. Мафҳуми шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 27. Тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 28. Озод будани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 28(1). Муқаррароти умумӣ оиди дар ду (якчанд) ҷой кор кардан

Моддаи 29. Кафолатҳо ҳангоми қабул кардан ба кор

Моддаи 29(1). Маҳдудиятҳои дар ду (якчанд) ҷой кор кардан

Моддаи 29(2). Маҳдудияти якҷоя кор кардани ҳешовандони наздик

Моддаи 30. Мазмуни шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 31. Мӯҳлати шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 32. Бастанӣ шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 33. Санҷиш ҳангоми қабул ба кор

Моддаи 34. Шартномаи шогирдӣ

Моддаи 35. Гузаронидан ба кори дигари доимӣ

Моддаи 36. Тағйир ёфтани шароити меҳнат

Моддаи 37. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан дар сурати бекористӣ

Моддаи 38. Муваққатан боздоштани истехсолот

Моддаи 39. Маҳдуд кардани гузаронидан ба корҳои ғайритахассусӣ

Моддаи 40. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан бинобар зарурати истехсоли ва бекористӣ

Моддаи 41. Муваққатан ба кори дигар гузаронидан бо ташаббуси ташкилот

Моддаи 42. Вазифаи корфармо оиди пешгирии аз кор озодкунии оммавии кормандон

Моддаи 43. Муносибатҳои меҳнатӣ ҳангоми иваз шудани молик ва аз нав ташкил кардани ташкилот

Моддаи 44. Қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 45. Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташаббуси корманд

Моддаи 46. Бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо ташаббуси корфармо

Моддаи 47. Ҳуқуқи афзалиятнок барои дар кор мондан дар сурати бекор шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бино бар тағйир ёфтани шумораи (штати) кормандон ё шароити меҳнат

Моддаи 48. Бо ташаббуси корфармо бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ва мувофиқаи он бо кумитаи иттифоқи касаба ё дигар мақоми намоёндагии кормандон

Моддаи 49. Огоҳонӣ дар бораи бекор кардани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 50. Кафолату имтиёзҳо барои кормандони аз кор озодшаванда

Моддаи 51. Қатъ кардани шартномаи (қарордоди) мӯлатноки меҳнатӣ

Моддаи 52. Бекор кардани шартномаи (қарордоди) мӯхлатноки меҳнатӣ то ба охир расидани мӯхлат

Моддаи 53. Қатъ шудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар ҳолатҳое, ки ба иродаи тарафҳо вобаста нестанд

Моддаи 54. Аз кор дур кардан

Моддаи 55. Кӯмакпули дар вақти аз кор рафтан

Моддаи 56. Дафтарчаи меҳнатӣ

Моддаи 57. Вазифаи корфамо барои ба корманд додани маълумотнома дар бораи кор дар ҳамон ташкилот

Моддаи 58. Роҳ надодани ғайрикунунӣ аз кор озод намудан ва ба кори дигар гузаронидани корманд

Моддаи 59. Масъулияти корфармо барои ғайрикунунӣ ба кори дигар гузарондан ва ғайрикунунӣ қатъ намудани шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Боби 5. Вақти кор

Моддаи 60. Мафҳуми вақти кор. Давомнакии мӯътадил вақти кор

Моддаи 61. Давонокии кӯтоҳии вақтик кор

Моддаи 62. Давомнокии кӯтоҳи вақти кор барои кормандоне, ки бо корҳои дорои шароити зарарноки меҳнат машғуланд

Моддаи 63. Двомнокии кӯтоҳи вақти кор барои кормандне, ки корашон дорои хусусияти хос мебошад

Моддаи 64. Вақти нопурраи кор

Моддаи 65. Навъҳои ҳафтаи кор. Низоми вақти кор

Моддаи 66. Кори сменавӣ

Моддаи 67. Давомнокии вақти кор

Моддаи 68. Ба қисмҳо тақсим кардани рӯзи кор

Моддаи 69. Давомнокии кор дар арафаи рӯзҳои ид

Моддаи 70. Давомнокии вақти кори шабона

Моддаи 71. Якҷоя ба ҳисоб гарифтани вақти кор

Моддаи 72. Изофакорӣ

Моддаи 73. Ҳолатҳои истисноии истифодаи изофакорӣ

Моддаи 74. Ҳисобкунии вақти корӣ

Боби 6. Вақти дамгирӣ

Моддаи 75. Мафҳуми вақти дамгирӣ ва намудҳои он

Моддаи 76. Танаффус барои дамгирӣ ва хӯрокхӯрӣ

Моддаи 77. Танаффусҳои дохили сменавӣ. Танаффусҳои махсус барои гармшавӣ ва дамгирӣ

Моддаи 78. Давомнокии истироҳати ҳаррӯза

Моддаи 79. Рӯзҳои истироҳат

Моддаи 80. Рӯзҳои истироҳат дар ташкилотҳои муттасил амалкунанда ва ташкилотҳое, ки кор дар рӯзҳои истироҳати умумӣ низ қатъ намегардад.

Моддаи 81. Манъи кор дар рӯзҳои истироҳат. Мавридҳои истисноии ҷалби кормандон ба кор дар рӯзҳои истироҳат

Моддаи 82. Чуброни кори рӯзҳои истироҳат

Моддаи 83. Рӯзҳои ид
Моддаи 84. Мафҳум ва намудҳои рухсатиҳо
Моддаи 84(1). Ҳуқуқ ба рухсатии меҳнати ҳарсолаи пардохтшаванда ва рухсатии иҷтимоӣ
Моддаи 84(2). Ҳуқуқ ба рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин ва рухсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда
Моддаи 85. Давомнокии рухсатии асосии ҳарсолаи камтарин
Моддаи 85(1). Давомнокии рухсатии асосии ҳарсолаи дарозкардашуда
Моддаи 86. Рӯхсатиҳои иловагии ҳарсола
Моддаи 87. Рухсатии иловагии ҳарсола барои кор дар шароитҳои зараноку вазнини меҳнат
Моддаи 88. Рухсатии иловагии ҳарсола барои характери махсуси кор
Моддаи 89. Рухсатии иловагии ҳарсола барои кор дар шароитҳои махсуси табию иқлимӣ
Моддаи 89(1). Рухсатии иловагии кормандон бо рӯзи кори ба меъёр гирифтанишуда
Моддаи 89(2). Рухсатии иловагӣ барои собиқаи кори давомнок
Моддаи 90. Баҳисобгирии давомнокии рухсатиҳои ҳарсола
Моддаи 90(1). Соли корӣ
Моддаи 91. Баҳисобгирии собиқаи кор, ки барои рухсатии ҳарсолаи асосӣ ҳуқуқ медиҳад.
Моддаи 91(1). Ҳуқуқи корфармо оиди тағйир додани соли корӣ
Моддаи 92. Шартҳои пешниҳоди рухсатии меҳнатӣ барои соли аввали корӣ
Моддаи 92(1). Шартҳои додани рухсатии меҳнатӣ барои солҳои дуум ва баъдинаи корӣ
Моддаи 93. Додани рухсатии ҳарсола ба ашхосе, ки аз профилакторияҳои табобатӣ меҳнатӣ баргаштаанд
Моддаи 94. Вақт ва навбати додани рухсатии меҳнатӣ
Моддаи 94(1). Рухсатии меҳнати ҳарсола ва ҳолатҳои истисноии ба соли дигар гузаронидани он
Моддаи 95. Ҳуқуқи корманд оиди ба дигар вақт гузаронидани ва дароз намудани мӯҳлати рухсатии меҳнатӣ дар давоми соли корӣ
Моддаи 95(1). Оқибати бе асоси қонунӣ ва ризояти корфармо рад намудани истифодаи рухсатии меҳнатӣ аз ҷониби корманд
Моддаи 96. Ба қисмҳо ҷудо кардани рухсатӣ. Бозхонд аз рухсатӣ
Моддаи 97. Пардохти рухсатии асосии ҳарсола
Моддаи 97(1). Воситаҳои пардохти рухсатиҳо
Моддаи 98. Рухсатии иҷтимоӣ
Моддаи 98(1). Рухсатии эҷодӣ
Моддаи 99. Рухсатии бемузди меҳнат
Моддаи 99(1). Рухсатии муваққатии бемузди ҷисман музднок
Моддаи 100. Амалӣ кардани ҳуқуқи рухсатӣ ҳангоми аз кор озод намудан
Моддаи 100(1). Ҳуқуқи корфармо ҳангоми додани рухсатӣ

Боби 7. Музди меҳнат

Моддаи 101. Муқаррар намудани андозаи музди меҳнати кормандон
Моддаи 102. Кафолати пардохти музди меҳнат
Моддаи 102(1). Кафолати давлатӣ оиди пардохти музди меҳнати кормандон
Моддаи 102(2). Музди меҳнат
Моддаи 103. Андозаи ҳадди ақали музди меҳнат
Моддаи 104. Коэффитсиентҳои ноҳиявӣ ва иловапулӣ ба музди меҳнат
Моддаи 104(1). Тарифҳои давлатӣ дар соҳаи пардохти музди меҳнат
Моддаи 104(2). Тартиби пардохти музди меҳнати кормандон
Моддаи 104(3). Музди меҳнате, ки дар шароитҳои махсус истифода карда мешавад
Моддаи 104(4). Шакл, низом ва андозаи музди меҳнат

Моддаи 104(5). Тағйир додани шартҳои музди меҳнат
Моддаи 104(6). Музди меҳнат ҳангоми иҷрои корҳои дараҷаҳои таҳассуси гуногун
Моддаи 104(7). Музди меҳнат ҳангоми якҷоякунии касбҳо (вазифаҳо) ва муваққатан иҷро намудани вазифаи кормандони ба кор ҳозирнабуда
Моддаи 104(8). Музди меҳнат ҳангоми муваққатан ба ҷои дигар корманд кор кардан
Моддаи 105. Пардохти изофақорӣ, кор дар рӯзҳои истироҳат ва ид
Моддаи 105(1). Музди меҳнати кормандоне, ки дар ду (якчанд) ҷой кор мекунанд
Моддаи 106. Пардохти музди кори шабона
Моддаи 107. Пардохти музди меҳнат ҳангоми иҷро накардани меъёри коркард, истеҳсоли маҳсулоти нуқсондор, бекористӣ, ҳамчунин дар ҳолати азхудкунии истеҳсолоти (маҳсулоти) нав
Моддаи 108. Мӯҳлатҳои додани музди меҳнат
Моддаи 108(1). Шаклҳои пардохти музди меҳнат
Моддаи 108(2). Ҷойи пардохти музди меҳнат
Моддаи 108(3). Сарчашмаи воситаҳо барои музди меҳнат
Моддаи 108(4). Фонди захиравии музди меҳнат
Моддаи 109. Нигоҳ доштани маблағ аз музди меҳнат

Боби 7(1). Меъёрҳои меҳнат ва нархномаи корбайъ

Моддаи 109(1). Меъёрҳои меҳнат
Моддаи 109(2). Муқаррар намудан, иваз кардан ва аз нав баррасӣ намудани меъёрҳои меҳнат
Моддаи 109(3). Муайян намудани нархномаи музди меҳнати корбайъ
Моддаи 109(4). Таъмини шароити мӯътадил барои иҷрои меъёри меҳнат

Боби 8. Пардохтҳои кафолатӣ ва ҷубронӣ

Моддаи 110. Кафолатҳои ҳангоми вазифаҳои давлатӣ ва ҷамъиятиро иҷро кардани кормандон
Моддаи 110(1). Кафолатҳои ба кормандони аз кор озошуда вобаста ба даъват ба хизмати ҳарбии мӯҳлатнок
Моддаи 111. Кафолатҳои ҳангоми иҷрои вазифаҳо, ки ба манфиати кормандони ташкилотанд.
Моддаи 112. Кафолатҳои ҳангоми гузаронидани корманд ба кори дигари доимии каммузд
Моддаи 113. Кафолатҳои барои кормандоне, ки ҷиҳати ташхис ба муассисаи тиббӣ фиристода мешаванд
Моддаи 114. Кафолатҳои барои роҳбарони ташкилот ва кормандоне, ки вазифаи умумии идораи ташкилотро ба ҷо меоваранд.
Моддаи 115. Кафолатҳои барои гурӯҳи алоҳидаи кормандон
Моддаи 116. Ҳисоби музди меҳнат.
Моддаи 117. Ҷуброни хароҷоти иҷрои кор
Моддаи 117(1). Сафари хизматӣ
Моддаи 117(2). Роҳхат, барасмиятдарорӣ, низоми вақти корӣ ва вақти истироҳат ҳангоми сафари хизматӣ
Моддаи 117(3). Мӯҳлати дар сафари хизматӣ будан
Моддаи 118. Кафолатҳои ва ҷубронҳои ҳангоми сафари хизматӣ
Моддаи 118(1). Ҷубронҳои барои корҳои дорои хусусияти ҳаракаткунанда ва сайёр, иҷрои корҳои ваҳтавӣ (навбатдорӣ)
Моддаи 119. Ҷуброни хароҷотҳои корманд ҳангоми ба маҳалли дигар ба кор қабул намудан, гузаврондан ва ба кор фиристонидан
Моддаи 119(1). Ҷубропулӣ барои рафтан ба кор бо мувофиқаи пешакӣ ба маҳалли дигар
Моддаи 119(2). Ҳолатҳои баргардонидани ҷубронҳои ҳангоми ба маҳалли дигар ба кор омадан
Моддаи 120. Ҷуброни хароҷоти истифодаи амволи шахсии корманд

Боби 9. Интизоми меҳнат

- Моддаи 121. Тартиботи меҳнатӣ дар ташкилот. Оинномаю низомномаҳои интизоми меҳнат.
Ўҳдадорихои корфармо ва корманд
Моддаи 122. Ҳавасмандгардонии меҳнат
Моддаи 123. Мучозоти интизомӣ
Моддаи 124. Тартиби истифодаи мучозоти интизомӣ
Моддаи 125. Мӯҳлати амали мучозоти интизомӣ

Боби 10. Ҷавобгарии моддии тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

- Моддаи 126. Ўҳдаории тарафҳои шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ дар мавриди ҷуброни зиёне, ки ба тарафи дигар расонида шудааст
Моддаи 127. Шартҳои аз ҷиҳати моддӣ ҷавобгар шудани тарафи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ барои расонидани зиён
Моддаи 128. Зиёне, ки ба корманд ҷуброн карда мешавад
Моддаи 129. Ўҳадории корфармо дар мавриди ҷуброни зиёне, ки ба корманд дар натиҷаи ғайриқонунӣ аз имконияти меҳнат кардан маҳрум намудани ӯ расидааст.
Моддаи 130. Ҷавобгарии моддии корфармо барои зиёне, ки ба амволи корманд расидааст.
Моддаи 131. Тартиби баррасии парвандаҳо оиди ҷуброни зиёне, ки ба корманд расонида шудааст
Моддаи 132. Ҷавобгарии моддии корманд барои зиёне, ки ба корфармо расидааст.
Моддаи 133. Ҳукуки корфармо дар мавриди сарфи назар кардан аз ситонидани товони зиён.
Моддаи 134. Ҳадди ҷавобгарии моддии корманд
Моддаи 135. Ҷавобгарии моддии корманд
Моддаи 136. Ҳолатҳои ҷавобгарии пурраи моддии кормандон
Моддаи 137. Ҷавобгарии пурраи моддии корманд барои камомати арзишҳое, ки ба ӯ дар асоси шартномаи махсус супорида шудаанд.
Моддаи 138. Муайян кардани андозаи зиён
Моддаи 139. Ўҳадории корфармо дар мавриди муқаррар намудани андозаи зиён ва сабаби сар задани он
Моддаи 140. Товони зиёнро ихтиёран додани корманд
Моддаи 141. Тартиби ситонидани товони зиён
Моддаи 142. Ҷуброни зиёне, ки ба ташкилоти давлатӣ роҳбар расонидааст
Моддаи 143. Аз тарафи суд кам кардани андозаи зиёне, ки бояд аз корманд ситонида шавад

Боби 11. Ҳифзи меҳнат

- Моддаи 144. Талаботи ҳифзи меҳнат
Моддаи 145. Ҳукуи корманд ба гирифтани маълумот дар бобати ҳифзи меҳнат
Моддаи 146. Муоинаи тиббии баъзе категорияҳои кормандон
Моддаи 147. Имтиёзот ва ҷубронҳо барои кормандоне, ки шароити корашон зарарнок аст.
Моддаи 148. Таъмин намудан бо либоси махсус ва дигар воситаҳои ҳифозати фардӣ ва гигиенӣ
Моддаи 149. Дастур додан ба кормандон оид ба қоидаҳои ҳифзи меҳнат ва усулҳои бехатарии кор
Моддаи 150. Корро қатъ кардани корманд дар ҳолати ба ҳаёт ва саломатии ӯ таҳдид намудани хатар
Моддаи 151. Бо сабаби вазъи саломатӣ ба кори сабуктар гузаронидан
Моддаи 152. Чораҳои иловагӣ дар мавриди ҳифзи меҳнати маъҷубон
Моддаи 153. Хизматрасонии санитарияи маишӣ ва тиббии корманд

Моддаи 154. Ҷаҳадориҳои корманд дар мавриди риояи меъёру қоидаҳо ва дастурамалҳои ҳифзи меҳнат

Моддаи 155. Баҳисобгирӣ ва тафтиши ҳолатҳои фалокат дар истехсолот

Моддаи 156. Ҷуброни зиён бо сабаби бад шудани саломатӣ ё фавти корманд

Моддаи 157. Назорати аз тарафи корманд риоя шудани қоидаю меъёрҳои ҳифзи меҳнат

Моддаи 158. Назорати ҳолати ҳифзи меҳнат

Кафолатҳои иловагӣ барои занон ва ашхосе, ки вазифаҳои оилавӣ доранд.

Моддаи 159. Кафолатҳо барои занони ҳомила ва фарзанддор ҳангоми ба кор қабул кардани онҳо

Моддаи 160. Корхое, ки истифодаи меҳнати занон дар онҳо манъ аст

Моддаи 161. Маҳдудияти меҳнати занон дар корҳои шабона

Моддаи 162. Маҳдудияти ҷалб кардани занон ба изофақориҳо ва кори рӯзҳои истироҳат ва идҳо, фиристодан ба сафари хизматӣ

Моддаи 163. Ба кори сабуктар гузаронидани занони ҳомила ва заноне, ки тифли то якунимсола доранд

Моддаи 164. Рухсатии ҳомидадорӣ ва таввалуд

Моддаи 165. Рухсатии нигоҳубини тифл

Моддаи 166. Рухсатии ашхосе, ки кӯдакони навзодро фарзандхонд караанд ё васии онҳо мебошанд

Моддаи 167. Танаффус барои маконидани кӯдак

Моддаи 168. Муқаррар намудани вақти нопурраи корӣ барои занон ва шахсоне, ки вазифаҳои оилавӣ доранд

Моддаи 169. Рӯзи истироҳати иловагӣ

Моддаи 170. Имтиёзҳо барои занон ҳангоми муқаррар намудани навбати рухсатии ҳарсола

Моддаи 171. Рухсатии бепул барои заноне, ки фарзандони то чордаҳсола доранд

Моддаи 172. Кафолатҳо барои занони ҳомила ва фарзанддор ҳангоми қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 173. Кафолату имтиёзот ба ашхосе, ки кӯдаконро бе модар тарбия мекунанд

Боби 13. Кафолатҳои иловагӣ барои ҷавонон

Моддаи 174. Синни қабул кардан ба кор

Моддаи 175. Кафолатҳои бо кор таъминкунӣ барои ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд

Моддаи 176. Ҳуқуқи меҳнатии ноболиғон

Моддаи 177. Корхое, ки иҷрои онҳо барои ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд манъ аст

Моддаи 178. Муддати ихтисоршудаи вақти кори ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд

Моддаи 179. Додани музди меҳнатӣ кормандони аз ҳаждаҳсола хурд дар сурати кӯтоҳ будани вақти кори ҳаррӯза

Моддаи 180. Рухсатии ҳарсолаи кормандони аз ҳаждаҳсола хурд

Моддаи 181. Манъи ба корҳои шабона, изофақориҳо ва кори рӯзҳои истироҳат ва ид ҷалб кардани ашхоси аз ҳаждаҳсола хурд, ҳамчунин ба сафарҳои хизматӣ фиристодани онҳо

Моддаи 182. Кафолатҳои иловагӣ барои кормандони аз ҳаждаҳсола хурд ҳангоми қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ

Моддаи 183. Қатъи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ бо талаби волидайн, васиён (сарпарастон) ё мақомоти ваколатдор

Боби 14. Имтиёзҳо барои кормандоне, ки дар баробари кор таҳсил мекунанд

Моддаи 184. Муҳайё кардани шароит барои пешбурди якҷояи кор ва таҳсил

Моддаи 185. Ташкили таҳсили муттасили касбии корманд

Моддаи 186. Имтиёзҳо барои кормандоне, ки дар муассисаҳои таълимӣ меҳонанд
Моддаи 187. Имтиёзҳо барои талабагони маълумоти умумӣ
Моддаи 188. Имтиёзҳо барои талабагони омӯзишгоҳҳои маълумоти умумии касбӣ
Боби 15. Баҳсҳои меҳнати фардӣ
Моддаи 189. Тарафҳо ва мазмуни баҳсҳои меҳнати фардӣ
Моддаи 190. Мақомоте, ки баҳсҳои меҳнати фардиро баррасӣ мекунанд
Моддаи 191. Тартибӣ пеш аз суд баррасӣ кардани баҳсҳои меҳнати фардӣ
Моддаи 192. Баррасии баҳсҳои меҳнати фардӣ дар судҳо
Моддаи 196. Иҷрои қарори комиссияи оид ба баҳсҳои меҳнати фардӣ
Моддаи 197. Барқарор кардани корманд ба кори собиқа, ба ҷои собиқаи кор ва шароитҳои асосии собиқа. Ҷуброни пурраи зиёни моддие, ки дар натиҷаи ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор расонида шудааст.
Моддаи 198. Ҳисоб кардан ва ситонидани музди миёнаи меҳнат барои давраи ноилоҷ ҳозир нашудан ба кор
Моддаи 199. Мӯҳлати мурур
Моддаи 200. Озод намудани корманд аз хароҷоти суд
Моддаи 201. Иҷрои бетаъхири баъзе қарорҳои суд оид ба парвандаҳои меҳнатӣ
Моддаи 202. Қонеъ сохтани даъвоҳои пулии корманд
Моддаи 203. Ба ӯҳдаи шахси мансабдор гузоштани ҷавобгарии моддие, ки дар қатъи ғайриқонунии шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ ё ба ғайри қонунӣ ба кори дигар гузаронидани корманд айбдор аст
Моддаи 204. Маҳдудият дар мавриди гардонидани иҷрои қарор оиди парвандаҳои меҳнатӣ

Боби 16. Баҳсҳои меҳнати коллективӣ

Моддаи 205. Маҳфуми баҳсҳои меҳнати коллективӣ ва тартиби ҳаллу фасли онҳо
Моддаи 206. Пешниҳоди талабҳои кормандон
Моддаи 207. Намояндагони кормандон ва корфармоён дар баҳсҳои меҳнати коллективӣ
Моддаи 208. Миёнаравӣ
Моддаи 209. Ҳақамияти меҳнатӣ
Моддаи 210. Баррасии судии баҳсҳои меҳнати коллективӣ
Моддаи 211. Корпартоӣ
Моддаи 212. Кафолатҳо ва ҷубронҳо ба кормандоне, ки корпартоӣ мекунанд
Моддаи 213. Ҷавобгарии корфармо барои вайрон кардани қонун дар ҷараёни баҳсҳои меҳнати коллективӣ
Моддаи 214. Масъулияти кормандон барои корпартоиҳои ғайриқонунӣ

Боби 17. Суғуртаи иҷтимоӣ

Моддаи 215. Шаклҳои суғуртаи иҷтимоӣ
Моддаи 216. Намудҳои таъминот аз ҳисоби суғуртаи иҷтимоии давлатӣ
Моддаи 217. Кӯмакпулӣ ҳангоми корношоямии муваққатӣ
Моддаи 218. Кӯмакпулии ҳомиладорӣ ва таваллуд
Моддаи 219. Кӯмакпулиҳои оилавӣ
Моддаи 220. Кӯмакпулӣ барои дафн
Моддаи 221. Кӯмакпулӣ ба сабаби бекорӣ
Моддаи 222. Таъмини нафақа
Моддаи 223. Тадбирҳои солимгардонию профилактикӣ аз ҳисоби маблағи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ
Моддаи 224. Фондҳои ғайридавлатии суғурта (моддаҳои 217 – 224 хориҷ карда шудаанд).

Боби 18. Масъулият барои риоя накардани қонуни меҳнат

Моддаи 225. Мақомоти назорати риоя шудани қонунҳои меҳнат

Моддаи 226. Назорати давлатии пешбурди бехатарии кор дар саноат

Моддаи 227. Назорати ҷамъиятии риоя шудани қонунҳои меҳнат

Моддаи 228. Масъулияти риоя накардани қонунҳои меҳнат